

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara-Deva

FLACARA
Nr. 14 (39) — 15 IULIE 1954

1

2

ÎN CONCURS

Cîteva fotografii: o pereche de tineri avînțați într-un joc înfocat, un bătrîn cu fața brăzdată de vreme, cîntînd tînerțește din strămoșescul cimpoi, un cor înălțînd cîntece de slavă patriei noastre iubite... Imagini ca acestea au putut fi văzute, în săptămînile trecute, pe zeci și sute de podiumuri, din toate centrele raionale ale țării. Marea întrecere a cîntecului și jocului popular a adus pe scenă — cu deosebire în etapa raională a concursului — măiastra artă a poporului nostru, făcîndu-se cunoscute nenumărate talente. Serii de-a rîndul au stăruit oamenii satelor noastre asupra cîntecelor și jocurilor populare, însușindu-și-le cu grijă și prețuire, îmbogățindu-le printr-o interpretare creatoare. Iar rodul muncii lor a primit ca încununare torentele de aplauze ale spectatorilor și aprecierile juriilor. Aplauze călduroase au răsplătit și corul căminului cultural din comuna Valea Muscelului, raionul Cîșlău (fotografia 1), și viersul plin de foc, zis din cimpoi de Gheorghe Pădure de la căminul cultural din comuna Nistorești, raionul Cîmpina (fotografia 2), și pe dansatorii din Băcet, raionul Stalin (fotografia 3), ca și jocurile echipei căminului cultural al comunei Băicoi, raionul Ploești (fotografia 4).

3

4

lucruri la noi, în comună, s-a schimbat și viața, s-au schimbat și oamenii, dar fericire deplină tot nu avem. Noi am citit multe despre felul cum stau lucrurile în Uniunea Sovietică. Așa că uite, noi ne-am chitit să facem și la noi în comună colhoz.

Cele de mai sus se petreceau în 1947, pe vremea când încă nu se pomenise de înființarea vreunei gospodării colective. Iată de ce tovarășul de la partid s-a uitat la ei cam mirat, apoi a început

Moș Pitea, în casa cărui s-a ținut, cu zeci de ani în urmă, prima ședință ilegală...

să le arate de ce nu se putea împlini cererea lor în acea vreme.

Ascultându-l îndelung, castranovenii se întoarseră acasă resemnați. Peste doi ani, însă, colectiva se înființă într-adevăr.

Încă în primul an holdele gospodăriei colective fură mult mai mănoase decât cele ale individualilor. Brazda adâncă răsturnată de tractoare, îngrășămintele chimice, cultivarea științifică a pământului sub îndrumarea personalului tehnico-agricol, au dat sporuri însemnate la grâu, porumb, sfeclă de zahăr și bumbac.

În același an, pe fosta uliță a Georștilor s-au ridicat marile magazine de unelte și cereale, atelierul de fierărie, pătulele de porumb, grajdurile. Și mai apoi, în anii ce au urmat, s-au dezvoltat îngrășătoria de porci, turma de oi, stupina... Cu toatele izvoare de bunăstare pentru colectivități...

Iar după câțiva ani, înființării gospodăriei colective avea să-i urmeze înființarea întovărășirii „Tudor Vladimirescu”, cel de al doilea simbol al socialismului din comuna Castranova.

Că dușmanul n-a stat cu brațele încrucișate văzînd pe ce cale pășeste țărănimea muncitoare din sat, au arătat-o faptele. Când s-a înființat gospodăria colectivă „16 Februarie” din Castranova, chiaburii din raion au început să se miște, agitînd masele de țărani creduli. „Ai tablă pe acoperișul casei? O să ți-o ia, frate, și ai să rămîi cu podul în soare... Ai ciubăr, masă, scaun? Și astea o să ți le ia colectiva. Tot, tot... ai să rămîi cu pantalonii pe tine; ce, nu știi noi ce s-a făcut la Castranova?” Atunci, mase de țărani au pornit spre prima gospodărie colectivă înființată în regiune, ca să se convingă cu proprii lor ochi cum o duc cei

din Castranova, care au călcat tipicul bătrînesc și și-au unit pămînturile. Și mare le-a fost bucuria cînd au văzut că cei care le împuiaseră capul cu vorbe dușmănoase mințiseră.

Inconjurați de ura țăranilor muncitori, care înclinau tot mai mult spre noul drum, chiaburii și unelte lor s-au dat și la alte acte. Ploaia de bolovani aruncată de chiaburi asupra casei lui Moș Tucă, înjunghierea boilor și a vacii lui Ilie Scriciu, secretarul de partid, nu sînt decît două din numeroasele lor acte de dușmănie, care au stîrnit și mai îndrîjit mînia castranovenilor împotriva chiaburimii.

Mărăcini

Intr-o zi, Tudor Popescu, președintele gospodăriei, sosi la turma de oi a colectivei. Servil ca de obicei, ciobanul Ilie Radomireanu îl primi cu vorbe îndulcite, mîngîindu-i pe cap fetița pe care președintele o adusese cu dînsul. Apoi, fără a rosti vreo vorbă, scoase din butoi o bucată de telemea și o întinse copilei. Iată însă că tatăl i-o luă din mînă și, așezînd-o înapoi în butoi, zise:

— Cînd se va împărți telemeaua și brînză, ne vom lua fiecare partea noastră. Pînă atunci nimeni n-are dreptul să se atingă nici măcar de o fărîmă din produsele ce aparțin tuturor membrilor gospodăriei.

Exemplul președintelui și altele de felul acesta l-au făcut pe Ilie Radomireanu să plece din colectivă: „Să umbli cu micre și să n-ai dreptul să-ți lingi măcar degetele!...”

N-a fost nici o pagubă. Și alții, pripășiți în gospodărie, care au încercat să nesocotească bunul colectiv, fie că au plecat de bună voie, fie că i-a scuturat colectiva de pe spatele ei.

Mai sînt în gospodărie și azi din aceia care ar dori să le pice pară mălăiață fără să se ostenească prea mult cu treburile din vara asta. Ca Ion Ilie, Tudora Purice, sau Stancu Aurică sînt puțini și pînă la urmă vor trebui să se molipsească de la cei sîrguitori.

Ce e drept, roadele de pînă acum ale colectivei din Castranova n-au fost dobîndite de oameni ca aceștia. Colectiva a fost și rămîne o realizare a celor harnici.

Azi, în Castranova

Trec pe lîngă casa lui Moș Pitea, în care s-a ținut acum aproape douăzeci de ani, prima ședință ilegală a comuniștilor din Castranova, apoi mă îndrept tot mai adînc spre inima satului. În sfîrșit, întîlnesc doi copilași care se ceartă pentru un pui de cioară. Abia cînd ajung lîngă cîminul cultural îmi amintesc că azi e duminică. Locul geme de lume strînsă să privească dansul călușarilor.

Era aci și moș Tucă, și Tudor Diaconu, și bătrînul Pitea.

— Dacă vrei să scrii despre Castranova, apoi să știi că la noi toate s-au întîmplat mai abitir ca în altă parte, mi se laudă învătătorul Dumitru Badea. Și ca să-mi dovedească, mă însoțește să-mi arate și să-mi povestească despre magazinul universal și dispensarul medical al comunei.

Pe locul unde se ridică azi clă-

Prășila a treia la porumb. Colectivității fruntași Constantin I. Badea și Alexandru Vicșoreanu acordă mare atenție întreținerii culturilor, știînd că numai astfel colectiva lor va obține rod îmbelșugat.

direa aproape terminată a magazinului universal, își avea locuința chiaburul Dumitru Ninoiu. Intr-o zi, un tehnician intră în podul casei pentru niște treburi de reparație la acoperiș. Umblînd de ici-colo, dădu peste un dosar pitit între căptușeala podului și tavan. Oamenii de la sfat și școală îl scuturară de praf, îi refăcură paginile și apoi putură să citească.

Era dosarul unei hotărîri din anul 1900, dată de tribunalul Romanița, prin care se prevedea exproprierea, în folosul școlii, a terenului pe care se afla casa lui Ninoiu. Chiaburul izbutise să facă uitată hotărîrea judecătorească.

— Nu e vina mea, s-a tînguit Ninoiu. Dosarul a fost pitit de tata, Dumnezeu să-l ierte, încă de pe vremea cînd se afla primar în comună.

Firi curioase, castranovenii i-au mai cercetat casa și au dat atunci

și peste două sute duble de grâu ascunse sub podelele prispei.

...În fața dispensarului medical (în aceeași clădire se află și maternitatea) am fost opriți de sora Constanța Anghel. „Azi nu puteți vizita dispensarul”. Ca în fiecare duminică, o comisie de medici, aleși pe ramuri de specialitate, sosiseră de la Craiova, pentru a consulta pe sătenii de aci. Ne-am așezat așadar pe lavița de lîngă zăplaz, să ascultăm vestea dispensarului, pe care ne-a spus-o în continuare tot tovarășul Dumitru Badea.

Dispensarul a fost ridicat din inițiativa castranovenilor încă în anul 1949. Și învățătorul Badea îmi povesti mai departe că sătenii au strîns pînă acum, prin autoimpunere, 8.000 lei pentru a-și utiliza dispensarul cu un aparat Röntgen.

Pe drum mă pomenii deodată

Recoltă bogată! Colectivității din Castranova privesc cu admirație snopul de grâu auriu, cu spice mari și grele de boabe.

PENTRU PIINEA POPORULUI

luat de braț de Marin I. Popescu, președintele întovărășirii agricole. Pînă nu-i promisei că voi scrie despre tot ce-mi va spune el, nu mă lăsă să zic o vorbă.

— Să spui acolo, la gazetă, că întovărășirea noastră se va spori în curînd cu încă patruzeci de familii. În fiecare zi mă trezesc că alții și alții vin să-mi spună: „nene Marine, scrie-mă și pe mine...”. Vezi dumneata, au văzut cu toții rodul nostru. Iaca, alde Ion Piscică, Rafailă Boieru, Marin Popescu, întovărășiți de-ai noștri, au scos la recoltă cîte 2.000 kg. grîu la hectar. „Așa mai zic și eu” — și-au spus oamenii... Ieri stam să ciocnesc o coadă de topor, cînd îmi intră în ogradă trei oameni: „Marine, neică, și noi vrem să intrăm în întovărășire”. Vreți să intrați? Dar cînd s-a înființat întovărășirea ce-ați făcut, ați dormit? Apoi grijanja și anafura voastră...”. Și m-am apucat de ei pînă n-au mai știut unul de altul. Atunci m-am schimbat dintr-odată la față, am dat mîna cu fiecare și le-am spus „bine, dragii mei, să știți că vă vom scrie cu mare bucurie...”

Împreună cu Marin Popescu și Dumitru Badea, ne-am îndreptat pe urmă spre căminul cultural.

— Poate avem norocul să-l găsim deschis, au sperat cu emoție tovarășii mei. De obicei, directorul lui, tovarășul Badea I. Constantin, se află la Craiova după treburi pe care preferă să nu le împărtășească nimănui. Dar, spre fericirea noastră, atunci căminul era deschis. L-am aflat pe tînărul lui director dormind pe una din băncile sălii de conferințe, în legănatul melodiilor transmise la radio. Grijulii și atenți față de duminicala sa odihnă, am plecat în vîrfurile picioarelor, închizînd radioul. Dar el se trezi, explicîndu-ne că numai cu muzică putea să doarmă în tihnă.

Atunci am redeschis radioul și am plecat gîndindu-ne la adeverul reflexelor pavloviene și la înaltul spirit de meloman al visătorului director Badea...

O întrebare și un răspuns

Cînd, spre înserate, m-am îndreptat împreună cu moș Tucă spre casa acestuia, bătrînul mi-a spus:

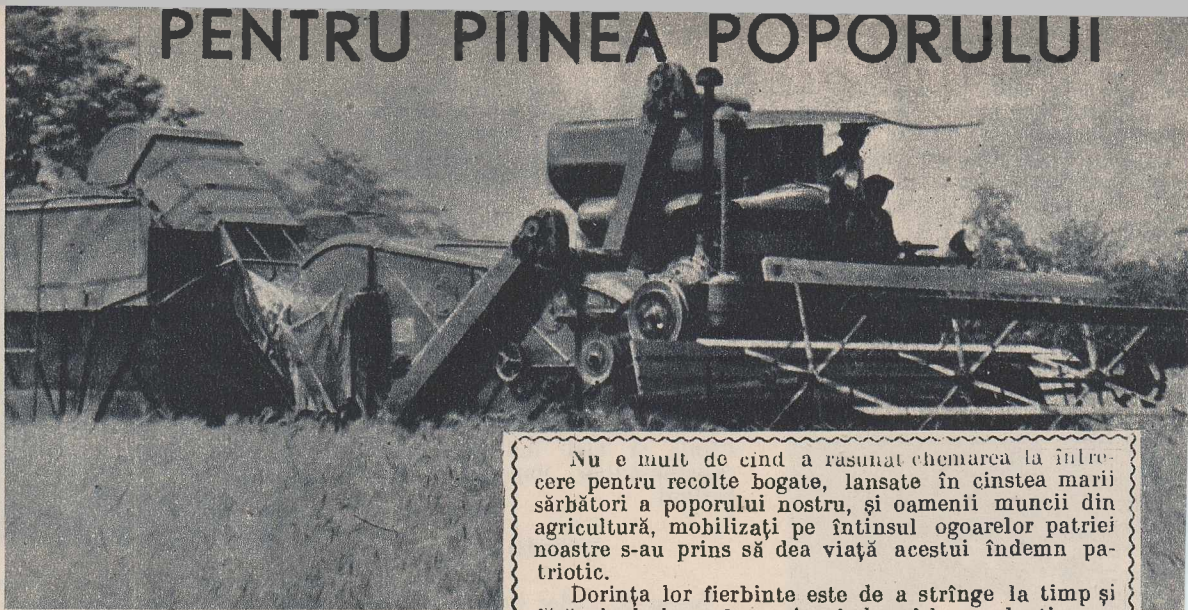
— Nu peste multă vreme, tovarășe dragă, se împlinesc zece ani de la primul nostru 23 August. Îl aud și acum parcă pe dragul nostru Tolă: „Ne așteaptă luptă și luptă, ca și pînă acum. Construirea socialismului cere sacrificii”. Dacă am fi știut atunci prin cîte va trebui să trecem, unii dintre noi, cei mai slabi, poate ar fi dat îndărăt... Dar azi putem să ne fălim cu toții cu izbînzile cucerite în luptele de pînă acum.

Apoi, deodată, mi se uită în ochi rîzînd și continuă:

— Vreau să te întreb ceva, dar să nu ocolești răspunsul: ai auzit cumva că în curînd colectiva noastră primește steagul de frunțășă pe regiune?

Pe atunci nu puteam să răspund, deoarece nu știam mai mult decît moș Tucă. Dar azi, celor care citesc aceste rînduri, pot să le spun precis: și colectiva, și întovărășirea, și individualii din Castranova au primit drapelele muncii, cîștigînd întrecerea pe regiune în campania însămnîntărilor din anul acesta.

Castranovenii își păstrează cu cinste vechile lor tradiții de luptă pentru cauza socialismului.

Treieratul orzului este în toi pe aria întovărășirii din Mizil. Aci, țărânii întovărășiți au obținut o recoltă medie de 1750 kg. la hectar.

Combina autopropulsată de fabricație sovietică, condusă cu pricepere de combinierul Matei Barbu și ajutorul său Eftimie Georgescu, seceră și treacă grîul de pe terlaletale gospodăriei agricole de stat din Săhăteni, raionul Mizil, regiunea Ploiești.

Țăranul muncitor Naie Condrățeanu, membru al întovărășirii „I. L. Caragiale” din Mizil primește cantitatea de orz din noua recoltă, ce i se cuvine pentru suprafața sa de teren cultivat.

Nu e mult de cînd a rasunat chemarea la întrecere pentru recolte bogate, lansate în cinstea marii sărbători a poporului nostru, și oamenii muncii din agricultură, mobilizați pe întinsul ogoarelor patriei noastre s-au prins să dea viață acestui îndemn patriotic.

Dorința lor fierbinte este de a strînge la timp și fără pierderi recolta, asigurînd astfel o producție sporită de cereale și alte produse agricole, contribuție puternică la întărirea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, la ridicarea nivelului de trai al poporului.

Atenția cea mai mare trebuie acordată secerișului și treierișului. Secerînd la timp, înlăturăm pierderile de recoltă. Nici treierișul nu trebuie să întîrzie pentru că, dacă nu sînt treierate imediat, culturile secerate, cu deosebire grîul, mazărea, rapița se scutură, pierzîndu-se astfel o mare cantitate de boabe.

De acest gînd au fost călăuziți colectivii din Valea Roșie, raionul Oltenița, care au terminat la timp secerișul și treierișul orzului, membrii întovărășirii agricole „Steagul Roșu” din comuna Aprozi, același raion, care au recoltat grîul cu o combină trimisă de S.M.T.-Budești și după predarea cotelor au copt pîine din noua recoltă, ș. a.

Astfel de exemple sînt multe și ele constituie un îndemn pentru cei ce muncesc pe ogoare ca, neocupetînd nici un efort și folosind cele mai înaintate metode, să desfășoare campania de recoltare cu tot mai mult avînt.

Nici un bob să nu se piardă !

(fotografiile trimise de corespondentul nostru Gavrilă Șomai din Ploiești)

VICTOR BABEȘ

În anul 1885, un tânăr profesor român care lucra la Universitatea din Budapesta se îndrepta spre București. Tânăr, dar deja cunoscut în laboratoarele de cercetări din capitalele apusene, doctorul Victor Babeș venea în țară dînd curs unei porniri patriotice înflăcărâte, unei hotărîri de nezdruccinat de a lupta pentru sănătatea și bunăstarea poporului său, care trăia asuprit, în sărăcie și mizerie.

Tînărul savant aducea cu el, pe lîngă rigoarea și experiența cercetătorului, o capacitate neobosită de muncă, o concepție bine statornicită despre lume și o metodă științifică de gîndire.

Într-o epocă de misticism, cînd mulți oameni de știință cădeau victimă crizelor religioase sau proclamau falimentul științei, Victor Babeș se declara credincios concepției materialiste despre lume. Într-o lucrare despre „Credință și știință”, pe care a prezentat-o într-o sesiune a Academiei, Victor Babeș a luat poziție împotriva celor care negau posibilitatea cunoașterii lumii și legilor ei de dezvoltare: „De cînd omenirea a învățat să vadă și să cugete... niciodată nu s-a dezmințit încrederea ce o avea în concordanța impresiunii simțurilor noastre sănătoase cu realitatea lucrurilor și faptelor concepute în simțurile noastre. Putem deci fără șovăire și fără grijă să ne bazăm încrederea noastră pe realitatea faptelor care constituie baza științei”.

De asemenea, demonstrînd că „știința este adevărul, este cunoașterea și întrebuintarea forțelor naturii spre fericirea omului”, Victor Babeș a demascat cu tărie rolul negativ al superstițiilor și misticismului.

Spre deosebire de Pasteur, Koch, sau Virchow, Victor Babeș nu a privit niciodată disciplinele medicale rupte unele de altele și nu s-a mulțumit să studieze microbii numai în laborator. El a urmărit acțiunea acestora pe organismul viu, pe omul bolnav, sau pe animalul de experiență. Această metodă a deschis drumuri noi în studiul bolilor, al luptei dintre microb și organismul viu. După o activitate neobosită, tînărul savant a publicat primul tratat din lume despre microbi, fapt care-l așază printre întemeietorii bacteriologiei moderne; el a participat prin studiile sale la

de Dr. S. HERIȘAN
Director-adjunct al Spitalului
„Prof. Dr. V. Babeș”.

nașterea și fundamentarea unor științe noi, ca parazitologia și anatomia patologică. Prin descoperirea a peste 50 de germeni noi, prin studiile lui întinse asupra structurii diverselor bacterii — ca, de pildă, bacilul tuberculozei și al leprei — Victor Babeș a contribuit la cunoașterea mai adîncă a unui șir lung de boli. Printre alte maladii infecțioase, Babeș a studiat holera, tuberculoza, difteria, tifoida și paratifoidea, ciurma și scarlatina. El poate fi considerat ca fiind cel care a pus bazele tratamentului bolilor prin seruri, după cum, prin constatările sale asupra existenței antagonismelor între diferite specii de microbi, el s-a arătat precursor al ideilor moderne asupra antibioticelor.

Două sînt mai ales bolile de studiere a cărora se leagă strîns numele profesorului Babeș: turbarea și pelagra.

Victor Babeș a fost unul dintre pușinii oameni de știință din trecut care au sezisat dintru început importanța descoperirii de către Pasteur a vaccinului împotriva turbării. În timp ce savanții de renume ca Billroth sau Koch luau în deridere comunicările lui Pasteur în această privință, medicul român, stimulat de descoperirea savantului francez, a pornit o serie de cercetări asupra turbării.

La doi ani după descoperirea lui Pasteur fu introdusă în România vac-

cinarea antirabică, practică după „metoda românească a lui Victor Babeș”. În urma vaccinărilor întreprinse de Institutul Antirabic din țara noastră, care astăzi poartă numele marelui savant, aproape 200.000 de oameni și-au găsit salvarea de la o moarte îngrozitoare. Pentru înființarea Institutului a fost nevoie de o luptă dîrză și perseverentă împotriva celor ce se opuneau acestei realizări, menită a sluji poporului. Babeș a știut să ducă această luptă și s-o câștige, împotriva relei-voințe a autorităților burghezo-moșieresti. Lipsit de fonduri el nu avea cu ce să-și plătească nici personalul, și nici aparatura de specialitate. Împins de nevoie, Babeș a născocit cu multă pricepere o serie de aparate noi concepute cu multă ingeniozitate, care au fost adoptate mai tîrziu de majoritatea laboratoarelor. „Această vicioșie a temperamentului său științific — scrie despre el savantul sovietic S. D. Moșkovski — se manifestă și în tendința sa de a afla explicația faptelor noi, de a elabora o metodă nouă, în vederea atingerii scopului propus. El era mistuit de acea flacără a pasiunii, care — după părerea lui Pavlov — caracterizează pe adevăratul om de știință”.

Babeș a descoperit și descris, primul, virusul turbării, iar tratatul lui asupra acestei boli a rămas pînă în zilele noastre indispensabil cercetătorilor. În 1886 el a descoperit, în celulele nervoase ale celor morți de turbare, existența

unor corpi „corpilor lui Babeș-Negri”, pe baza cărora se poate pune cu precizie diagnosticul bolii. De asemenea, cercetările marelui nostru savant în domeniul pelagrei sînt, pînă în momentul de față, cele mai importante din lume.

Dar Victor Babeș ocupă un loc de frunte în istoria științei noastre nu numai datorită concepției sale materialiste, nu numai pentru contribuția uriașă pe care a dat-o în domeniul cercetărilor medicale, ci și prin faptul că a luptat pentru folosirea pe plan social a cuceririlor științei, pentru îmbunătățirea vieții celor ce muncesc.

Încă în 1894, la Congresul de la Roma, Victor Babeș a vorbit despre „Datoriile statului față de descoperirile bacteriologice”, arătînd necesitatea unei medicine care să nu se limiteze numai la a trata diferitele boli, dar să lupte pentru a preveni îmbolnăvirile. Demascînd diversele teorii reacționare, false, cu privire la cauzele creșterii numărului bolilor cu extensie în mase, Babeș a arătat că cele mai multe asemenea boli (pelagra, tuberculoza etc.), provin din mizerie, dintr-o proastă alimentație. El a arătat că „ridi-

carea sanitară a țaranului român nu se va putea obține decît mîna-n mîna cu ridicarea stării culturale și economice a păturii țărănești”. „Leacul pelagrei, al acestei boli a mizeriei, al acestei rușini naționale — a spus Victor Babeș în 1907 — vi-l dau eu: împroprietărirea țărănilor”.

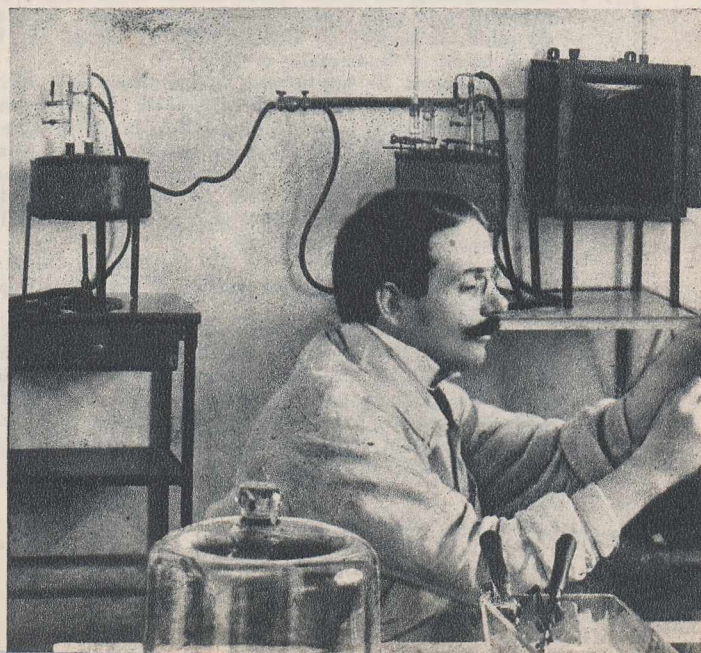
De la conducerea Institutului său, întemeiat pe principiile îndrăznețe ale luptei atît pentru vindecarea, cît și pentru prevenirea bolilor, Babeș a conceput primele măsuri științifice de organizare sanitară din țara noastră. Această luptă neobosită în folosul poporului i-a atras însă o furtună de persecuții din partea aceluia care recunoștea în el pe dușmanul oligarhiei putrede. Nu a fost om de știință în țara noastră mai hilit, mai persecutat și mai calomniat decît marele savant progresist Victor Babeș.

Astăzi, în regimul nostru democrat-popular, numele lui Victor Babeș — de la a cărui naștere se împlinesc 100 de ani — este cinstit și respectat, iar lucrările și descoperirile sale sînt puse în folosul poporului, pe care marele nostru savant progresist l-a iubit atît de mult.

Profesorul Babeș în laboratorul său de lucru.

În Institutul ce poartă numele marelui savant progresist Victor Babeș lucrează numeroși cercetători științifici la dispoziția cărora stau cele mai bune condiții de desfășurare a muncii lor creatoare. În fotografie: în laboratorul de chirurgie al Institutului se lucrează pe sistemul nervos al unui iepure.

GUATEMALA PATRIA MEA

Articol scris pentru „Flacăra”
de EUGENIO ARAGÓN CRUZ
(Guatemala - City)

Eugenio Aragón Cruz.

Odiul complot al cercurilor agresive din S.U.A. împotriva libertății și independenței Guatemalei este înfățat în lumea întreagă ca un nou și monstruos act banditesc săvârșit de imperialismul american.

În fața popoarelor, cuprinse de legitimă indignare, s-a desfășurat în ultimele săptămâni încă una din acele clasice operațiuni imperialiste de sugumare a libertății și independenței unui popor mic dar curajos, care s-a ridicat să-și făurească o viață nouă, democratică, fără stăpîni și asupritori monopolizști, fără jaf și sclavie.

Evenimentele din Guatemala au arătat cum nu se poate mai limpede că patronii trușturilor americane și reprezentanții lor de la Washington nu se dau în lături de la nici o mîrșăvie atunci cînd este vorba de a-și asigura huzurul pe spinarea popoarelor.

Micul popor guatemalez, sătul de exploatare și robie, a refuzat să îndure mai departe jugul stăpînirii haîne a dolarului. Acolo departe, peste Ocean, prinsă ca într-o menhină, între cîteva state conduse de guvernânți vîduși monopolurilor yankee, Guatemala s-a încumetat să ridice steagul luptei pentru libertate și independență încă în urmă cu zece ani, în toamna anului 1944. Succesele democrației guatemaleze au stîrnit, după cum era și de așteptat, furia nestăpînită a cercurilor cîrmuitoare nord-americane și mai ales a potențaiilor uriașului trușt jefitor „United Fruit Co.”, truștul denumit „monstrul verde”.

Atunci cînd toate încercările Washingtonului de a reîntrona dominația dolarului în Guatemala n-au dat rezultate și cînd cele peste 30 de comploturi contra acestei țări au eșuat, cercurile agresive americane au recurs la măsura extremă: organizarea invaziei. Și Guatemala a fost invadată de mercenari plătiți și înarmați de S. U. A.

Desfășurarea evenimentelor este cunoscută opiniei publice. Față de rezistența pe care poporul guatemalez era hotărît s-o opună, agresorul american și copărtașii săi din Honduras, Nicaragua și Salvador au trecut la folosirea faimoasei metode a puciului, lovitură de pumnal dată pe la spate.

Și, astfel, în timp ce bandele aventurierului Castillo Armas dădeau foc plantațiilor și satelor întîlnite în cale, în timp ce avioanele americane de tip R-47 și R-50 semănau moartea asupra orașelor și porurilor guatemaleze, alți complotizști, de teapa colonelilor fasciști Diaz și Monzon, executau noul ordin american: răsturnarea guvernului Arbenz. În felul acesta a fost desăvîrșită întreaga conspirație americană contra regimului democratic din Guatemala. Iar cele ce se petrec în prezent în această țară, căzută pradă agresiunii imperialiste, arată clar ce scopuri urmăresc patronii din Wall-Street.

Acum, după înăbușirea mișcării de eliberare națională din Guatemala, organizatorii yankei ai agresiunii se grăbesc să-și spele mîinile pătate de sînge, încercînd să prezinte evenimentele din această țară drept o luptă pentru putere între diferite grupări militare. Numai că și această minclună legată cu ață albă are aceeași soartă ca și palavrele americane despre așa-zisul „complot comunist” din Guatemala.

Propaganda agresorilor americani nu poate și nu va putea ascunde popoarelor faptul că intervenția armată contra Guatemalei a fost pusă la cale în cabinetele capîtonate din Washington și din Boston (unde se află sediul central al truștului „United Fruit Co.”), că protagonizții principali, „eroii” acestei conspirații, au fost personalități de la cîrma S. U. A., ca de pildă, frații Dulles, Cabot Lodge și familia sa, faimosul gauleiter Peurifoy, ambasador al S. U. A. în Guatemala, și alții.

Cuprins de îngrijorare, ziarul „New-York Post” se întreabă acum cu ce preț vor plăti S.U.A. această aventură. „Oamenii de pretutindeni — scrie ziarul — se vor întreba dacă „armata eliberării” (e vorba de bandele de năimiți americani care au atacat Guatemala — N.R.) poartă steagul libertății sau emblema murdară a truștului „United Fruit Company”.

Popoarele lumii, și în primul rînd bravul popor guatemalez, care a căzut victimă agresiunii banditești, văd cum nu se poate mai deslușit cum, dincolo de emblema lui „United Fruit”, flutură steagul morganilor și dullesilor, steagul negru al imperialismului american-sîngeros și prădalnic.

Urmărind evenimentele din Guatemala, oamenii cinstiți de pretutindeni au avut odată mai mult prilejul de a-și da seama ce primejdii reprezintă imperialismul american însetat de agresiuni și măceluri.

Simpatia și solidaritatea pe care le manifestă în prezent popoarele față de victimele guatemaleze ale intervenției armate imperialiste sînt în același timp o viguroasă demonstrație a urii lor față de imperialismul prădalnic al dolarului.

Articolul pe care îl publicăm alături a fost scris special pentru „Flacăra” de către Eugenio Aragón Cruz, unul din militanții activi ai mișcării democratice din Guatemala.

În cuvinte simple și cu date elocvente autorul vorbește cititorilor noștri despre patria sa, Guatemala, înrobîtă azi din nou de monopolurile americane.

Tara mea, Guatemala, nu este mare. Suprafața ei este cu puțin mai întinsă de 100.000 km. p. Poporul meu de asemeni nu este un popor mare; sîntem doar vreo patru milioane de oameni, dar sîntem însetați de libertate și pace. Cu secole în urmă, strămoșii noștri, indienii „maya”, întemeietorii uneia dintre cele mai însemnate culturi ale Americii dinaintea lui Columb, s-au așezat pe mica fișie de pămînt scaldată la apus de apele Pacificului, iar la răsărit de marea Caraibelor.

Avem mulți prieteni în țările vecine, în Mexic, în Salvador, în Honduras, dar mai avem și dușmani, nu numai în aceste țări, ci mai ales în împărăția dolarului nord-american. Ne-am bucurat de dragostea prietenilor sinceri și am suferit de pe urma urii dușmanilor.

Decenii în șir țara mea, ca și multe alte țări surori din America Latină, a îndurat din greu jugul asupririi și al lipsurilor de tot felul. Sărac într-o țară bogată, sclav pe propriul său pămînt, poporul guatemalez a simțit pe propria sa piele ce înseamnă dominația imperialistă.

Vreme îndelungată și în Guatemala stăpîn atotputernic era „United Fruit Company” — monstrul verde care a jefuit fără milă cele mai de seamă bogății ale țării: plantațiile de banane, cafea, orez, precum și zăcămintele noastre de aramă, fier, zinc, aur, argint și altele. Alături de acest trușt monopolist, au operat în voie Compania Agricolă din Guatemala și societatea „International Railways of Central America” care deține monopolul transporturilor în interiorul țării. Și oricine știe că toate aceste organizații de jaf sînt strîns legate una de alta și conduse de tentaculele văzute și nevăzute ale centralei din Boston a lui „United Fruit Co”.

Guatemala a fost silită să ducă lupta pentru eliberarea națională înconjurată fiind din toate părțile de forțele negre ale imperialismului american. Așa se explică de ce am fost amenințați și loviți în chip sălbatic de imperializștii americani și de agenții lor.

Revoluția din octombrie 1944, la care au participat cei mai buni fii ai poporului nostru, în frunte cu comuniștii, a marcat în mod hotărâtor caracterul antifeudal și antiimperialist al luptei poporului guatemalez.

Noi am dat lovitură necruțătoare oligarhiei burghezo-moșierești prin promulgarea și aplicarea legii reformei agrare democratice, pe baza căreia au fost împroprietăriți peste 25.000 de țărani săraci. Am smuls din ghearele lui „United Fruit Co.” aproape 100.000 hectare de pământ necultivat și l-am împărțit țăranilor.

Guvernul democrat condus de dr. Juan José Arévalo, care a venit la putere după răsturnarea dictaturii sîngeroase a generalului Ubico, a luat o serie de măsuri menite să îngrădească oarecum dominația monopolistilor yankei în Guatemala. În cei aproape 10 ani care au trecut de la victoria mișcării populare în 1944, țara mea a făcut primii pași pe drumul luminos dar plin de obstacole, al fărâșirii independenței sale naționale și al propagării politice și economice.

Tochmai consecvența și curajul, cu care s-a desfășurat lupta pentru consolidarea și dezvoltarea cuceririlor democratice obținute de popor, au contribuit la cimentarea unității poporului guatemalez care, prin rezistența sa, a respins și a înfrînt peste 30 de comploturi antinaționale puse la cale pînă acum de monopolurile din S. U. A. (în afara recentului complot N. R.).

Programul guvernului democrat, sprijinit de masele muncitoare de la orașe și sate, era un program de construcție pașnică. El prevedea bunăoară: construirea de căi ferate proprii și lichidarea monopolului străin în acest domeniu; construirea unui nou port la Oceanul Atlantic, pentru asigurarea exportului de materii prime, fără mijlocirea capitaliștilor yankei; construirea de cartiere cu locuințe muncitorești; acordarea de credite și unelte de muncă celor ce muncesc pe ogoare; crearea Băncii Naționale Agrare etc.

Aceste planuri concrete, ca și multe alte reforme democratice efectuate în anii aceștia, au stîrnit desigur furia sălbatică a negustorilor de sclavi din S.U.A., care și-au asmuțit cîinii de pază din Honduras, Nicaragua și din alte țări împotriva așa-zisului „complot comunist” din Guatemala.

În ce privește minciunile americane despre acest „complot”, ele nici nu merită a fi luate în seamă, căci sînt atît de goșonate, încît nici copiii nu le pot da crezare. Pe bună dreptate scria nu demult ziarul new-yorkez „Daily Worker”: „Nu există un „complot roșu” în Guatemala, dar există un foarte murdar complot la Washington”.

Țăranii obidiți ai Guatemalei nu vor uita niciodată zilele cînd, în urma revoluției populare din Octombrie 1944, s-a înfăptuit pentru prima oară reforma agrară. Fotografia de mai jos constituie un document istoric pe care regimul fascist instaurat acum în Guatemala de agenții S.U.A. nu-l poate ascunde. Este vorba de momentul de neuitat cînd reprezentanții guvernului democratic au înmînat țăranilor actele de dare în folosință a pămînturilor smulse din ghearele lui „United Fruit Co.”

Intervenționistii americani au acuzat Guatemala și de simpatie față de Uniunea Sovietică. În această privință, conducători adevărați ai poporului guatemalez au arătat nu o dată că spre deosebire de S. U. A., Uniunea Sovietică nu s-a amestecat niciodată și nici nu a amenințat că se va amesteca în afacerile interne ale Guatemalei.

Pe plan internațional, forțele active ale rezistenței guatemleze au denunțat neconținut pactele agresive, conferințele și tratatele impuse de politica războinică a Statelor Unite.

Imperialiștii americani, care și-au trimis armatele de mercenari contra țării mele, nu au putut ierta poporului guatemalez faptul că în ultimii ani el și-a orientat relațiile externe către lagărul păcii, în dorința de a stabili o strînsă prietenie cu adevărații noștri prieteni: Uniunea Sovietică, Republica Populară Chineză, țările de democrație populară.

Dat fiind că Guatemala se află în sfera de acțiune a dolarului, dușmanilor noștri le-a fost mai lesne să-și realizeze scopurile criminale.

Trăgătorii de sfuri de la Washington au încercat să scoată castanele din foc cu ajutorul mercenarilor lor din Honduras și Nicaragua, dar evenimentele desfășurate după atacul asupra Guatemalei dovedesc că acest lucru n-a rămas nedemascată. În ședințele organelor O.N.U., în coloanele presei mondiale, ca și la mitingurile populare ce au avut loc în toate țările Americii Latine, imperialismul american a fost demascată ca adevăratul organizator al agresiunii contra Guatemalei. Statele Unite poartă răspunderea pentru sîngele copiilor uciși la Puerto Barrios, pentru satele guatemleze devastate de intervenționiștii plătiți cu dolari, pentru crimele piraților de pe bombardierele americane R.-47 și R.-50.

În mijlocul unei lumi corupte, înconjurată de fiare însetate de sînge și profituri, Guatemala, această insulă a democrației, a căzut pradă bestiiilor imperialiste.

În orice caz însă, rezistența opusă în ultimii ani de poporul Guatemalei imperialismului american face parte integrantă din marea bătălie pentru pace și progres a tuturor forțelor anti-imperialiste din lumea întreagă.

În zilele grelelor încercări, prin care trecem, noi simțim, puternică și dătătoare de nădejdi, solidaritatea internațională a tuturor oamenilor cinstiți de pe glob, precum și ajutorul moral al fraților noștri, muncitori, țărani și intelectuali progresiști din toate țările Americii Latine și chiar din S.U.A. Cizma imperialismului american apasă iar pe grumazul poporului meu, dar orice s-ar întîmpla, noi nu vom renunța niciodată la lupta nobilă pentru libertate, democrație și independență națională.

CINE SÎNT AGRESORII

Pentru a înțelege de ce domnul Dulles și ceilalți oficiali americani au fost atît de interesați în complotul împotriva Guatemalei trebuie să cunoaștem legăturile strînse ce există între compania „United Fruit” și administrația Eisenhower.

Iată lista, încă incompletă, a personalităților oficiale americane care au fost direct interesate în răsturnarea guvernului democratic al Guatemalei:

1. Secretarul adjunct al Afacerilor Inter-americane, JOHN MOORS CABOT.

2. Fratele său, THOMAS DUDLEY CABOT, director al Băncii First-National din Boston, al băncii „United Fruit Co.” și al Companiei de asigurări mutuale.

3. ROBERT CUTLER, adjunctul special al președintelui Eisenhower. El dirijează Consiliul de Securitate Națională al S.U.A., cel mai înalt for politic în guvernul american.

4. SINCLAIR WEEKS, ministrul comerțului S.U.A. Printre alte funcțiuni particulare pe care le deține, este și aceea de codirector al băncii „First National Bank” din Boston.

5. Patronii companiei „American and Foreign Power Co.”, a cărei sucursală „Empresa Electrica” controlează o mare parte din energia electrică de care dispune Guatemala.

6. Conducătorii Băncii Morgan-First National-Empire, care controlează întreprinderi cu un capital de peste 50 milioane dolari.

7. W. CAMERON FORBES, ROBERT LEHMAN și FLOYD B. ODLUM, trei directori ai lui „United Fruit Co.”, sînt în același timp directori a trei conerche-șe aparținînd lui Morgan.

8. SHERMAN ADAMS, asistentul președintelui Eisenhower, și mulți alții.

(Din revista „Latin America Today”)

Sîngerosul dictator fascist Anastasio Somoza, președintele statului Nicaragua, este unul dintre principalii organizatori ai agresiunii americane contra Guatemalei. Înainte de a pune mîna pe putere, în 1937, cu ajutorul Washingtonului, Somoza devenise șeful poporului din Nicaragua, în calitate de șef al Gărzii Naționale. El este odiosul asasin al neînfricatului luptător antiimperialist din America Latină, Augusto Cesar Sandino.

Ralph CRANE

correspondentul ziarului „Daily-Worker” — New-York

Put informa că, colonelul Castillo Armas, care comandă forțele intervenționiste primea lunar 150.000 dolari cu care recruta soldați, le plătea soldele și achiziționa armament și echipament. Atacul săvîrșit împotriva Guatemalei, descoperit de președintele Arbenz și demascată de el în mod public încă în ianuarie 1954, a fost finanțat de „United Fruit Company”, a fost aprovizionat cu armament de guvernul S.U.A.

Juan José AREVALO

fost președinte al Guatemalei

„United Fruit Company” — această societate puternică îi înăbușe pe concurenți, domină guvernele (din America Latină — N.R.), acaparează căile ferate, îl ruinează pe plantatori, gîtuie cooperativele, asuprește pe muncitori, luptă împotriva mișcării muncitorești organizate și exploatează pe consumatori.

(din cartea „Imperiul bananilor” de Kepner și Southill-New-York)

PENTRU VIAȚĂ

27 iunie 1954. Pe răbojul istoriei această dată va fi înscrisă cu litere de aur. Pentru prima oară în lume o turbină industrială lucrează nu prin arderea cărbunului sau a altor lipuri de combustibil, ci cu energie atomică. Dezagregarea nucleului atomului de uraniu s-a produs, în sfârșit, pentru binele omului, și nu pentru distrugerea lui.

Vestea răspândită de postul de radio Moscova a arătat oamenilor că descătușarea energiei atomice poate și trebuie să slujească omului și intereselor lui de viață, nu distrugerii vieții.

Epocalul eveniment care revoluționează istoria științei și tehnicii s-a produs în Uniunea Sovietică, unde forțele oarbe ale naturii sînt îndreptate și zăgăzuite în albia construcției pașnice. Prima centrală electrică industrială pe bază de energie atomică, cu o putere de 5000 kw., furnizează curent electric pentru industria și agricultura Uniunii Sovietice, arătînd lumii întregi calea folosirii pașnice a energiei atomice. Această victorie istorică a muncii createore a savanților sovietici dovedește o dată mai mult că știința sovietică este și rămîne devotată pînă la capăt cauzei păcii.

Din momentul cînd primul bec din lume s-a aprins de la scînteia atomului, veacul nostru poate fi numit veacul atomic. Și pe bună dreptate istoria va înscris în mod obiectiv că patria luminii atomice este Uniunea Sovietică, în timp ce patria bombei atomice este America secolului XX. Acest izbitor contrast are nu numai valoare simbolică, ci reflectă deosebirea, ca de la cer la pămînt, dintre orînduirea socialistă și cea capitalistă. De o parte lupta pentru viață, de alta cursa morții atomice.

Acolo, în America dolarului, unde bancherii-militariști fac totul pentru folosirea energiei atomice în cursa înarmărilor, vestile sosite acum din Uniunea Sovietică provoacă o adevărată derută. Domnii de la Washington sînt obligați să admită că în ce privește folosirea energiei nucleare în scopul construcției de pace, S.U.A. se află la mare distanță în urma Uniunii Sovietice. Senatorul yankeu Ster-

ling Cole a trebuit să recunoască deschis că abia peste 5 ani S.U.A., va putea face „un început în construirea și punerea în funcțiune a unor reactori în timp de pace...“ Cînd la Moscova s-a publicat comunicatul privitor la intrarea în funcțiune a primei centrale electrice industriale pe bază de energie atomică, Sterling Cole și alți politicieni americani s-au grăbit să... „micșoreze“ distanța de 5 ani printr-o serie de declarații. Oricum însă ei nu pot da o dată mai apropiată ca 1956—1957.

Nu mai puțin ridicole sînt speculațiile pe care le fac în prezent experții anglo-americani în legătură cu „intențiile“ S.U.A. și Angliei de a construi în viitor o centrală „de 12 ori mai mare“ decît cea sovietică. Chiar dacă promisiunile zgomotoase ale occidentalilor ar fi realizabile (în 1956—1957) o asemenea centrală ar avea o putere de 60.000 kw. Or încă de pe acum, așa cum se arată în comunicatul publicat la Moscova, „oamenii de știință sovietici lucrează la crearea unor centrale industriale electrice pe bază de energie atomică cu o putere de 50.000-100.000 kw.“

Ecourile ce vin din Occident în legătură cu noua victorie a Uniunii Sovietice sînt deosebit de semnificative.

Astfel, un purtător de cuvînt al Departamentului pentru problemele energiei atomice din guvernul englez a spus: „nu avem informații directe, dar se naște impresia că rușii au creat această centrală într-un timp foarte scurt“. Comentatorul științific al ziarului „Times“ a scris că „punerea în funcțiune a centralei electrice pe bază de energie atomică în U.R.S.S. este o nouă dovadă a succesului Rusiei în domeniul dezvoltării energiei atomice“. În Extremul Orient, profesorul Yosio Pudzioka, unul din specialiștii japonezi de frunte în domeniul fizicii nucleare, a apreciat că acest eveniment „marchează începutul unei ere“.

... Cînd, peste veacuri, energia atomică va fi înlocuit de mult celelalte surse de energie, copiii vor învăța la școală că prima centrală electrică pe bază de energie atomică a fost pusă în funcțiune în Uniunea Sovietică, în ziua de 27 iunie a anului 1954.

Z. FLOREA

Facsimilul textului Comunicatului Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. cu privire la punerea în funcțiune a primei centrale electrice pe bază de energie atomică, publicat în ziarul „Pravda“ la 1 iulie 1954.

В СОВЕТЕ МИНИСТРОВ СССР

О пуске в СССР первой промышленной электростанции на атомной энергии

В настоящее время в Советском Союзе усилиями советских ученых и инженеров успешно завершены работы по проектированию и строительству первой промышленной электростанции на атомной энергии мощностью 5.000 киловатт.

27 июня 1954 г. атомная электростанция была пущена в эксплуатацию и дала электрический ток для промышленности и сельского хозяйства прилегающих районов.

Впервые промышленная турбина работает не за счет сжигания угля или других видов топлива, а за счет атомной энергии — расщепления ядра атома урана.

Вводом в действие атомной электростанции сделан реальный шаг в деле мирного использования атомной энергии.

Советскими учеными и инженерами ведутся работы по созданию промышленных электростанций на атомной энергии мощностью 50—100 тыс. киловатт.

Металл, нефть, машины, ткани сверх плана

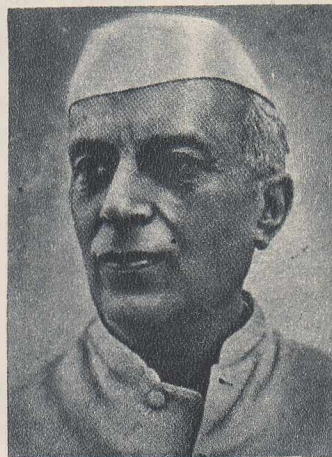
СТАВКИ: 30. (Имя: «Правда»). Се-тетали выше чем на 20 процентов. СТАВКИ: 30. (Имя: «Правда»)

O PIATRĂ DE HOTAR IN ISTORIA ASIEI

La sfîrșitul lunii iunie a avut loc la Delhi, în India, întîlnirea dintre premierul Consiliului Administrativ de Stat și ministru al Afacerilor Externe al Republicii Populare Chineze, Ciu En-lai, și primul ministru și ministru al Afacerilor Externe al Republicii Indiene, Jawaharlal Nehru. Acest eveniment, de uriașă însemnătate internațională, a fost salutat de opinia

Ciu En-lai.

Jawaharlal Nehru.

publică mondială drept un nou și mare pas înainte pe drumul luptei popoarelor asiatice pentru pace, drept o piatră de hotar în istoria Asiei.

Presă din întreaga lume, reflectînd puternic ecou pe care l-a avut vestea acestei întîlniri în toate țările, a subliniat imensa ei semnificație politică, ce depășește cu mult limitele continentului asiatic.

Referindu-se la valoarea întîlnirii celor doi reprezentanți ai unui miliard de oameni, agenția britanică „Reuter“ a arătat că convorbirile care au avut loc la Delhi sînt considerate de poporul indian „ca prima încercare a țărilor asiatice, de la pătrunderea occidentală în Asia acum trei secole, de a hotărî destinele propriului lor continent fără influință europeană sau amestec“.

Întîlnirea dintre primii miniștri ai Chinei și Indiei a demonstrat întregii lumi că două popoare, cele mai mari din Asia, au ales o nouă cale pentru rezolvarea tuturor problemelor, respingînd cu hotărîre politică colonialistă și amestecul în afacerile interne ale țărilor asiatice. Cei doi mari oameni de stat au arătat că statele asiatice sînt în măsură să-și hotărască ele înșile propria lor soartă, pe calea tratativilor și colaborării. Ciu En-lai și Nehru au discutat mai cu seamă perspectivele concrete ale întăririi păcii în Asia și și-au îndreptat atenția către desfășurarea conferinței de la Geneva în ceea ce privește problema Indochinei. În declarația comună dată publicității după întîlnirea de la Delhi sînt reamintite principiile care au fost așezate la baza colaborării ambelor țări, legate între ele printr-o prietenie tradițională de două milenii. După cum se știe, aceste principii au fost enunțate și în preambulul acordului chino-indian, semnat în

cursul acestui an, asupra Tibetului și a altor probleme. Este vorba de respectul mutual al integrității teritoriale și suveranității fiecărei țări; de neagresiune, de neamestec reciproc în treburile interne și de coexistența pașnică.

După cum subliniază declarația comună a primilor miniștri ai R. P. Chineze și Indiei, adoptarea principiilor nobile care au stat la baza convorbirilor de la Delhi va contribui la crearea unei zone de pace, care poate fi lărgită, pe măsură ce o vor permite împrejurările, fapt care va reduce astfel primejdiile unui nou război și va întări cauza păcii în întreaga lume.

Opinia publică internațională, care a manifestat un viu interes față de întîlnirea Ciu En-lai — Nehru, nu a putut să nu facă o comparație între întrevederile de la Delhi și cele de la Washington dintre Churchill și Eisenhower. Ziarul indonezian „DUTA MAȘARAKAT“ scria în acest sens că întîlnirea dintre Ciu En-lai și Nehru va fi „mai folositoare“, deoarece ambii conducători de state „socotesc necesară o grabnică instaurare a păcii în această regiune și, în primul rînd, a păcii între cele două țări pe care le conduc. India și China — națiuni renăscute — doresc să atingă mari rezultate, lucru irealizabil în cazul izbucnirii unui război“. Un puternic ecou a avut și vizita lui Ciu En-lai în Birmania, ca și întrevederile avute cu primul ministru birman U Nu. Ziarul „NEW TIMES OF BURMA“ a ținut să sublinieze că poporul birman își exprimă plina satisfacție pentru rezultatele vizitelor făcute la Delhi și Rangoon de premierul Ciu En-lai și a arătat că întrevederile care au avut loc cu acest prilej „au stabilit principiile de dezvoltare ale unei Asii Noi“.

Legăturile prietenești dintre marile popoare chinez și indian servesc ca minunat exemplu și altor țări. Alături de celelalte forțe ale păcii, prietenia acestor două popoare, care la un loc numără aproape un miliard de oameni (40% din întreaga populație a globului), constituie o forță impunătoare, capabilă să frîneze și să respingă în mare măsură uneltirile agresorilor imperialiști care încearcă în fel și chip să aprindă din nou torța războiului în Asia.

E. PHOEBUS

Pentru pâinea poporului! Secerătoarele și combinele au intrat în funcțiune pe întinsul tarlalelor patriei. În fotografie: a început seceratul orzului la g.a.s. „Alexandru Sahia” din comuna Mănăstirea, regiunea București.

Oamenii muncii de la uzinele producătoare de mașini și utilaj petrolifer „Gheorghe Gheorghiu-Dej” din Tîrgoviște și-au luat angajamentul să obțină noi succese în producție în cinstea zilei de 23 August. Munca lor este ușurată de procesul de mecanizare a uzinei, în permanentă dezvoltare. În hala metalică gigantică macara a podului rulant poate transporta rapid piese în greutate de câteva zeci de tone.

IN PRIMA AUDIȚIE

Însemnări despre unele lucrări de muzică românească prezentate în stagiunea 1953-1954

Un reproș îndreptățit adus, până nu de mult, cu insistență orchestrelor, dirijorilor și soliștilor noștri, era acela al insuficientei preocupări pentru promovarea muzicii românești. Aruncând însă o privire retrospectivă asupra desfășurării, în ultima vreme, a vieții muzicale de la noi, nu se poate să nu constăți că un asemenea reproș tinde să devină din ce în ce mai puțin valabil. Slujitorii artei se apropie cu tot mai mare interes de creațiile compozitorilor noștri. Se simte aceasta atât în numărul crescând al primelor audiții de muzică românească, cât și în nivelul superior al interpretării.

Cele mai interesante prime audiții de muzică românească au avut loc în cadrul concertelor simfonice. Interesante, deoarece în jurul multora dintre ele s-au creat adevărate curente de păreri, adesea diametral opuse, ceea ce dovedește că aceste lucrări, ca orice adevărată operă artistică, ridică numeroase probleme, invită pe ascultători la gândire, la frământare. Și nu poți să nu te miri văzând cum o publicație serioasă ca „Muzica” rămâne indiferentă în fața acestor curente de păreri, nesuflând nici un cuvânt despre lucrări ca „Simfonia I-a” de Ion Dumitrescu sau „Cântarea României” de Matei Socor, în jurul cărora s-au formulat opiniile cele mai felurite.

A fost mult apreciată suita de balet „Cînd strugurii se coc”, una dintre ultimele lucrări ale compozitorului Mihail Jora, prezentată într-un concert al Filarmonicii de Stat, sub conducerea tânărului dirijor Sergiu Comissiona. Inspirată din viața de la țară, această compoziție redă imagini vii ale muncii și petrecerii populare legate de culesul viilor. Este cu totul remarcabilă puterea pe care o au imaginile muzicale de a sugera, prin procedee ingenioase de orchestrație, prin ritmica variată, aspecte vizuale cum ar fi zdrobitul strugurilor, jocul copiilor, sosirea oaspeților, apariția lăutarilor etc. Această plasticitate este subordonată înfățișării unora din trăsăturile esențiale ale sufletului poporului — optimismul, vigoarea sa spirituală, dragostea sa de viață. Forța emoțională a muzicii baletului este legată, în primul rînd, de bogăția și pregnanța melodică a acestuia. Căci într-adevăr, lucrarea lui M. Jora conține câteva melodii de esență populară care se întipăresc în conștiința ascultătorului atât prin expresivitatea lor, ca teme luate în sine, cât și prin modul strălucitor în care sînt dezvoltate în decursul desfășurării simfonice.

Tot ca o primă audiție a contat execuția Simfoniei I-a de Ion Dumitrescu, în cadrul unui concert al Filarmonicii, dirijată de C. Silvestri. Această lu-

crare, aproape necunoscută de publicul nostru, s-a cîntat doar o singură dată, cu cinci ani în urmă, așa încît reluarea ei, într-o nouă versiune orchestrală, a apărut ca o adevărată primă audiție. Simfonia lui Ion Dumitrescu a fost terminată în prima parte a anului 1948, an în care formalismul, individualismul, depărtarea de cîntecul poporului se manifestau cu virulență în muzica noastră. Este deosebit de îmbucurător să vezi cum în acea atmosferă artistică viciată, compozitorul a putut crea o operă plină de tinerețe și hotărîre, vădînd o concepție de viață luminoasă, optimistă, o operă în care dezvoltarea simfonică a intonațiilor populare este rezolvată consecvent și la un înalt nivel. Ascultînd această simfonie am putut totodată aprecia mai bine drumul creator parcurs pînă azi de compozitor, al cărui quartet și muzică de film reprezintă etape însemnate sub aspectul limpezirii expresiei muzicale, al împregnării muzicii de problemele cele mai acute, de imaginile vii ale contemporaneității.

Intr-un concert al Orchestrei Simfonice Radio (dirijor Alfred Alessandrescu) s-a prezentat în primă audiție una din cele mai recente lucrări ale maestrului Mihail Andricu, Simfonia IV-a. Această lucrare ne-a întărit o dată mai mult convingerea că în persoana acestui compozitor avem de-a face cu o personalitate artistică clar conturată, con-

cretizată într-un stil muzical propriu, ușor de recunoscut. Totodată, Simfonia IV-a ridică însă problema felului în care compozitorul înțelege să-și înnoiască, să-și adîncească stilul care a căpătat la un moment dat anumite contururi. Publicul se întreabă, pe bună dreptate, pentru ce această lucrare este atît de asemănătoare, din punct de vedere al tematicii, construcției, atmosferei generale, cu alte nenumărate compoziții ale maestrului? Doar Beethoven, Ciaikovski, care puteau fi cel puțin tot atît de ușor recunoscuți ca individualități muzicale, ridicau de la o lucrare la alta mereu alte probleme, căutau noi forme de expresie. Și apoi, cum este posibil ca, avînd la îndemînă uriașele posibilități ale simfonismului, să menții de-a lungul celor patru părți ale simfoniei aceeași notă, aproape invariabilă, de nepăsătoare încîntare, voie bună și odihnă? Prezența constantă a acestor elemente ca trăsături de „stil” ale creației sale este de natură să dea mult de gîndit compozitorului.

Noua lucrare a compozitorului Matei Socor, poemul simfonic „Cîntarea României”, face parte din categoria acelor opere programatice care nu sînt însoțite de un program literar amănunțit; sensul lor reiese clar din succesiunea și desfășurarea imaginilor muzicale. Prima secțiune a acestui poem simfonic se bazează pe o temă de doină tristă și pe un cîntec popular

de luptă — cîntecul lui Budac; se crează în felul acesta imaginea dirzeniei cu care poporul nostru s-a împotrivit în trecut asupritorilor. În secțiunea centrală, alcătuită din cîteva teme populare de joc, își găsește expresie seculara bucurie de viață care n-a părăsit nici în clipele de restriște pe omul simplu din popor. Din punct de vedere al construcției, această parte este însă neînchegată, ea apărînd ca o simplă însălărire de dansuri (cu atît mai mult cu cît ea este încadrată între două secțiuni cu o formă muzicală riguroasă). Ultima parte a poemului simfonic reia cîntecul de luptă de la început care, supus fiind la 14 variațiuni, înfrunchează transformarea treptată a poporului pe drumul spre izbînda deplină a cauzei sale. Această semnificație este întărită de prezența, în final, a unor fragmente din imnul nostru de stat. Expresia muzicală a lucrării se distinge printr-o deosebită accesibilitate.

Elemente noi, de viguros suflu popular, se afirmă tot mai puternic în domeniul muzicii vocale și instrumentale de cameră, gen în care pînă nu de mult predomină intimismul, individualismul, expresia ermetică. Ele se concretizează, printre altele, în melodicitatea din ce în ce mai pregnantă a lucrărilor de cameră, fie că e vorba de melodii largi, cantabile, în spiritul cîntecului popular lent, fie că e vorba de teme năvalnice de joc. Trei lucrări par a

se distinge în mod cu totul special din acest punct de vedere: quartetul lui Z. Vancea, quartetul lui T. Grigoriu „Pe Argeș în sus” și ciclul de zece cîntece pe versuri populare de Hilda Jerea.

În ceea ce privește quartetul lui Zeno Vancea, este de remarcant priceperea și bogăția de mijloace cu care au fost dezvoltate intonațiile populare, puternica vină melodică de care dă dovadă compozitorul, și în special în partea III-a (Andantino con grazia) la baza căreia stă o simplă și învăluitoare temă a unui cîntec de leagăn. Structura quartetului lui Z. Vancea merge în general pe linia formei clasice. Multă prospețime și nouitate aduce în creația de cameră quartetul lui T. Grigoriu „Pe Argeș în sus”. Înfățișînd unele imagini de pe malul Argeșului (Balada, Joc din fluier, La izvor, Săleioara), compozitorul dă expresie sentimentelor de dragoste pentru frumusețile patriei, meditației în fața priveliștilor naturii. Păcat că cele patru părți componente — fiecare din ele conținînd remarcabile frumuseți muzicale — sînt imagini de sine stătătoare, nefiînd legate între ele printr-o concepție creatoare comună, printr-o idee.

Ciclul de cîntece al Hildei Jerea este rodul izbutit al unei încercări interesante de a crea melodii originale pe versuri devenite aproape clasice în folclor. Scrise pentru solist sau diferite formații vocale (duet, terțet, quartet) cu acompaniament de pian, cîntecele Hildei Jerea se disting prin noblețea și simplitatea liniei melodice care apare ca o expresie firească, spontană a sufletului popular. Melodiile se bazează pe dezvoltarea unor motive expresive, ceea ce dă fiecărui cîntec unitate și relief. S-ar putea reproșa autoarei o excesivă predilecție pentru temele cu caracter lirico-idilic, ceea ce imprimă o anumită uniformitate de ton ciclului; sînt palid înfățișate tocmai laturile viguroase și mai ales trăsăturile noi, actuale, ale sufletului poporului.

Sub bagheta maestrului C. Silvestri, orchestra Filarmonicii de Stat din București a interpretat în acest an noi lucrări ale compozitorilor noștri.

Însemnările de mai sus se referă la un număr destul de redus de prime audiții ale trecutei stagiuni. În viața noastră muzicală, creațiile compozitorilor români capătă posibilități din ce în ce mai largi de afirmare; de aici și amploarea mereu crescîndă a primelor audiții de muzică românească. Rămîne un deziderat de viitor ca, interesul tot mai cald pe care interpretii și publicul îl manifestă față de creația noastră originală, să fie răsplătit prin opere de un nivel ideologic și artistic în necontenită creștere.

George BĂLAN

INDUSTRIALIZARE

de Ilarie MURGU

Foto: Marin IVANCIU

Călătorește de aproape două ore în compania unui cetățean excesiv de limbut, care dorește cu orice preț să-mi cîștige prietenia. Când află care mi-e destinația călătoriei, își înlătură orice zăgaz din fața torentului de cuvinte.

— Dar, bine, nici nu se putea să întreprindefi o călătorie mai romanțioasă și plină de perspective. V-o declar pe cinstea mea de cetățean al orașului în care mergeți. Vă asigur că veți fi impresionat de atmosfera și viața patriarhală a orașului. De la gară și pînă dincolo de oraș, se întinde aceeași viață tihnită. Nici un vehicul, decît cu tracțiune animală... Era o noutate cînd, de pildă, auzeam trecînd pe stradă limuzina domnului Ariton...

Cu gravitate și cinism, puțin mai tirziu:

— Orașul e făcut să respire un aer liniștit. Impotriva încercărilor de industrializare, tradiția și conștiința cetățenilor orașului sînt argumente peremptorii.

Și încheie nespuse de înveselit:

— Orașul are doar o fabrică de gheață și cîteva mori... Acestea sînt — sic! — adevărate baze capitaliste. Iartă-mă, am uitat: are și o fabrică de sifoane...

În gară îmi aminti încă o dată:

— Iorgu Canarache, nu uita!

Am ieșit din gară cu urechile încă vijind de sporovăiala limb-

tului meu însoțitor și m-am îndreptat spre centrul orașului. Remarc din prima clipă mulțimea de mașini și camioane, ce gonesc încoace și încolo pe străzile lui. Grupuri grăbite de muncitori, tineri gălăgioși și veseli, ce împinzesc toate străzile, mă fac cu greu să-mi croiesc un drum drept. Orașul răsună de vuietul clacsoanelor, de vocile sutelor de pietoni.

Sînt sigur totuși de un lucru: domnul Iorgu Canarache fusese cu toate acestea sincer: imaginea tîrgului „pitoresc“ era în trecut așa cum o descriesese el.

Prieteni și tovarăși de muncă

Lui Ion Bunduc lumea îi spunea de obicei: țigăncușul-văcar. „Țigăncuș“, deoarece avea tenul tuciuiri. Iar „văcar“, fiindcă într-adevăr cireada de vaci a tîrgului o păzea el. Azi, cînd spre înserare Ion Bunduc iese din fabrică și dă cu ochii de cirezile ce se preling și acum de pe crestele dealului din față, nu întîrzie să spună celor care încă nu-i cunosc povestea:

— Cirezile acelea pe care le vedeți le-am păzit și eu, pînă nu de mult. Pe atunci, coboram în amurg să le adap chiar pe locurile aceastea, unde azi se află fabrica...

Și de fiecare dată cei ce-l ascultă întorc năuciiți capul înapoi. La numai cîteva zeci de metri de drum

se ridică masivele clădiri ale fabricii de rulmenți. Drept înaintea ochilor apar halele enorme din lăuntru cărora răzbate duduitul înfundat al sutelor de mașini, iar spre dreapta, o aripă în construcție a fabricii. Puțin mai încolo încep alte clădiri noi, apoi blocurile muncitoroști, terminate sau în construcție, ce ajung pînă în marginile orașului. Cale de aproape 2 kilometri, fostul islaz de ieri s-a transformat într-un masiv șantier pe care furnică mii de constructori.

Cînd Ion Bunduc mîna încă turmele de vaci pe dealurile dimprejur, Victor Hurju, băiat de țărani săraci din comuna Furceni, raionul Tecuci, venea să muncească pe șantierul fabricii.

— Se fac înscrieri pentru brigăzile de constructori de la fabrica de rulmenți, spuse el într-una din zile fratelui său Alexandru. Că e de mine. Voi învăța o meserie și nu voi mai sta pe capul nimănui.

— Poți să te duci și la fabrică, și unde vrei! făcu în ris Alexandru. Tot nu s-alege nimic de capul tău.

„O să ai timp să-ți schimbi părerea“, se gîndi amărît Victor. Și a doua zi, la 15 noiembrie 1952, luă trenul spre orașul care-l atrăgea.

Cam în aceeași vreme în care Hurju părăsea locuința fratelui său, de la Odobești pornea tot spre aceeași destinație și Mircea Plantus, un tînar care voia să devină metalurgist și nu croitor, cum intenționau să-l facă părinții săi.

Așa se făcea că s-au întîlnit și împrietenit Mircea și Victor.

Pe șantierul întreprinderii „Sovromconstrucție“ nuse afla pe atunci decît o îngrămădire de grinzi metalice, de saci cu ciment, cărămizi, nisip. Dinspre gară soseau însă, o dată cu șirul nesfîrșit de camioane și căruțe încărcate cu materiale de construcție, sute de tineri veniți să muncească în brigăzile voluntare.

După șase luni de muncă, Victor Hurju și Mircea Plantus s-au prezentat la secretarul de partid al șantierului. Aveau mîinile și salopetele pline de praf de cărămidă, de var, de ciment.

— Noi vrem să devenim muncitori în fabrică, au spus ei scurt.

Una din hale era terminată și mașinile noi, sosite din Uniunea Sovietică, începeau să fie orînduite în ea. În cadrul șantierului începuse să funcționeze o școală de calificare. Tinerii noștri au urmat cursurile și după șapte luni Victor Hurju a intrat să muncească în secția calibre, iar Mircea Plantus la strungărie.

După primul strung pus în funcțiune de Vasile Socola (azi mastru la strungărie), zeci de alți muncitori au început să mînuiască mașinile și să dea primele produse ale fabricii. Treaba însă mergea îndeajuns de anevoios. Nimeni sau aproape nimeni nu mai lucrase într-o fabrică de rulmenți. Mașinile noi și complicate, sosite toate din U.R.S.S., dădeau tocmai de aceea un randament scăzut, iar pe unele dintre ele muncitorii și tehnicienii aproape că nu știau cum să le mînuiască.

Producția a făcut un prim salt după reînțocirea muncitorilor și inginerilor plecați pentru specializare la fabricile de rulmenți din Uniunea Sovietică. Sub mîini priecute, mașinile au început să se împlînzească și să-și accelereze ritmul de muncă.

Dar munca a căpătat o nouă înfățișare abia după venirea specialiștilor sovietici, sosiți la tînăra fabrică pentru a așeza pe baze științifice procesul tehnologic al producției de rulmenți. Împreună cu colectivul fabricii, s-a alcătuit un nou plan de muncă pe întreprindere, s-a stabilit o altă schemă a locului de muncă, s-au găsit metode noi pentru recuperarea rulmenților considerați rebuturi. Cu sprijinul inginerului Tarasov, cuptoarele de tratament termic au început să se împrietenească pe rînd cu noii termiști. O serie de mașini de rectificat, cu totul recalitrante pînă atunci, s-au domesticit și ele. Treptat, sub îndemnul tehnicianului Sisciov. Mașina automată de rectificat inelul rulmentului la interior, care stătuse timp îndelungat nemișcată ca o stană de patră, este azi condusă cu competență de tinerii Nicolae Goga și Constantin Toma...

În numai cîteva săptămîni după sosirea specialiștilor sovietici, producția pe întreaga fabrică a crescut cu 200%.

Despre rulmenți și oameni

Privind simplitatea aparentă a unui rulment, oricine care nu cunoaște cum se produc aceste piese se poate înșela.

Un rulment (așa cum se fabrică azi la fabrica din Moldova) este compus din trei piese: un inel exterior, un altul interior cu îndoituri (carcasa), pe care se fixează cea de a treia categorie de piese (de mai multe tipuri) sau bilele. Să urmărim de pildă drumul unui inel.

Oțelul — un oțel special ce se importă din U.R.S.S. — o dată scos din cuptoarele de forjare, este trecut în cuptoarele de recoacere, unde, printr-o răcire treptată, își uniformizează granulația, devenind bun pentru a trece sub cuțitul strungului. Așa se întîmplă cînd totul merge bine. Dacă însă din neglijența termiștilor pătrunde în cupțor vreo suviță de aer rece, lucrurile ies de-a-ndoaselea: oțelul se căleşte. Așa a făcut „din curiozitate“, de vreo cîteva ori, maistrul Huțanu, rebutînd zeci de inele.

La strungărie, barele de oțel sînt transformate în inele de toate mărimile, după tipul rulmentului cerut. Aci îl întîlnim pe bravul fruntaș al întrecerii socialiste Gheorghe Țurcanu, care dă zilnic 3 și 4 norme. Și fiindcă vorbim de strunguri, nu putem să nu-l amintim și pe Ernest Herșcu, pentru minunata organizare și întreținere a locului său de muncă. Dar în fabrică nu sînt numai asemenea muncitori. Îl întîlnim aci și pe Gheorghe Stratulat... E o cunoștință veche a gazetarilor. Ziarele îi anunțau, pe vremea cînd se afla

la Orașul Stalin, succesele dobândite în organizarea locului său de muncă. Laurii câștigați la Orașul Stalin s-au vestejit însă, iar frunțașul de ieri, este azi unul din muncitorii mediocri ai fabricii.

După nenumărate finisări pe care le dau pe rând strungurile unui singur inel, acesta trece în cuptoarele de călire, pe care le păzesc cu multă pricepere tovarășii Dumitru Mihai și Ion Gîndu (uneori, în schimbul de noapte, vine aici și Constantin Piru, dar în scopuri cu totul... nocturne: să doarmă sub radiațiile plăcute ale cuptorului).

La secția de rectificare, inelul trece prin alte zeci de mașini care-l freacă pe toate fețele cu pietre de polizor. Mașinile lucrează aproape singure, muncitorii trebuind doar să le supravegheze.

Să ne oprim oare să cerem explicații unuia dintre maeștrii pricepuți de aci, tovarășului Gheorghe Miriță? Nu, inutil. În general maeștrii Miriță nu dă explicații... Cunoștințele câștigate în U.R.S.S. le păstrează exclusiv pentru ei. Ce să-i faci, dacă e din fire om tăcut!...

De la rodaj, unele inele sînt finisate cu praf de șmirghel și piele de căprioară. Apoi piesele trec la sortare, unde tot cu aparate automate sînt sortate după diferențe de... microni. Toleranța este cât se poate de mică. În laboratorul de precizie, un micron în plus poate hotărî rebutarea piesei.

— La noi micronii sînt metri, ne spune zîmbind șeful laboratorului, tovarășul Nicolae Gheorghe.

Bilele și rolele parcurg un drum la fel de lung și abia după treizeci și două de operații ajung în secția de montaj.

„Visătorii” uzinel...

În secția scularie l-am întrebat pe un tînăr muncitor despre ajutorul primit din partea inginerului șef. Omul m-a privit nedumerit, fără să-mi răspundă. Scena s-a repetat și în secția bunurilor de larg consum, și la strungărie...

— Dar bine, m-am înfuriat eu, e

posibil să nu știți că există în fabrică un inginer-șef?

— Se poate, s-a bîlbîit strungarul, dar eu nu am auzit pînă azi de el.

Abia apoi m-am lămurit. Ingerul-șef Maximilian Milata era departe de a avea ca noi toți o păcătoasă existență pămîntească. Acolo, departe, în sihăstria biroului său, desprins de sferile sărmanei noastre planete, sufletul său își trăia nestîngerit și neștiut de nimeni viața sa de apocalips, sub cor de heruvimi, în vise și planuri (a nu se confunda cu planurile de producție ale fabricii, totul reprezentînd doar o nefericită coincidență verbală)...

★

Am intrat în biroul cabinetului tehnic să vorbesc cu responsabilul lui, tovarășul Jean Ribac.

— Nu, acum e imposibil. Din păcate trebuie să „comit” cu totul altceva.

Și ca să mă lămurească mai bine, trase cu muchea palmei peste stomacul său. Ce însemnează asta? Vreun plan sinistru de harakiri? A, nu. Mă liniștesc pe loc.

Tovarășul Jean și-a desfăcut pe masă un voluminos pachet cu mîncare, apucîndu-se să înfulece flămînzit. M-am așezat pe un scaun și am rămas să aștept sfîrșitul sardana-palicului ospăț. Regretam în gînd că trebuie să încep cu o întrebare care ar putea să-i fulbure siesta...

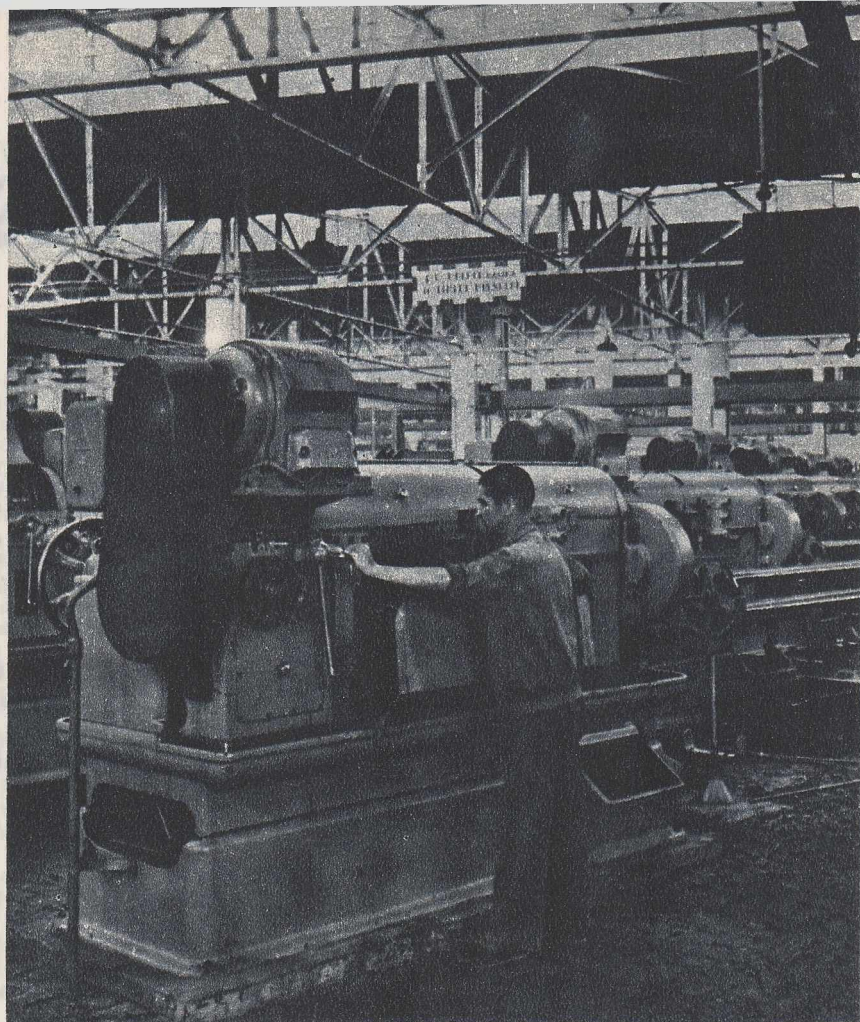
— Voiam să vă întreb — i-am spus eu mai apoi — ce s-a întîmplat cu multele proiecte de inovații înaintate de muncitorii cabinetului sau cum de s-au pierdut altele cu desăvîrșire, cum ar fi de pildă, cel al tovarășului Ion Anghela?

Dar tovarășul Jean nu păru de loc surprins și răspunse prompt: — E greu să faci treabă cînd nu există un bufet unde să mai poți lua din cînd în cînd cîte o gustărică...

Iată, într-adevăr, o lipsă mare în calea activității cabinetului tehnic!...

★

M-am întors pe înserate în oraș. Era sîmbătă seara și străzile gemeau

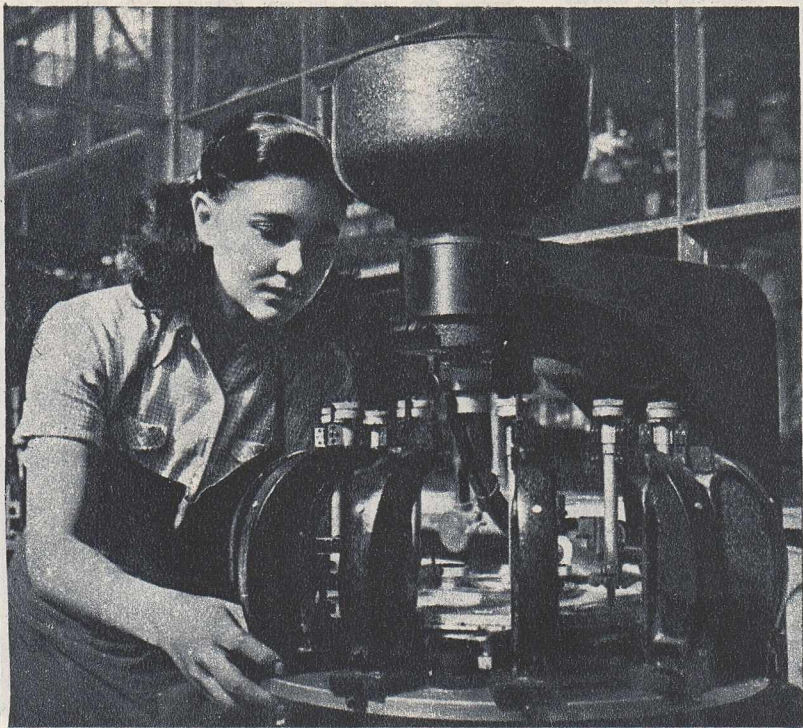
Mașinile automate de fabricație sovietică ușurează mult eforturile fizice și măresc productivitatea muncii. Reglorul-șef Gheorghe Botezatu lucrează simultan la șapte strunguri automate.

de lume. De fapt nu întîlneam oameni noi. Aceeași lume pe care o întîlnisem în fabrică, dar acum îmbrăcată în haine de sîrbătoare, umplea străzile orașului. Aceeași veselie, același procent covîrșitor de tineri. Dinspre arena sportivă se aud urale și îndemnuri la joc. Echipa locală întîlnește azi la box o echipă a Brăilei.

Am găsit totuși un colțisor liniștit și romantic: parcul din fața sfatului popular. Băncile sînt pline de perechi de îndrăgostiți ce șușotesc...

O fi oare „romantismul” domnului Iorgu Canarache? Cu totul altul! Orașul moldovenesc e azi tot atît de tînăr ca și miile de constructori care roiesc pe străzile lui.

Lucrînd la aparatul automat, s-ar părea că munca tovarășei Otilia Miriță — verificarea preciziei roților fabricate — nu-i prea dificilă. Totuși, aici este nevoie de mare atenție. E de ajuns un micron în plus sau în minus pentru ca piesa respectivă să meargă la rebut. Nici un rulment necorespunzător nu trebuie livrat industriei socialiste.

Iată un grup de muncitori plecînd acasă după terminarea lucrului. Prin aplicarea metodelor sovietice de muncă, creșterea calificării, folosirea mașinilor automate, munca a devenit mai ușoară, mai plăcută, iar câștigul personal a crescut. Mulți tovarășii și-au cumpărat biciclete sau motocicletă.

„AI CUNOSCUȚ VARȘOVIA?”

— note de drum —

de Cicerone THEODORESCU

În inima Varșoviei se înalță monumentul măreț al Palatului Culturii și Științei „I. V. Stalin”, darul minunat oferit Poloniei de marea sa prietenă, Uniunea Sovietică.

„Întâi prin poezie...”, spunea încă din secolul trecut Enăchiță Văcărescu al nostru, „ori și ce om începe ființa de-și pricepe”...
Dar e probabil că nu numai propria ființă se pricepe „întâi prin poezie...” de vreme ce, recent, experiența personală mi-a arătat că primul meu îndemn de a cunoaște mai îndeaproape o țară atât de interesantă ca Polonia nouă, tot de la o poezie a pornit.
Textul la care mă refer aparține poetului Władysław Broniewski, unul dintre marii fruntași ai literaturii Republicii Populare Polone. Cîteva crîmpele din vibrantele lui ritmuri, păstrate proaspete în memorie, sunau în românește cam așa:

...Ai cunoscut Varșovia, tu, oare
Cu frumusețea ei nepieritoare
Cînd inima-i se sfîșie-n bucăți
Și cînd ardea, vitează-ntre cetăți,
Nădejde sacră, jertfă, bărbăție
Și faptă ce rămîne pururi vie?

Cunoști orașul Lodz urcînd spre cer,
Oraș muncitoresc, înalt, sever,
Ce-avînturile aspre și le-aruncă
În lupta pentru pîine, pentru muncă,
Și pentru om — și pentru demnitate,
Și pentru drepturile lui adevărate?

Cunoști puternicul bazin carbonifer
Silezia, fumînd ca un crater?
Privește-a zare Gdynia: vapoare,
Cărbunii ti vor duce peste mare...

Pînă la năvala hoardelor hitleriste în 1939, în aceste locuri se înalța Varșovia, capitala Poloniei. În urma lor, cotropitorii au lăsat numai ruine și scrum. Așa arăta Varșovia în 1944.

Am citit mai demult poezia lui W. Broniewski și trebuie să spun că — pînă a cunoaște și pe poet, și orașul său — prelungirile drumului liber, al fanteziei și-au dorit, multă vreme după lectură, o împlinire în realitate și un liman.

Nu către țara feudală de altcîndva a „panilor crînceni” — după caracterizarea lui Maiakowski — ci către o țară în care poporul eliberat construiește, cu vigoare și cu mîndrie, socialismul, e firesc ca toate ispitele unei călătorii să-ți strălucească înaintea ochilor, ca niște flori îmbărbătate de ploaia prielnică.

„RELAȚII DE PRIETENIE CORDIALĂ NE LEAGĂ”...

La capătul a trei săptămîni de călătorie prin Polonia, oricît de intense și de bogate pentru mine, nu pot spune că m-aș încumeta să răspund afirmativ la întrebarea poetului:

„Ai cunoscut Varșovia, tu, oare?...”

Pot spune însă că o parte din aspectele ei, cîteva imagini care mi-au rămas puternic întipărite, cîteva crîmpele din marea epopee a reconstrucției țării și capitalei polone, da, le-am cunoscut. Ba chiar cu inimă răscolită — și mîndră — de privilegiu ce este, cu ochii tulburați adesea — frățește — de intuirea a cîte au fost...

Vorbînd despre țările noastre, în cadrul raportului de activitate al Comitetului Central prezentat la cel de-al doilea Congres al Partidului Muncitoresc Unit Polonez, președintele Bolesław Bierut a arătat printre altele că „relații de prietenie cordială ne leagă...”

A fost pentru mine un prilej foarte plăcut să constat, vizitînd Polonia, realitatea adîncă a acestei aprecieri. La Varșovia, la Gdajnsk, Gdynia și Sopot, la Stalinograd și la Krakovia și apoi din nou la Varșovia, am cunoscut oameni ai muncii, ai literaturii și artei care mi-au confirmat în totul, prin atitudinea lor de perfecte gazde și desăvîrșiți prieteni, cuvintele președintelui Bierut.

GENERAȚIA CARE REALIZEAZĂ IDEILE LIBERTĂȚII ȘI SOCIALISMULUI

În preajma sărbătoririi a zece ani de la eliberarea Poloniei de către puternica Armată Sovietică, însoțită de diviziile noi armate populare poloneze, primul drum prin Varșovia am simțit nevoia să-l fac la „Eroul Necunoscut” din Piața Victoriei; apoi la locul unde, pe malul Vistulei — între 16 și 23 septembrie 1944 — a treia divizie de infanterie a armatei populare polone, sprijinită de aviația și artileria sovietică, a încercat să vină în ajutorul insurecției din capitală; după aceea la „Monumentul Eroilor din Ghetto”, ridicat deasupra ruinelor care după răscoala din 1943 atingeau 7 metri înălțime pe o suprafață uriașă. Aci, atunci,

în cele 42 zile cumplite, peste 60.000 luptători din Ghetto (supraviețuitorii celor 800.000 evrei închiși aci și masacrați pînă la data răscoalei) au fost uciși, dar și 12.000 hitleriști înarmați pînă-n dinți au mușcat cu hîrcile lor pămîntul. Și în sfîrșit la „Citadelă”, unde inscripțiile de pe poarta execuțiilor și de pe frontiscipiul rotondei de la intrare amintesc o lungă și glorioasă tradiție de luptă: „Slavă generațiilor eroice care au luptat pentru eliberarea națională și socială a poporului polon...”

„Pentru libertatea voastră și a noastră...”
...Ochii se plimbă, de pe aceste cuvinte de testamentar legămînt lăsat urmașilor, peste edificiile orașului care se înalță monumental, grandios, elocvent, din cenușa războiului.

Vîntul alungă ici-colo, ca peste un imens șantier, trîmbe subțiri de pulbere. În ele, soarele primăverii revarsă aurii jucăușe.

Dar amintirea dezastrelor materiale și a jertfelor omenesti, cărora li s-a pus capăt acum zece ani, dă acestor trîmbe de pulbere o pîlpîire vie și sacră.

În fund, la doi kilometri, se vede Academia de educație fizică unde a avut loc al doilea Congres al Partidului și mai apoi Congresul Mondial al Studenților.

Dincolo de fluviu se află noua fabrică „Jeran”, care produce automobilele „Varșovia”.

Mai sus e noua arteră de circulație „W-Z”, traseul răsărit-apus, legînd cartierul Praga de oraș prin uriașul pod Slonsko-Dombrowsky.

Apar mai departe locuințele cartierului muncitoresc Marienstadt, printre cele dintîi construite după 22 iulie 1944, ziua eliberării Poloniei.

Trecem peste podul Poniatowsky, distrus de două ori: și în timpul celui dintîi război mondial, și în timpul celui de-al doilea, dar refăcut prima oară în șase ani, pe cînd a doua oară numai în doi.

Vizităm pe rînd: noul centru universitar în plină construcție, noul spital de șase etaje cu instalațiile cele mai moderne, întinsele blocuri ale Politehnicii (în aula căreia s-a ținut la 15

în Varșovia anulul 1944. O dată cu zorii eliberării mijzau și zorii vieții noi, cu toate că nu era lesne de trăit în mijlocul mormanelor de moloz și ruine. Coșmarul războiului trecuse, dar urmele lui mai stăruiau încă pretutindeni.

decembrie 1948 primul Congres al Partidului), apoi Piața Constituției și parcurile de verdeț care surid peste tot, câteva din cele 1.400 șantiere ce împinzesc capitala, șantierul măreței piețe centrale „Piața Stalin”, de 700 metri lungime pe 250 m. lățime, precum și nenumăratele locuri unde — în plăci de bronz, emoționante inscripții pe ziduri, sau modeste cruci de lemn — este marcat șirul fără sfârșit al execuțiilor hitleriste.

Ne aducem aminte, ca dintr-un vis rău, cuvintele de furie și orgoliu demențial ale lui Hitler, întunecata lui făgăduială de a nimici orașul eroic și de a planta peste ruinele acestuia cartofi:

„Ich werde aus Warschau ein Kartoffelfeld machen...”

Ecoul acelei amenințări clocotitoare de ură se aude astăzi, aci, dezgustător, zadarnic și — fără îndoială — cu unele modificări de vibrație: el seamănă mai degrabă a chițcăit de șobolan pîrjolit, fără scăpare, în subsolurile Berlinului.

UN VULTUR URIAȘ CU ARIPILE DE MARMORĂ ALBĂ

În 1950, cînd Varșovia a primit Premiul Păcii, 85 % din clădirile orașului, adăpostind aproape un milion și jumătate locuitori, erau distruse.

În 1953, în afară de refacerea imobilelor de locuit, pe teritoriul Varșoviei s-au construit 2 milioane metri cubi de clădiri industriale. Pentru 1954, volumul total al lucrărilor de construcție-montaj întrece cifra de 3 milioane metri cubi.

Așa cum a arătat președintele Boleslaw Bierut: „reconstrucția rapidă a țării și a capitalei Statului, Varșovia, din scrumul războiului, constituie obiectul mîndriei noastre naționale pe deplin meritate și în același timp dovada unei mari și neprețuite forțe a ajutorului internaționalist, pe care am primit-o și în această operă — ca și în multe alte privințe — din partea Statului Sovietic. Simbolul splendid al acestei prietenii, darul popoarelor sovietice, minunatul Palat al Culturii și Științei „I. V. STALIN”, împodobește astăzi capitala Poloniei Populare”.

Această minunată construcție se avîntă din mijlocul Varșoviei ca un vultur de 230 metri, cu aripile de marmoră albă, dînd un zbor sprinten și totodată o sobră monumentalitate, întregii arhitecturi a orașului. Încît, despre Palatul Culturii și Științei pe bună dreptate declara arhitectul principal al capitalei, Josef Sigalin: „Azi încă singuratic prin silueta lui zveltă și uriașă, în viitor va fi înconjurat de o cunună de edificii înalte, din centrul și din cartierele mai îndepărtate, cu care laolaltă va alcătui imaginea nouă a Varșoviei, socialistă, bogată, frumoasă”.

În Varșovia anului 1954. Au trecut 10 ani de la eliberarea Poloniei și iată roadele acestui hotărîtor eveniment istoric: copiii Poloniei noi pot zburda fericiți sub soarele rîndușilor populare.

Reconstrucția Varșoviei a început a doua zi după eliberarea ei de către Armata Sovietică. Anii de după război au fost ani de avîntată luptă pentru construirea Varșoviei noi. În fotografie: câteva din blocurile muncitorești ridicate în ultimii ani.

...Frumoasă, bogată și înfățișînd năzuințele legitime de muncă pașnică ale poporului polon, așa se ivește ochilor — de pe acum — capitala Poloniei noi.

Adică așa cum au văzut-o cei mai de seamă fii ai ei, vizionari, luptători, cîntăreți.

Așa cum o înfățișează în cele mai bune opere ale lor, oameni ai literaturii și artei ca: Leon Kruczkowsky în romanul „Kordian și țaranul” (tradus și în românește) sau în piesa „Nemții”; Lucian Rudnicki în cartea sa „Vechiul și noul”; puternică și optimistă mărturie literară a istoriei mișcării muncitorești din Polonia; Wanda Wasilewska în romanul „Patria”; Kazimierz Brandys în „Samson”; Jerzy Putrament în „Realitatea”; Igor Neverly în „Celuloza”; Bogdan Cezko în „Generația”; Krzysztof Gruszczyński în piesa „Omul de bine”; Adam Polewka, Danuta Bienkowska, Wanda Grodzienka, Hanna Mordkovicz, Marian Prominsky; sau poezii Wladislaw Broniewsky, Julian Tuwim, Jaroslaw Iwaskiewicz, Stanislaw Dobrowolsky, Wiktor Woroszylsky, Tadeusz Kubiak, S. Pollak, Jan Przybos, Rujewicz, Maheiek, Szymborska, Wilkerm Szewczik, Franciszek Fenikowsky, Tadeusz Novak și alții.

...Reconstrucția țării, construirea vieții noi, știință și artă în serviciul maselor largi!

Trebuie să încercăm a ne ajuta reciproc, noi polonezii și voi romîni, ca să atingem un nivel cît mai înalt al culturii popoarelor noastre... „mi-a spus, cu vioiciunea sa cuceritoare, veneratul Lucian Rudnicki: „să folosim tradițiile luptei populare de veacuri, angajîndu-ne cu toate forțele în actualitatea revoluționară, privind cu ochii țintă spre viitor...”

Și iată-ne ajunși în cartierul istoric al Varșoviei, în fața uneia din clădirile „Pieței Vechi”, reconstruită pe de-a-ntregul în stilul ei original. E muzeul Adam Mickiewicz, poet național

(născut la 24 decembrie 1798, mort la 26 noiembrie 1855), despre a cărui operă „Pan Tadeusz” s-a spus că este „o lespede pe mormîntul vechei Polonii”.

Gustăm aici două ore de colind tihnit, printre impresionante relicve.

Cînd ieșim, rog pe însoțitorul meu:

— Tovarășe Malinowsky, vrei să-mi spui din nou versurile lui Pușkin despre Mickiewicz, pe care ți le-ai notat?

Cele patru strofe din poemul „Mickiewicz” de Pușkin, transcrise de pe facsimilul dintr-o vitrină a muzeului, vorbesc cu căldură despre prietenia dintre cei doi mari cîntăreți ai popoarelor rus și polon — dar ele vorbesc totodată despre un viitor întrezărit de amîndoi, al prieteniei dintre toate popoarele lumii.

Iată-le, mai bine glăsuitoare decît orice cuvînt de încheiere:

Străin de noi, din altă țară
Amic ni s-a ivit în prag
Și pentru-a inimii lui pară
La inimă ne-a fost — și drag.

Vorbesc cu el de cîte toate
Era om sincer, bun, cinstit —
Și vis, și cîntece curate,
Ades cu el le-am împărțit.

Avea privirile-ațîntite
Spre viitor — cînd, într-o zi,
Popoarele, pe veci unite,
Ca o familie vor fi...

Poet era! Vedea departe,
Și ascultînd cuvîntu-i drept,
Uitînd de vrajbele desarte,
Sufarea mi se-oprea în piept!

La noua fabrică „Jeran” se produc în serie noile automobile „Varșovia”.

INTR-O GOSPODĂRIE ANEXĂ

„După cum știți, spitalul nostru este cel mai mare din Moldova, de aceea și gospodăria lui anexă trebuie să facă față nevoilor care cresc”, ne spunea tovarășul Solomon, director-adjunct la Spitalul Unificat nr. 1 din Iași, în vreme ce vizitam o secție a gospodăriei aflată în comuna Erbiceni.

Grădina și terenurile arabile aflate aici și în jurul Iașului, în suprafață de 274 ha, au fost îngrășate cu mranită și bălegar, și apoi însămânțate cu cartofi, mazăre, sfeclă, ceapă etc. S-au amenajat 650 m.p. răsadnițe, în care au fost semănate din timp roșii, varză timpurie, ardei etc.

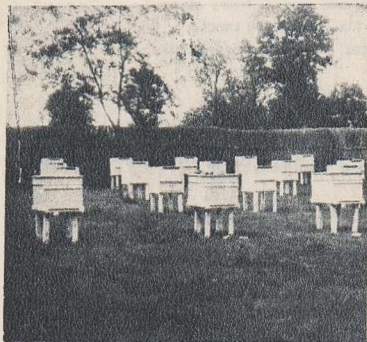
O atenție deosebită este dată creșterii unui număr tot mai mare de vite, porci, oi și păsări. Aflată pe o colină cu o vegetație abundentă, în vecinătatea unei păduri și a unui iaz, gospodăria anexă de la Erbiceni, este prin succesele ce le obține, un bun exemplu pentru țărănimea muncitoare din satele apropiate.

Gospodăria anexă are 150 porci de rasă, 63 oi, vaci și viței și peste 200 oi și miei de rasă. Apoi, cai, păsări etc. Anul acesta, numai în patru luni, oamenii muncii aflați în căutarea sănătății la Spitalul Unificat nr. 1 din Iași au primit ca hrană, în afară de carne de porc, peste 1.500 kg carne de vită, 750 kg brinză de vaci, 130 kg unt etc. furnizate de gospodăria anexă, care se dezvoltă an de an.

— Anul acesta — ne spune agricultoarea Maria Aftudov — din prima recoltă cred că adunăm vreo 300 kg de miere de albine, recomandată bolnavilor de ficat și de plămâni. Vom mări numărul stupilor, ca să putem da și mai multă miere celor suferinzi...

Gospodăria anexă a Spitalului Unificat nr. 1 din Iași este un bun exemplu de urmat.

B. I.
Iași

Prisaca gospodăriei anexă.

La crescătoria de vite a gospodăriei anexă.

Cooperativa din comuna Ișalnița, raionul Craiova, duce o muncă intensă pentru achiziționarea produselor agro-alimentare și pentru contractarea zarzavaturilor. În fotografie: cooperatorul Gh. Pahonie încasează banii pentru cerealele valorificate (sus). Țărânii muncitori care au contractat livrarea de legume aduc la cooperativă primele cantități de produse (jos).

Intr-un sat oricât de mic, fie el într-o văgăună de munte sau în mijlocul deltei, ai să găsești cooperativă. Cooperativa a intrat în viața satului și astăzi pare de negândit lipsa ei. În jurul cooperativei se duce aproape toată viața economică a satului și uneori chiar și activitatea culturală. În numai câțiva ani, cooperativa a creat mii de unități cu câteva milioane de membri cooperatori.

Partidul și guvernul au acordat o atenție deosebită cooperativei și au dat tot sprijinul pentru dezvoltarea ei. Cooperativa a devenit o mare mișcare de masă, care unește milioane de țărani muncitori, educându-i în spiritul colaborării socialiste în muncă.

În activitatea sa de până acum cooperativa a arătat că justifică încrederea și rolul acordat în cimentarea alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare. Cooperativa a devenit o pîrghie importantă a schimbului dintre oraș și sat. Prin cooperativele sătești se desfac mărfuri industriale în cantități din ce în ce mai mari prin comerțul de întîmpinare și comerțul la liber. De aici pornesc spre oraș mari cantități de produse agro-alimentare achiziționate prin cooperative sau provenite din comerțul de întîmpinare. În primăvara acestui an, de pildă, cooperativele sătești au trimis la oraș mari cantități de zarzavaturi, cereale și produse animale, contribuind la aprovizionarea oamenilor muncii, la întărirea comerțului socialist. Iată un exemplu dintr-o mie:

Țărânii muncitori din Vadul lui Mihai, regiunea Oradea, au valorificat prin cooperativă, în perioada 1 mai — 15 iunie aproape un vagon de grâu, patru vagoane și jumătate de porumb, peste două vagoane

de floarea-soarelui, 30.000 ouă și alte produse. Cooperativa a realizat de asemeni planul achizițiilor și contractărilor, în aceeași perioadă, în proporție de 359 la sută.

O dată cu achiziționarea și contractarea produselor agro-alimentare, cooperativa din Vadul lui Miha s-a îngrijit de aprovizionarea țărânimii muncitoare cu produse industriale. De la începutul anului și până acum s-au distribuit de două ori mai mult mărfuri decât în perioada corespunzătoare a anului trecut. Printre altele s-au vîndut peste 6.000 perechi de încălțăminte, 3.000 costume haine, aproape 60.000 m. de țesături de lînă și bumbac, peste 30.000 unelte agricole și numeroase mărfuri alimentare.

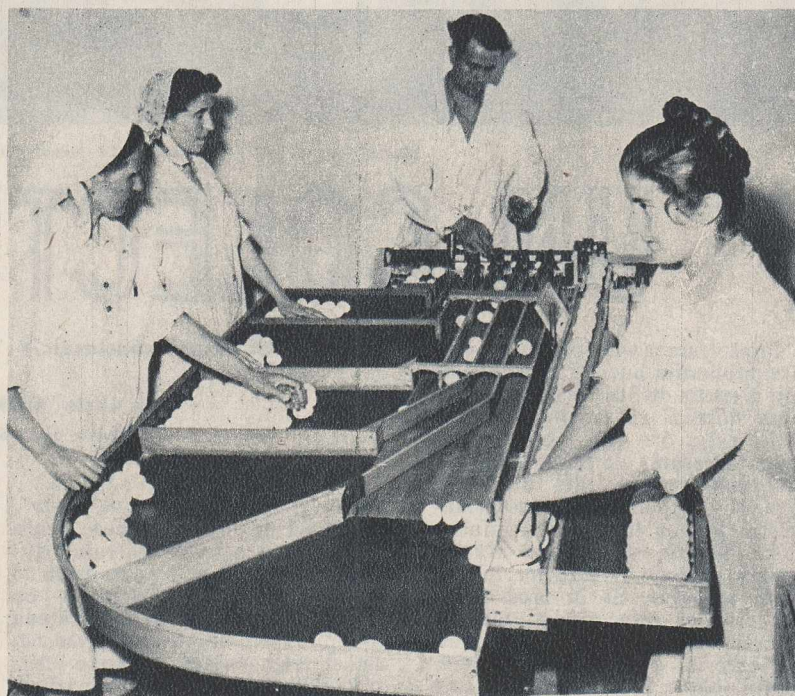
Rolul cooperativei nu se mărginește însă numai la dezvoltarea schimbului dintre oraș și sat. Cooperativele sătești au puternice centre de achiziție și de desfacere, dar și numeroase unități comerciale și de producție: restaurante, brutării, frizerii, centre de reparat și închiriat uneltele agricole, ateliere de fierărie, cizmărie, croitorie, mici unități de prelucrare a produselor animale. Toate aceste unități cooperatiste ale satului contribuie la ridicarea nivelului de trai al țărânimii muncitoare.

Cel de al II-lea Congres al cooperativei de aprovizionare și desfacere din R.P.R., ce va avea loc la 5—august, va fi un prilej de trecere în revistă a drumului parcurs până acum, de imprimare a unui nou aviz pentru continua dezvoltare a mișcării cooperatiste, pentru contribuția tot mai largă la aprovizionarea oamenilor muncii, pentru continua întărire a alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare.

COOPERATIVELE SĂTEȘTI

Prin cooperativele sătești se desfac mari cantități de produse industriale: mărfuri textile, articole de menaj, unelte agricole, biciclete, aparate de radio etc. La magazinul cooperativei din Hirleu, regiunea Iași, au sosit noi mărfuri, cu sortimente noi și de bună calitate.

Prin achiziții, contractări și comerțul de întîmpinare, cooperativele aprovizionează orașele cu importante cantități de păsări și ouă. La centrul de selecționarea ouălelor a U.R.C.A.D. din Craiova, o mașină specială sortează 36 000 ouă zilnic.

În numeroase sate s-au înființat magazine universale, care concentrează întreaga activitate a cooperativei sătești. Aci se fac achizițiile și contractările, aci se distribuie produsele industriale. Magazinele universale ale cooperației au menirea să contribuie la dezvoltarea comerțului de întîmpinare, cu ajutorul căruia se intensifică schimbul economic între oraș și sat. În fotografia noastră este înfățișat noul local al magazinului universal din comuna Lisa, raionul Turnu-Măgurele.

La centrul de aprovizionare al cooperativei sătești din regiunea București. Zeci de camioane încărcate cu mărfuri sînt gata de plecare. La întoarcere vor aduce produse agricole valorificate de sătești prin intermediul cooperativei lor.

Finalul spectacolului de estradă „La pomul verde”, pus în scenă de regizorul Iso Schapira.

UN COLECTIV TALENTAT

— Însemnări despre spectacolele Teatrului Evreesc de Stat din Iași —

de Lucia STURDZA-BULANDRA
Artistă a poporului din R.P.R.

După frumoasele spectacole oferite publicului bucureștean de Teatrul Evreesc de Stat din București, eram dornică să cunosc și realizările celui din Iași, pentru a-mi putea da seama de felul în care a progresat teatrul idiș din țara noastră. Mărturisesc cu toată sinceritatea că a fost pentru mine o mare bucurie să constat nivelul artistic ridicat al ambelor formațiuni artistice. Și în mod firesc am vrut să aflu condițiunile de activitate ale celui din Iași, despre care mi s-au comunicat amănunte foarte interesante, pe care mă grăbesc să le împărtășesc cititorilor revistei „Flacăra”.

Cu 75 de ani în urmă a fost înființat la Iași, de către Avram Goldfaden, primul teatru de limbă idiș din lume. Eminescu însuși a consemnat, în cronicile sale din Iași, activitatea acestui teatru. Cele dintâi încercări ale sale au avut

loc în grădina „La pomul verde”, pe atunci un fel de cafenea. Acolo se întâlneau actorii Teatrului Național — care se află peste drum de grădina „La pomul verde” — cu cei ai teatrului idiș și se înfrățeau în deplină armonie. Această grădină, astăzi reamenajată, servește spectacolelor stagiunii de vară ale trupei de sub conducerea directorului Iso Schapira. Din acest ansamblu fac parte actori vechi, cunoscuți publicului, ca Solomon Friedman, Șifre Goldenberg și actori tineri, talentați, formați în cei cinci ani de existență a Teatrului Evreesc de Stat, ca: Marcel Finchelescu, Schmery Linsche, Jeny Kessler, Eti Mar-

mor, Aron Marmor, Sarina Krauss. Dintre actorii talentați care obțin succese prin dăruirea lor și sinceritatea elanului creator, se disting Abram Naimark, Ruhele Heller-Schapira, Nușa Grup, Urn Segal ș. a.

Trupa aceasta are un bogat repertoriu, alcătuit din piese aparținând clasicilor literaturii idiș — ca Șulem Aleiheim, Avram Goldfaden, ș. a. — făcându-și totodată o fală din a juca piese din repertoriul clasic mondial și piese de actualitate din dramaturgia sovietică și română contemporană. În cei cinci ani de existență așa, Teatrul Evreesc de Stat din Iași a prezentat 25 de premiere, iar numai în actuala stagiune a pus în scenă 7 spectacole noi, printre care piesele sovietice „Mașenka” și „Tineretea părinților”, precum și „Stele rătăcitoare”, piesă care evocă lupta actorilor evrei înaintați, însuflețiți de o înaltă conștiință artistică, pentru un teatru realist, cu scopuri educative. Aceasta din urmă — un fel de „Căruța cu paiate” a teatrului evreesc — este o dramatizare după romanul lui Șulem Aleiheim, făcută de actorul Benno Popliker, care a și pus în scenă spectacolul.

Aceste însemnări, fugare și în stil mai mult de cronicar, servesc sublinierii semnificației atât de importante pe care o are dezvoltarea culturii minorităților naționale din patria noastră. Ele caută să dovedească că și în teatrul evreesc munca se sprijină pe ajutorul dat

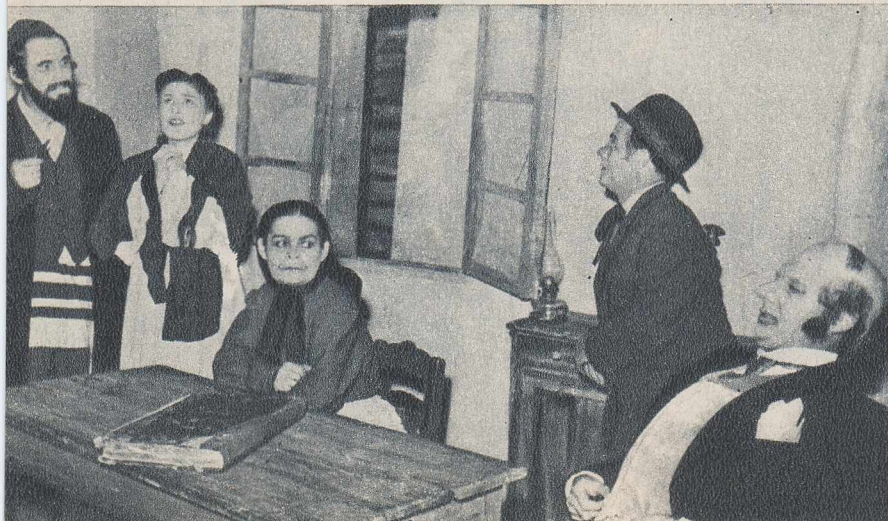
de statul democrat-popular, pe eforturile meritorii din trecut și în același timp pe dorința ferm afirmată de colectivul acestui teatru de a participa la munca de construire a societății socialiste. Aceste evocări sînt mărturii că în acest teatru se muncește cu înțelepciune și cu talent. Ele dovedesc că munca în colectiv poate să dea roade frumoase atunci cînd cei vîrstnici știu și vor să sprijine pe cei tineri. Am avut prilejul să constat acest lucru asistînd la spectacolul cu piesa „Stele rătăcitoare”, unde am prețuit preciziunea jocului artiștilor și claritatea subiectului, pe care, datorită atît interpretării, cît și punerii în scenă, le-am putut înțelege chiar și fără a cunoaște limba în care se juca. Am apreciat conștiința artistică a întregului ansamblu — actori, regizori, orchestră și tehnicieni — care în turneul în Capitală a oferit publicului bucureștean un spectacol omogen, interesant, distractiv și artistic prezentat. Și am tras concluzia îmbucurătoare a marelui folos care se desprinde din sprijinul dat de regimul democrat-popular tuturor oamenilor de artă de toate naționalitățile. Distincțiile bine meritare acordate de curînd cîtorva din membrii colectivului acestui teatru sînt o recunoaștere pe deplin meritată a muncii lor stăruitoare.

Ca artistă, directoare de teatru și cetățeană, mă bucur din suflă că am avut prilejul să apreciez manifestările artistice ale tovarășilor actori evrei din Iași — leagănu teatrului în limba idiș — și să felicit pentru activitatea lor și pentru cinstirea cu care au fost răsplătiți de partid și guvern

„Herșale Ostropolier” pe scena Teatrului Evreesc de Stat din Iași. În rolul lui Herșale, actorul Schmery Linsche, iar în cel al cămătarului Calman, Abram Naimark.

Scenă din piesa „Stele rătăcitoare”. În fotografie (de la stînga la dreapta): Natan Marcu, Jeny Kessler, Șifre Goldenberg, Abram Naimark, Schmery Linsche.

Scenă din spectacolul realizat de colectivul Teatrului Evreesc de Stat din Iași c piesa „Sacul cu surprize” de Mark Twain.

Expoziția

de ARTE DECORATIVE

Sălile fundației Dalles adăpostesc în prezent o expoziție care a stîrnit un viu și pe deplin justificat interes. Este prima manifestare de mare amploare a artiștilor noștri decoratori care, expunînd aici rodul unei stăruitoare activități creatoare de aproape un an, aduc imaginea marilor posibilități de dezvoltare pe care le are această ramură a artei plastice, menită să înfrumusețeze, să îmbogățească viața oamenilor.

Arta decorativă aplicată are vechi tradiții. O regăsești de-a lungul vremurilor la toate popoarele, concretizînd tendința firească a omului către frumos. Din vremuri străvechi, omul doritor să-și înfrumusețeze obiectele de care se folosește, a modelat din pămînt vase, pe care apoi le-a smălțuit și le-a ars; a cioplit piatra și a încrustat lemnul și osul; a gravat în piele și în fier; a țesut pînza pe care a înflorit-o apoi cu tot felul de cusături. Astfel s-a născut arta populară cu caracter decorativ care, inspirată din natură, din viață, a avut întotdeauna un caracter viu, optimist, bogat.

Ceea ce se remarcă îndeosebi în actuala expoziție de arte decorative este tocmai efortul artiștilor de a folosi în mod creator inspirația din arta populară, de a-i găsi o justă folosire în toate genurile artei aplicate, atît în micile obiecte utile, cît și în decorația de arhitectură. Și în această nouă orientare a artei decorative, imprimată de atenta îndrumare pe care Uniunea Artiștilor Plastici a dat-o artiștilor, experiența artei decorative sovietice a fost de un neprețuit ajutor.

Este doar bine știut ce însemna odinioară această ramură a artei plastice. Destinată aproape exclusiv satisfacerii pretențiilor de lux ale claselor avute, arta decorativă practică de unii profesioniști avea fie un evident caracter cosmopolit, fie unul așa zis „rustic”, care prezenta arta populară drept o curiozitate exotică, o artă primitivă, caracterizată printr-un desen stingaci și o execuție rudimentară.

Tendința de a îndepărta aceste racle și a săuri o artă decorativă sănătoasă, corespunzătoare exigențelor mereu crescînde ale maselor largi, a caracterizat eforturile din ultimii ani ale artiștilor noștri decoratori, îndeaproape îndrumați de

Ilîcul și poșeta din postav alb pe care artista Anna Dona le-a împodobit cu cusături naționale, obiectele din piele lucrate în mozaic de Ella Cancicov și Stela Văleanu, vasul de ceramică al Mariei Chelsoi, ca și garnitura vestimentară – pălărie și pantofi – lucrate în piele de Eva. Benedikt, rețin atenția vizitatorilor.

Citeva din frumoasele obiecte de artă aplicată ce pot fi văzute în expoziție: două vase de ceramică realizate de Stela Gănescu și Maria Lăzărescu, perdeaua brodată cu motive naționale de Magda Csulaki, o casetă pictată pe lemn de Aurelia Gheață, chimirul lucrat în piele de Stela Văleanu, o vestă din postav negru aparținând Annei Dona.

Uniunea Artiștilor Plastici. Iar expoziția din sălile fundației Dalles confirmă unele succese însemnate obținute în această luptă, dovedind că avem artiști decoratori de mare talent, capabili să ridice pe o înaltă treaptă calitativă arta aplicată.

Să ne oprim, de pildă, în sectorul lucrărilor în piele. Vitrinele ce expun mapele, albumete, cărțile legate în piele, casetele și cordoanele lucrate în mozaic de Ella Cancicov, Varinca Diaconu și Stela Văleanu rețin vreme îndelungată atenția vizitatorilor. Inspirându-se din motivele ornamentale oltenesti și ardelenesti și aplicându-le în mod just la materialul respectiv, artiștii au creat compoziții fine, discrete, într-un colorit viu și optimist. Obiectele de artă ale Ellei Cancicov se remarcă în mod deosebit prin finisajul lor desăvârșit. Lucrate în altă tehnică — cea a reliefului în piele — albumetele artiștilor V. Prodanc și V. Dobrescu sînt la fel de valoroase. Frumos executate sînt și picturile pe lemn ale Aureliei Gheață (ale cărei casete amintesc de tehnica și compoziția folosite de vechii zugravi

romini de decoana), platourile de lemn lucrate de Maria Profeta cu compoziții picturale inspirate din basmele populare, lucrările Hedei Dumitrescu și ale Angelei Brabețanu, pictate cu finețe de filigran.

Iată-ne acum în sectorul ceramicii și faianței, artă cu viguroase rădăcini în creația poporului nostru, care este bine reprezentată în expoziție. Vasele de ceramică, faianță și porțelan ale Mariei Chelsoi se remarcă prin sobra și bine echilibrată compoziție a decorației lor, prin armoniosul și viul ei colorit, cu totul propriu autoarei. Artista prezintă, printre altele, un vas decorativ de exterior de mari proporții, a cărui compoziție decorativă, bine concepută și realizată, aduce imagini din viața nouă a satului nostru. Frumoasa sîntină în ceramică realizată de Maria Lăzărescu (care mai aduce în expoziție citeva vase de dimensiuni reduse cu caracter decorativ.

Artiștii decoratori care lucrează în domeniul textilelor expun o serie de proiecte interesante de țesături și imprimeuri — din păcate prea puține realizate pe pînză — dintre

lucrări de ceramică care să poată fi încorporate în arhitectură. De remarcat — prin buna înțelegere a tehnicii ceramicii și prin armonioasa lor concepție artistică — sînt și lucrările artistei Maria Grigorescu Vasilovici, și îndeosebi vasul de culoare verde, cu ornamente florale în relief.

Semnalam ca un fenomen îmbucurător — cu atât mai mult cu cît unii artiști plastici mai înclină să socotească, pe nedrept, arta decorativă drept un gen minor — apropierea de această ramură artistică a unor maeștri ca Zoe Baicoianu și Constantin Baraschi, (care prezintă citeva valoroase platouri de ceramică decorate cu compoziții figurale în basorelief), precum și contribuția altor artiști de talent ca Iosif Fekete, Olga Porumbaru, Emil Mereanu.

Alături de alte numeroase lucrări de incontestabilă valoare expuse în

lucrări de ceramică care să poată fi încorporate în arhitectură. De remarcat — prin buna înțelegere a tehnicii ceramicii și prin armonioasa lor concepție artistică — sînt și lucrările artistei Maria Grigorescu Vasilovici, și îndeosebi vasul de culoare verde, cu ornamente florale în relief.

Alături de alte numeroase lucrări de incontestabilă valoare expuse în

Bine reprezentate în expoziția din săliile fundației Dalles sînt îndeosebi obiectele de artă lucrate în piele. Plășa de mai sus ne arată cîteva din lucrările expuse de Ella Cancicov, Stela Văleanu, Varinca Diaconu, V. Dobrescu și V. Prodanof, precum și cîteva lucrări pictate ori sculptate în lemn ale Mariei Profeta și Graziela Feldianu.

Printre cele mai valoroase piese ale expoziției se numără și acest vas decorativ de mari proporții, ca și panoul decorativ lucrat în tehnica baticului de artista Maria Chelsoi.

duse plate, lipsite de gust, lucrate grosolan? De ce industria textilă, a faianței, a sticlei etc. se mulțumesc să-și îndeplinească cantitativ planurile, fără a se strădui în măsura convenită să ridice calitatea produselor lor, cerînd sprijinul artiștilor decoratori în îmbogățirea sortimentelor? De ce nu au fost executate unele din frumoasele proiecte de imprimări? De ce nu au fost puși în producția de serie modelele de servicii de sticlă alaborate de J. Baras și lămpile proiectate și realizate de V. Rado? Răspunsul — desigur autocritic — îl pot da atât conducerea Ministerului Industriei Ușoare, cît și Uniunea Artiștilor Plastici, răspunzătoare de îndrumarea artiștilor decoratori. În același timp însă se poate pune și întrebarea: cînd necesitatea de a avea o bogată producție de obiecte artistice de larg consum este tot mai puternică, cînd avem artiști decoratori de mare talent, de ce nu există în țara noastră un învățămînt special de artă decorativă, în care acești artiști să poată forma cadrele noi de care are atîta nevoie dezvoltarea artei noastre decorative? De astădată răspunsul poate să ni-l dea — tot autocritic — Ministerul Culturii.

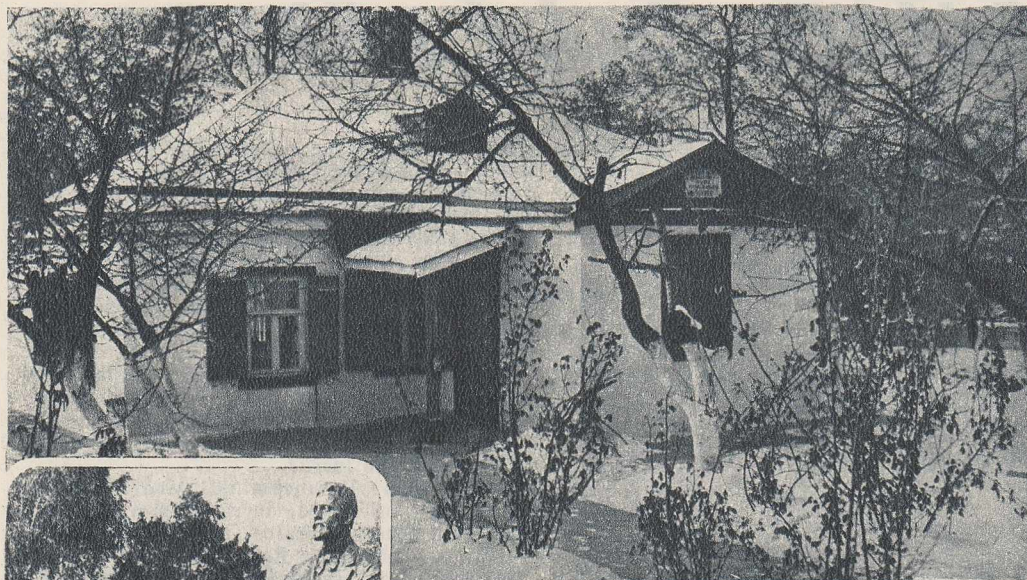
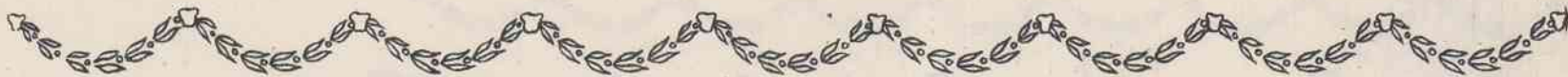
Această lipsă de colaborare între artiștii decoratori și industria de obiecte artistice se oglindește limpede și în expoziția de la Dalles, care dovedește insuficiența preocupare de a împleti producția de unicate artistice cu cea a realizării pe cale industrială a obiectelor de artă.

Într-adevăr, artiștii expozanți nu au fost îndrumați în măsura convenită spre realizarea de prototipuri de obiecte artistice de larg consum — care apar insuficient în expoziție. Printre lucrările de ceramică, de pildă, ar fi trebuit să existe și obiecte ce pot fi multiplicare; piesele realizate în acest scop de colectivul de artiști ai fabricii de porțelanuri din Cluj sînt foarte slabe și ca concepție, și ca realizare artistică. În domeniul textilelor, lipsurile se întînesc mai ales în ce privește obiectele de îmbrăcăminte, neconcludent prezentate și în cantitate atît de redusă încît expoziția nu dă o imagine a posibilităților de dezvoltare a acestei ramuri artistice. Unii din realizatorii proiectelor de imprimări expuse nu dovedesc o prea mare inventivitate în crearea unor noi compoziții ornamentale, mulțumindu-se să repete formule vechi, fără a se strădui să aducă o interpretare bogată, variată, nouă, a motivelor naționale și a elementelor florale.

Ar fi fost de dorit ca în expoziție să poată fi văzute și covoare, în al căror țesut poporul nostru are vechi tradiții, iar industria are destul de largi posibilități de producție în serie, precum și unele obiecte ale artei decorative de interior.

Posibilitățile mari de dezvoltare ale artei aplicate, pe care le vădește din plin expoziția, ne îndreptătesc să așteptăm cu încredere roadele unei cît mai grabnice și strînse colaborări între artiști și industria de artă, roade concretizate în obiecte de înalt nivel artistic înfrumusețînd viața de toate zilele a poporului nostru.

50 DE ANI DELA MOARTEA LUI A.P. CEHOV

Taganrog. Casa în care s-a născut Cehov

Anton Pavlovici Cehov.

Monumentul lui Cehov ridicat în satul Melihovo, regiunea Moscova.

Cehov și Tolstoi la Gaspra (1901)

Muzeul de istorie al Școlii nr. 2 „A. P. Cehov”, din Taganrog. În această casă a funcționat odinioară liceul în care a învățat A. P. Cehov.

Moscova, 1898. Iată-l pe marele Cehov în mijlocul actorilor Teatrului de Artă. Urmărit cu interes de artiști, el citește una dintre lucrările pe care le-a scris special pentru acest teatru, piesa „Pescărușul”.

Din schițele lui Cehov

CERȘETORUL

— Stimate domn! fiți bun și luați în seamă un biet om flămînd. N-am mîncat de trei zile... nu mai am un pitac ca să-mi plătesc un adăpost pentru noapte... vă jur pe Dumnezeu! Vreme de opt ani am fost învățător la țară și mi-am pierdut slujba din cauza unor intrigi de la Zemstvo *). Am fost victima unui denunț. Iată un an de cînd sînt pe drumuri.

Consilierul de stat Skvortov se uită la paltonul fumuriu al solicitatorului, la ochii lui tulburi de om beat, la petele roșii din obraji și i se păru că pe acest om îl mai văzuse undeva.

— Mi se oferă acum un post în gubernia Kaluga — vorbi mai departe omul — dar nu am bani de drum. Ajutați-mă, faceți o pomana! Știu că e rușinos să ceri, dar... sînt silît de împrejurări.

Skvortov se uită la galoșii omului dintre care unul era cu limbă, iar celălalt fără, și deodată își aduse aminte.

— Ia ascultă, mi se pare că alaltăieri te-am întîlnit pe strada Sadovaia, spuse el — atunci însă nu mi-ai spus că ești învățător rural ci un student eliminat din facultate. Îți aduci aminte?

— Nu... nu, nu se poate! — bolborosi omul, rușinîndu-se. — Sînt învățător rural și dacă doriți vă pot arăta actele.

— Nu mai minți atît! Te-ai dat drept student, ba mi-ai și povestit pentru ce ai fost dat afară. Acum îți aduci aminte?

Skvortov roși și-l privi pe zdrențaros cu o expresie de scîrbă pe față.

— Asta-i mîrșăvie, stimate domn! — strigă el supărat. — E o exerocherie! Te trimt la poliție, fire-ai al dracului! Ești sărac, ești flămînd, dar acest lucru nu te îndreptățește să minți cu atîta obrăznicie, cu atîta nerușinare!

Zdrențarosul puse mîna pe clanta ușii și-și roti privirile rătăcite prin vestibul, ca un hoț prins.

— Eu... eu nu mint..., bolborosi el. Pot să arăt actele.

— Cine te va crede? — continuă Skvortov din ce în ce mai indignat. — Exploatezi simpatia societății față de învățătorii rurali și față de studenți. Asta e josnic, mîrșav, murdar. E revoltător!

Skvortov își leși din fire și-l copleși pe solicitator cu ocări în chipul cel mai necruțător. Cu felul lui nerușinat de a minți, zdrențarosul trezise în el scîrbă și dezgustul, jignise ceea ce el, Skvortov, iubea și aprecia atît de mult în caracterul său: bunătatea, sensibilitatea, compătimirea față de oamenii nenorociți; cu minciuna lui, cu atentatul la milostenia lui, „subiectul” parcă a spurcat pomana pe care-i plăcea să o dea săracilor din toată inima. La început zdrențarosul căutase să se dezvinovățească, se jurase, apoi însă, tăcu și-și plecă rușinat capul.

— Domnule! spuse el, ducîndu-și mîna la

inimă. — Intr-adevăr am mințit! Nu sînt nici student, nici învățător rural. Asta nu-i decît o născocire! Am cîntat într-un cor rus și m-au dat afară de acolo pentru beție. Dar ce să fac? Credeți-mă, în numele domnului, fără minciuni nu se poate! Cînd spun adevărul nimeni nu-mi dă nimic. Cu adevărul mor de foame și îngheț noaptea de frig, lipsit de adăpost! Dumneavoastră judecați drept, vă înțeleg dar... ce să fac?

— Ce să faci? Dumneata întrebă ce să faci? — strigă Skvortov venind spre el. — Să muncești, iată ce să faci! Trebuie să muncești!

— Să muncesc... Asta o știu și eu, dar unde să-mi găsesc de lucru?

— Fleacuri! Dumneata ești tînăr, sănătos și vei găsi oricînd de lucru, numai să vrei. Ești însă leneș, mofturos, bețiv! Duhnești a votcă, ca o cîrciumă! Ești mincinos și stricat pînă în măduva oaselor și nu ești în stare decît să minți și să cerșești! Chiar dacă vei binevoi vreodată să te cobori pînă la a munci, atunci vei dori, desigur, să ți se servească un birou, un cor rus, o sinecură, să nu faci nimic și să primești bani! Dar muncă fizică nu doriți? N-o să vă angajați, firește, portar sau muncitor în fabrică! Doar sînteți om cu pretenții!

— Cum vorbiți, zău... Îngînă solicitatorul cu un zîmbet amar. — Unde să găsesc muncă fizică? Ca să mă fac vînzător de prăvălie e prea tîrziu; în comerț trebuie să încep de mic, de la băat de prăvălie. Portar nu mă ia nimeni, pentru că nu pot fi tutuit... Iar la fabrică nu mă vor angaja, pentru că trebuie să cunoști o meserie, pe cînd eu nu știu să fac nimic.

— Fleacuri! Dumneata îți vei găsi întotdeauna o justificare! Dar ia spune-mi: n-ai vrea să spargi lemne?

— Eu nu refuz. Astăzi însă nici adevărații tăietori de lemne nu au pîne.

— Ei, toți trîntorii vorbesc așa. Dacă ți s-ar oferi sînt sigur că ai refuza. Nu vrei să-mi spargi niște lemne?

— Cum să nu, vă sparg...

— Bine, să vedem... Foarte bine, vedem noi acuș.

Skvortov începu să se agite și, frecîndu-și mîinile, nu fără o oarecare bucurie răutăcioasă, o strigă din bucătărie pe bucătăreasă:

— Uite, Olga, îi vorbi el, — du-l pe acest domn în magazie să ne spargă niște lemne.

Zdrențarosul înălță din umeri și porni cu pasul șovăitor în urma bucătăresei. După mers se vedea că nu consimțise să spargă lemne pentru că era flămînd și voia să cîștige bani, ci doar din ambiție și de rușine, ca cineva care a apucat să scape o vorbă și nu și-o mai poate retrage. Se mai observa că era tare slăbit din cauza votcăi, că-i era rău și că nu se simțea cîtuși de puțin dispus să lucreze.

Skvortov intră grăbit în sufragerie. Din ferestrele care dădeau spre curte se vedea magazia de lemne și tot ceea ce se petrece în curte. Ștînd la fereastră, Skvortov a văzut-o pe bucătăreasă și pe zdrențaros cum au ieșit pe ușa de serviciu și s-au îndreptat, călcînd pe zăpada murdară, spre magazie. Măsurîndu-și supărată însoțitorul și desfăcîndu-și coatele în lături, Olga deschise magazia și trînti cu furie ușa.

„Probabil că am împiedicat-o pe bătrînă să-și bea cafeaua — se gîndi Skvortov. — Rea mai e și ființa asta!”

Apoi îl văzu pe falsul învățător și pe falsul student cum se așează pe o buturugă și, sprijinindu-și în pumni obraji roșii, rămîine dus pe gînduri. Bătrîna îi zvîrli la picioare toporul, sculpă cu ciudă și, judecînd după expresia buzelor, se porni să ocărăscă. Zdrențarosul trase nehotărît spre el un lemn, îl așeză între picioare și-l lovi, cu teamă parcă, cu toporul.

*) Zemstvo — prefectură.

Lemnul se clătină și căzu. Zdrentărosul îl trase spre dînsul, își suflă în mîinile înghețate și-l pocni din nou cu toporul, dar cu alîta băgare de seamă, de parcă i-ar fi fost frică să nu-și dea peste galoși sau să-și taie degetele. Lemnul se prăbuși din nou.

Lui Skvorțov îi trecuse furia și acum se simțea intrucitva rușinat și îndurerat că silise un om răsfățat, beat și poate bolnav, să lucreze din greu, în frig.

„Nu-i nimic, lasă... își zise el în gînd, mergînd din sufragerie spre birou. Doar tot pentru binele lui am făcut-o”.

Peste un ceas veni Olga și anunță că lemnele sînt sparte.

— Ține, dă-i un poltinic — spuse Skvorțov. — Dacă vrea, spune-i să vină la fiecare zi de înfil să ne spargă lemne... Îi vom găsi totdeauna de lucru.

Zdrentărosul se prezentă la zi-ntîi și cîștigă din nou un poltinic, deși abia se mai putea ține pe picioare.

De atunci a început să vină des la curte și de fiecare dată i se găsea ceva de lucru: ba aduna zăpada în grămezi, ba făcea curățenie în magazie, ba bătea covoarele și saltelele. De fiecare dată primea vreo douăzeci-patruzeci de copeici pentru munca lui, ba odată i s-au trimis din casă și o pereche de pantaloni vechi.

Cînd s-a mutat într-o altă casă, Skvorțov l-a angajat să-i ajute la împachetatul și transportul mobilei.

De data aceasta zdrentărosul era treaz, posomorît și tăcut. De-abia atingea mobila, mergea cu capul plecat în urma carelor și nici nu-și dădea osteneala să pară activ. Nu făcea decît să se chircească de frig și să se rușineze cînd cărăușii își băteau joc de trîndăveala și nepuțința lui și de paltonul lui zdrentăros, de croială boierească. După ce mobila fu transportată, Skvorțov porunci să fie chemat la dînsul.

— Văd că vorbele mele au avut efect asupra dumatăle — spuse el, întinzîndu-i o rublă. — Poftim, pentru ceea ce ai lucrat. Văd că ești treaz și nu te dai în lături de la muncă. Cum te cheamă?

— Lușkov.

— Acum, Lușkov, îți pot oferi o muncă mai curată. Știi să scrii?

— Hm, știu...

— Atunci uite ce: mîine te duci cu această scrisoare la colegul meu și vei primi de la el corespondență. Lucrează, nu mai bea și nu uita ceea ce ți-am spus! Cu bine!

Satisfăcut de faptul că reușise să aducă un om pe calea cea dreaptă, Skvorțov îl bătu pe Lușkov blînd pe umăr, ba îi și întinse mîna la plecare. Lușkov luă scrisoarea, plecă și de atunci nu mai veni la curte să ceară de lucru.

...Au trecut doi ani. Intr-o zi, în timp ce sta în fața casei de bilete a unui teatru și-și plătea biletul, Skvorțov văzu lîngă el un omuleț cu guler de blană de miel și cu o căciulă de lutru uzată. Omulețul îi ceru sfios casierului un bilet pentru galerie, pe care-l plăti în pitaci de aramă.

— Lușkov, dumneata ești? — întrebă Skvorțov recunoscînd în acest omuleț pe tăietorul de lemne de altă dată. — Ei, cum merge? Ce faci? O duci bine?

— Binișor... Lucrez acum la un notar și primesc treizeci și cinci de ruble.

— Slavă domnului. Foarte bine! Mă bucur pentru dumneata. Îmi pare foarte, foarte bine, Lușkov! Doar într-o oarecare măsură ești fiul meu! Doar eu am fost acela care te-am îndreptat pe drumul cel bun. Ți-aduci aminte cum te-am ocărît, ai? Erai cît p-aci să intri în pămînt. Îți mulțumesc, dragul meu, că nu ai uitat vorbele mele.

— Vă mulțumesc și eu, spuse Lușkov. — De n-aș fi venit atunci la dumneavoastră, te pome-nești că pînă în ziua de azi m-aș fi dat drept student și învățător. Da, la dumneavoastră m-am salvat, am ieșit din mocirlă.

— Mă bucur foarte, foarte mult.

— Vă mulțumesc pentru vorbele și faptele dumneavoastră bune. Ați vorbit foarte frumos atunci. Vă sînt recunoscător dumneavoastră și bucătăresei dumneavoastră, da-i-ar dumnezeu sănătate acestei femei bune și nobile. Ați vorbit atunci foarte frumos, că sînt obligat, fără îndoială, pînă la mormînt, dar de salvat, m-a salvat de fapt bucătăreasa dumneavoastră, Olga.

— În ce fel?

— Iată în cel fel. Veneam la dumneavoastră să sparg lemne și numai ce o auzeam că începe:

„Vai de capul tău, bețivule! Ești un om blestemat! Și nu pieri o dată de pe fața pămîntului!” Apoi o vedeam că se așază în fața mea, se posomorăște, mi se uită drept în ochi și prinde a se văita: „Om nenorocit ce ești! N-ai tu bucurie în lumea asta și nici pe lumea cealaltă n-ai să ai, că ești un bețiv și o să te mistuiască flăcările iadului! Amăritule!” Și, știți, o tot ținea așa într-una. Nici nu vă pot spune cît sînge rău și-a făcut și cîte lacrimi a vărsat din pricina mea. Dar principalul e că ea spărgea lemnele în locul meu! Păi, dacă vreți să știți, eu n-am

spart un lemn la dumneavoastră; pe toate le-a spart ea. Cum s-a făcut că m-a salvat, cum de m-am schimbat uitîndu-mă la dînsa și m-am lăsat de băutură, asta nu v-o pot explica. Nu știu decît că vorbele ei și faptele ei nobile au făcut ca în sufletul meu să se producă o schimbare. Dînsa m-a îndreptat și nu voi uita niciodată acest lucru. De altfel, trebuie să plec, se aude soneria...

Lușkov făcu o plecăciune și se îndreptă spre intrarea la galerie.

În romînește de Cezar PETRESCU

O FIRE ENIGMATICĂ

Un compartiment de clasa întîia.

Pe canapeaua îmbrăcată în catifea zmeurie stă, pe jumătate întinsă, o cuconiță frumusică. Evantaiul scump, cu ciucuri, pe care-l strînge cu înfrigurare, trosnește în mînuța ei, pînce-nez-ul alunecă mereu de pe născutul drăgălaș, broșa din piept se ridică și se lasă într-una, ca o barcă pe valuri. Cuconița este vădit tulburată... Pe canapeaua din față stă atașatul special de pe lîngă cabinetul guvernatorului, un tînăr scriitor debutant, care publică în buletinul guberniei schițe cu subiecte din viața mondenă, pe care le intitulează „novele”... Acum se uită în ochii ei, se uită țintă, cu un aer de cunoscător. Observă, studiază, prinde taina firii ei excentrice, enigmatice, o descifrează... Îi vede ca în palmă sufletul, cu toate ascunzăturile lui.

— Cum vă înțeleg! — îi spuse el, sărutîndu-i mîna deasupra brățării. — Sufletul dumneavoastră sensibil, cald, caută o ieșire din labirintul în care se află... Da! Duceți o luptă îngrozitoare, titanică, dar... nu trebuie să vă pierdeți curajul! Veți ieși biruitoare! Da!

— Descrie-mă, Valdemar! — spune drăgălașa cuconiță, zîmbind trist. — Viața mea e atît de plină, atît de bogată, atît de complexă... Dar ce folos: sînt atît de nefericită! Sînt o martiră în genul lui Dostoievski... Descrie lumii sufletul meu, Valdemar, înfățișează-i acest biet suflet! Ești psiholog. N-a trecut nici un ceas de cînd stăm de vorbă în acest compartiment și m-ai și înțeles, m-ai descifrat!

— Vorbiți! Vă implor, destăinuți-mi totul!

— Ascultă. M-am născut într-o familie de funcționari săraci. Tata era un om cumsecade... bun la suflet, deștept, dar... mentalitatea epocii și a mediului... *vous comprenez*? Nu-l învinuiesc pe bietul meu tată. Bea, juca cărți... lua mită... Cît despre mama... Dar ce să mai vorbesc! Sărăcia, lupta pentru o bucățică de piine, conștiința nimicorniciei... Ah, nu mă sili să-mi aduc aminte! M-am văzut nevoită să-mi croiesc singură calea... Educația monstruoasă primită la pension, romanele stupide, greșelile tineretii, prima dragoste sfioasă... Dar lupta cu mediul? Groaznic! Dar îndoilele? Dar chinurile nefericirii crescînde în viață, în tine însuși?... Ah! Ești scriitor și ne cunoști pe noi, femeile. Ai să înțelegi... Din nenorocire, sînt înzestrată cu o fire ce iese din comun... Așteptam fericirea, și încă ce fericire! Ardeam de dorința de a fi om! Da! A fi om, în asta vedeam eu fericirea!

— Minunată făptură! — murmură scriitorul, sărutîndu-i iar mîna deasupra brățării. — Nu mîna dumneavoastră o sărut, minunată făptură, ci însăși suferința umană! Vă amintiți de Ras-kolnikov? Așa săruta el.

— Ah, Valdemar! Aveam nevoie de glorie... de zgomot, de strălucire, ca orice fire care... de ce-aș face exces de modestie? — care iese din comun. Doream ceva neobișnuit... nefeminin! Și iată... iată că... mi-a ieșit în cale un general bătrîn și bogat... Mă înțelegi, Valdemar? A fost o jertfire de sine, o renunțare... Încearcă să mă înțelegi! Nu puteam să fac alt fel. Mi-am îmbogățit familia, am început să călătoresc, să fac bine în jurul meu... Dar cît mă chinuiam. Cît de josnice și murdare mi se păreau îmbrățișările acestui om care, trebuie s-o recunosc, la vremea lui luptase vitejește. Am trăit clipe... clipe groaznice! Dar mă mîngîiam cu gîndul că bătrînul va muri curînd, că voi putea trăi cum visasem, că mă voi dărui unui om drag. Că voi fi fericită... Și închipuiește-ți că am înflînit un asemenea om, Valdemar! Dumnezeu mi-e martor că l-am înflînit.

Drăgălașa cuconiță își mișcă și mai tare evantaiul. Fața ei se schimonosește, ca și cum ar fi gata să plîngă.

— Și iată că bătrînul a murit... Mi-a lăsat ceva avere și sînt liberă ca o pasăre. Acum aș putea să trăiesc fericită... Nu-i așa, Valdemar? Fericirea îmi bate în geam. Ar fi de ajuns s-o las să intre, dar... nu! Ah, Valdemar, ascultă-mă, te implor, ascultă-mă. Acum aș putea să mă dăruiesc omului drag, să fiu tovarășa, sprîjinul, inspiratoarea idealurilor lui, să fiu fericită, să mă odihnesc... Dar în lumea asta în-tîmplările iau întorsături atît de stupide, de urte, de grosolane. Ce murdar e totul, Valdemar! Sînt nefericită, nefericită, nefericită! În calea mea s-au ivit alte piedici! Din nou simt că fericirea mea este departe, departe! Ah, ce chinuri îndur! Dacă ai ști! Ce chinuri!

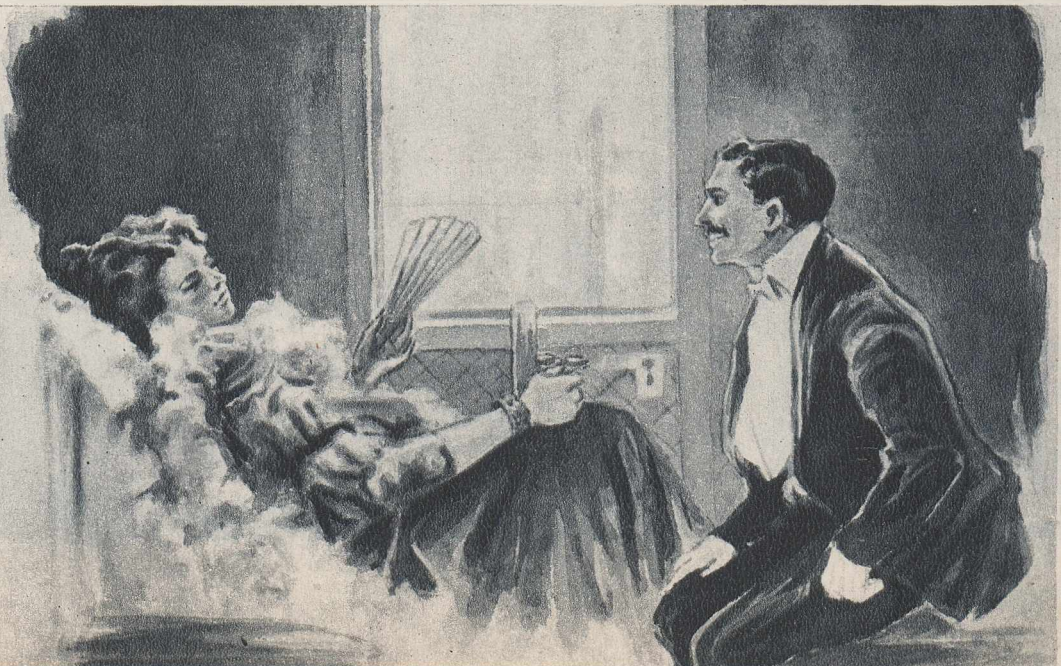
— Dar de ce? Ce s-a ivit în calea dumatăle? Spune-mi — te implor — ce?

— Un alt bătrîn bogat...

Evantaiul rupt acoperă fața drăgălașă. Scriitorul își proptește în pumn capul plin de gînduri, oftează și începe să cugete, cu aerul unui psiholog încercat. Locomotiva fluieră și gîfîie, perdeluțele de la geamuri se rumenesc de razele apusului.

În romînește de Anda BOLDUR

Ilustrații de A. POCH

UN MARE CREATOR DE TEATRU

Afișul Teatrului Național „I. L. Caragiale” din București și programul spectacolului cu „Trei surori” pus în scenă de artistul emerit Moni Gheleter.

CEHOV PE SCENELE NOASTRE

de Radu BELIGAN
artist emerit al R.P.R.

Cehov a fost din totdeauna cunoscut și prețuit în cercurile intelectualității progresiste din țara noastră. Dar în trecut teatrele nu găseau în minunata sa dramaturgie acele elemente de „succes” cerute de clientela lor burgheză, singura care-și putea îngădui luxul de a le frecventa. Piesele lui Cehov nu conțineau nimic senzațional, nimic factice, procedeele dramaturgului erau atât de străine arsenalului dramei sau

comediei burgheze „de salon”, încât — în acele condiții — teatrele nu puteau risca experiența de a le înscena. Încercarea meritore a companiei Bulandra de a prezenta „Livada cu vișini” s-a lovit de indiferența și lipsa de înțelegere a acestui public, iar spectacolul a constituit o răsunătoare cădere. Și era firesc să se întâmple așa.

Cehov a revoluționat legile teatrale, a creat un nou stil în drama-

turgie. Marele scriitor socotea că teatrul trebuie să înfățișeze viața cotidiană a oamenilor de rând, dar s-o înfățișeze în așa chip încât acest cotidian să fie străbătut de lumina interioară a poeziei, de prezența unei teme importante, astfel ca îndărătul realității directe să existe un „curent submarin”. Celor înfățișate pe scenă, Cehov le dădea o dublă semnificație: una directă, reală, cealaltă poetică și filozofică.

Definind cele mai de seamă particularități ale dramaturgiei sale, Cehov scria: „În piesele de teatru trebuie înfățișată viața așa cum este și oamenii așa cum sînt. În viață nu se întâmplă ca în fiecare minut oamenii să se împuste, să se spînzure, să-și declare dragoste... Vreau ca pe scenă toate să fie tot atât de complicate și totodată la fel de simple ca și în viață. Cînd stau la masă, oamenii nu fac decît să mănînce, dar în vremea aceasta fericirea lor se poate împlini după cum se poate să li se și zdrobească existența...” Dar tocmai acest aspect înnoitor al pieselor lui Cehov e greu de realizat pe scenă. Și nu-i de mirare că prima reprezentare a piesei „Pescărușul” pe scena Teatrului Alexandrinski a fost un dureros eșec. Teatrul nu reușise să pună în valoare acel „curent submarin”, acel subtext cehovian, acea minunată poezie a cotidianului.

Stanislavski spunea că piesele

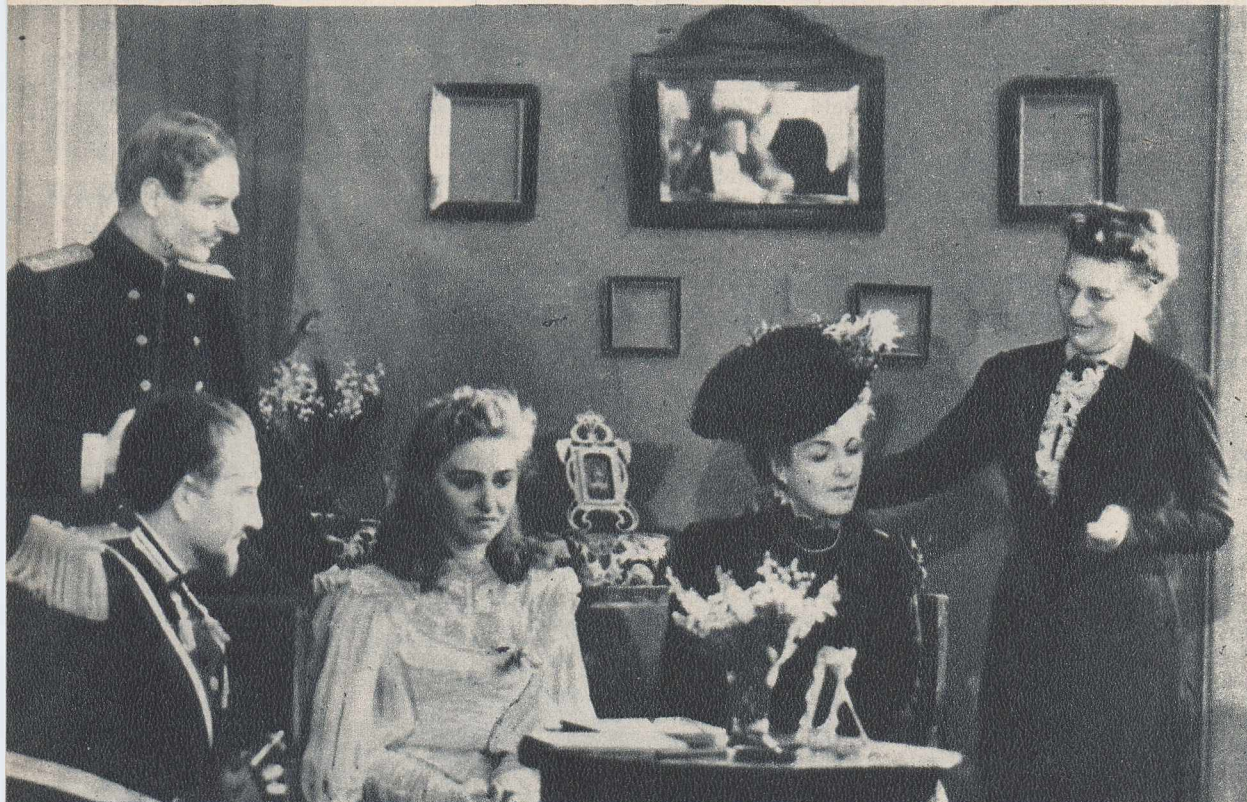
lui Cehov nu pot fi reprezentate, ci trăite. Succesul uriaș al lui Cehov ca dramaturg se datorește întîlnirii sale cu Teatrul de Artă din Moscova. Această întîlnire, determinată de momentul istoric, a fost firească, căci unde s-ar fi putut reprezenta operele marelui scriitor democrat rus, atât de noi în ceea ce privește conținutul și forma lor, decît într-un teatru progresist, cu forțe artistice vii și creatoare, animat de îndrăzneală și de un dîrz spirit de avangardă? Teatrul de Artă a înțeles conținutul nou, profund, însușirile caracteristice ale stilului cehovian, pătrunzînd principiile de bază ale esteticii cehoviene: poezia adevărului vieții și frumusețea ascunsă în cotidian. Era firesc ca revoluția culturală din patria noastră, începută la 23 August 1944, să aducă pe scenele noastre piesele minunatului cîntăreț al „măruntului om mare”.

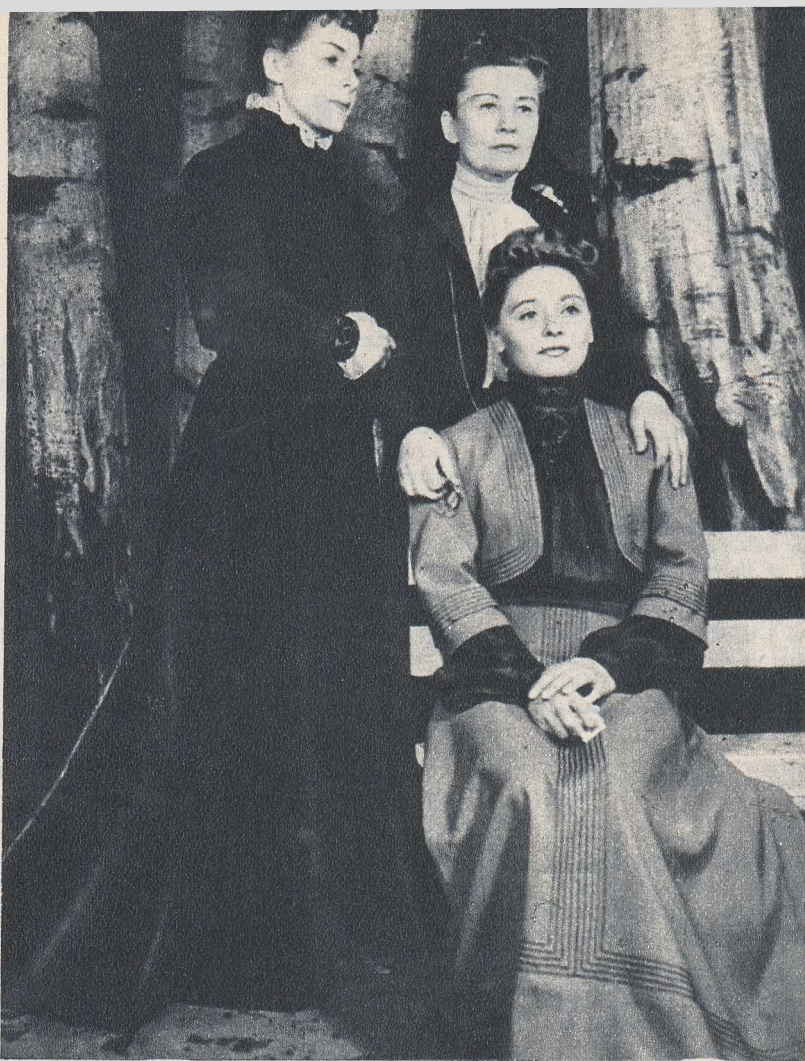
„Unchiul Vania”, reprezentat în 1946 pe scena Teatrului Național din București, în regia lui Moni Gheleter și în interpretarea strălucită a lui Costache Antoniu, Emil Botta, Aura Buzescu, Sonia Cluceru, a însemnat un adevărat triumf. Regizorul și interpreții au pus în valoare subtextul, „curentul submarin”, au dezvăluit în vorbele și gesturile cele mai discrete și mai comune, adevărul viu și profund al vieții. În spectacolul „Unchiul Vania” realismul se înalță la un simbol de o mare adîncime și forță spirituală.

În 1950 colectivul Teatrului Național din București, continuînd aprofundarea studiului operei cehoviene, a realizat spectacolul „Trei surori”, distins cu Premiul de Stat pentru înaltul său nivel artistic. Acest spectacol, jucat pînă în prezent de aproape 150 de ori, a demonstrat că publicul nou care umple astăzi sălile noastre de teatru, știe să înțeleagă și să prețuiască o operă de valoarea celor „Trei surori” și că Cehov, autorul care părea de nejuțat în teatrul burghez, este iubit de poporul muncitor, de acei „mărunți oameni mari”, constructori ai unei societăți noi, pentru al căror viitor fericit a luptat cu scrisul său și Cehov.

Un deosebit succes a obținut și „Pescărușul”, atât în regia Marietei Sadova și interpretarea colectivului „Odeon”, cît și în înfrînșarea excelentului ansamblu al Teatrului Secuiesc de Stat din Tîrgu Mureș. În regia tînarului Radu Stanca, „Trei surori” a obținut un meritat succes la Teatrul de Stat din Sibiu. Pe scena Teatrului de Estradă din București, artistul emerit Gr. Vasiliu-Birlic a interpretat cu măiestrie monologul „Ravagiile tutunului” și sceneta „Tragedian fără voie”. Institutul de Teatru a prezentat în 1949 un remarcabil spectacol de producție cu „Unchiul Vania”, lucrarea de diplomă a tînarului și talenta-

Scenă din piesa „Trei surori”, cu N. Bălățeanu (Verșinin), Radu Beligan (Tuzenbach), Maria Botta (Irina), Elvira Godeanu (Mașă) și Aura Buzescu (Olga).

Aura Buzescu, Elvira Godeanu și Maria Botta în rolurile celor trei surori ale lui Prozorov.

tului regizor Vlad Mugur, iar în 1952 un examen de producție al anului IV cu „Livada cu vișini”. La sfârșitul acestui an școlar, clasa profesorului N. Băltășeanu a prezentat „Jubileul”, iar clasa de regie a anului IV (prof. Ion Șahighian) a prezentat, la studioul experimental al Institutului, „Ursul” în regia studentului C. Gheorghită.

În emisiunea „Teatru la microfon”, Radioul a transmis o versiune radiofonică a „Unchiului Vania” în regia lui Radu Beligan, precum și numeroase înscenări după schițele lui Cehov. Pe zeci de scene, în fabrici, uzine și întreprinderi, echipele de artiști amatori joacă cu succes comedii într-un act ale lui Cehov: „Cererea în căsătorie”, „Jubileul”, „Ursul”. Dragostea pentru marele scriitor

rus și opera sa crește neîncetat în Republica noastră.

În spectacolul „Trei surori” am avut bucuria să joc rolul lui Tuzenbach. În munca cu acest rol am fost obligat să-mi revizuiesc fundamental metoda de lucru. Vechile procedee actoricești ale școlii de „representare” se dovedeau neputincioase în fața textului cehovian. Munca pasionantă pe care a desfășurat-o cu acest spectacol întregul colectiv, alcătuit din fruntașii primei noastre scene, a însemnat în același timp o muncă de înnoire a metodei creatoare în teatrul nostru. Succesul spectacolului „Trei surori” a însemnat totodată succesul metodei realiste în arta scenică, metodă promovată de C. S. Stanislavski și neîntrecutul ansamblu al Teatrului de Artă.

PUNÎND ÎN SCENĂ PIESELE LUI CEHOV

de **MONI GHELTER**

artist emerit al R.P.R.
laureat al Premiului de Stat

Încă de la primele mele preocupări în legătură cu teatrul, dramaturgia lui Cehov a exercitat asupra mea o puternică atracție. Și nu este întâmplător că în formarea și dezvoltarea mea ca regizor, montarea a două dintre marile piese cehoviene a marcat momente hotărâtoare. În 1946, când mi s-a încredințat punerea în scenă a „Unchiului Vania”, mă aflam la începutul activității mele regizorale în Teatrul Național și sarcina aceasta de mare cinste implica și o mare răspundere. Nu exista în teatrul nostru o tradiție

în interpretarea pieselor lui Cehov și ne aflam încă la începutul legăturilor noastre, atât de rodnice mai târziu, cu teatrul sovietic.

Îmi amintesc că singurul material documentar pe care l-am avut atunci, au fost cele câteva pagini despre „Unchiul Vania” pe care le-am citit într-o ediție franceză prescurtată a „Vieții mele în artă” de Stanislavski. Dacă, totuși, acel prim spectacol realizat pe scena Naționalului cu o piesă de Cehov a reușit să fie un spectacol valabil, aceasta se datorește farmecului deosebit pe care piesa —

atît de plină de conținut și poezie, atît de diferită de repertoriul obișnuit al teatrului burghez — l-a exercitat asupra colectivului artistic, precum și interesului viu și dragostei cu care actorii s-au apropiat de „Unchiul Vania”. Și acest interes era pe deplin justificat. Pentru că în această piesă, în care aparent nu se întîmplă lucruri extraordinare și ai cărei eroi sînt oameni obișnuiți, copleșiți de banalitatea meschină a cotidianului, autorul dezvăluie drama irosirii fără de rost a valorilor umane în cadrul societății bazate pe exploatare. O viață întreagă unchiul Vania și Sonia au muncit cu abnegație pentru a asigura profesorului Serebriakov, tatăl Soniei, condițiile materiale necesare afirmării acestuia ca savant de valoare. Cît de tristă este însă descoperirea, prea tîrzie, a mediocrității și incapacității lui Serebriakov! Căci, așa cum arată Stanislavski în paginile care mi-au servit atunci ca îndreptar, „în timp ce Serebriakov, care nu este decît o hășică de săpun, ocupă pe nedrept un post înalt, oamenii talentați și capabili ca unchiul Vania și Astrov, putesc prin diferite coltoane ale vastei Rusii”.

Înțelegerea plină de dragoste de către colectivul nostru artistic a sensului lăuntric al piesei — protestul împotriva irosirii zadarnice a muncii omului, a frumuseții sale sufletești — a imprimat muncii de realizare a spectacolului un ritm neobișnuit și plin de elan, care ne-a făcut să-l terminăm în mai puțin de trei luni. Și fără îndoială că reușita spectacolului s-a datorat muncii colective, sprijinului necontenit pe care l-am avut din partea interpreților, fruntași ai primei noastre scene: Sonia Cluceru, Aura Buzescu, Costache Antoniu, Emil Botta și alții. Pentru noi toți, studiul și reprezentarea unei piese de Cehov, în acel moment cînd teatrul românesc lupta pentru a-și păstra bunele tradiții, scuturînd influența formalismului burghez, au constituit o adevărată lecție de realism.

Patru ani mai târziu am pus în scenă o altă capodoperă a aceluiași autor, piesa „Trei surori”. De astă dată, altele erau condițiile în care începeam munca asupra spectacolului: experiența cîștigată în acest răstimp în eforturile de a ne însuși metode mai științifice de muncă, ne-a făcut să ne apropiem de această piesă nu intuitiv, cum ne apropiasem în bună măsură de „Unchiul Vania”, ci cu mai multă grijă, adîncindu-i ideile, subliniindu-i semnificațiile. În ajutorul nostru aveam acum o bogată documentare sovietică — studiile lui Ermilov și Roskin, date precise asupra montării piesei „Trei surori” pe scena Teatrului de Artă în ambele sale versiuni: cea din 1901, a lui Stanislavski, și cea din 1940, a lui Nemirovici-Dancenko.

Curajul de a ieși din tiparele unor distribuții obișnuite și de a încredința interpretarea anumitor personaje unor actori care nu jucaseră pînă atunci roluri de acel gen (ca, de pildă, atribuirea rolului lui Tuzenbach lui Radu Beligan, acel al lui Prozorov lui Costache Antoniu, și cel al Mașei — Elvirei Godeanu) a trezit la început temeri care, spre satisfacția noastră, s-au dovedit pînă la urmă a fi neîndreptățite.

Dacă în „Unchiul Vania” dominantă era tristețea copleșitoare, inutilitatea eforturilor datorate unui țel meschin, în piesa „Trei surori” se întrevede limpede, luminoasă, perspectiva viitorului, în ea răsună profetic, mesajul marilor dezlănțuirii sociale: „Iată că se apropie de noi puhoiul, se pregătește vijelia cea mare și binefăcătoare. În curînd va da năvală peste noi, măturînd toată lenea, nepăsarea, toate prejudecățile față de muncă, toată plictiseala și putreziciunea... peste vreo 25—30 de ani va munci toată lumea. Toată lumea...”

Împreună cu actori de valoare ai teatrului românesc, avînd și ajutorul prețios al pictorului scenograf, ne-am străduit să dăm viață scenică acestor idei mari din piesa lui Cehov. Căldura cu care am fost răsplătiți de public ne face să credem că am reușit în bună măsură. Cred însă că din spectacolul nostru nu răzbate destul de clar luminoasa perspectivă a viitorului și că eroii sînt aplecați prea mult asupra suferințelor lor prezente.

„Opera lui Cehov — spunea Nemirovici-Dancenko — e îndreptată spre viitor, de aceea numai epoca noastră poate înțelege just conținutul ei ideologic”.

Datoria noastră, a oamenilor de teatru, este să prezentăm noului nostru public operele dramatice ale lui Cehov în adevărată și adîncă lor semnificație.

Tantzi Cocca (Natalia) și Costache Antoniu (Prozorov).

Orbul din Bowery

— povestire —

de Maria ARSENE

Când ultima reclamă luminoasă „Firestone Rubbers” se stinse, bulevardul de categoria nouă își schimbă brusc vîrsta și identitatea. Părea acum mai trist decît dimineața, mai bătrîn ca după amiază. Ai fi putut spune că-i o uliță dosnică și străveche din Roma, ori o stradă obositor de comună din suburbiile Washingtonului. Unul din acele drumuri asfaltate care leagă periferiile orașelor mari din apus, spintecînd pădurea cenușie a blocurilor ce se șterg și se topesc în orizontul imediat. Dacă stăruiai, însă, o puteai asemui, în asfințit și după ploaie, cu o șosea violetă.

Era ora tîrzie, sau prea devreme, cînd noaptea spălăcește firul portocaliu și firav al zorilor, iar cerul se curăță de stele, înroșindu-se pe deasupra orașului New-York. Era clipa cînd, timizi și timorați, cerșetorii, care nu și-au făcut încă o profesie din arta de a stoarce o lacrimă din inimă și portofel, încearcă, sperioși și la colțuri, pe rarii trecători.

Bătrînul cerșetor orb merge cu pași mărunți și fără baston alb. El are ghetete aproape bune; ghetete cu fețele din lac și căputele din stofă, al căror model, cu cincizeci de ani în urmă, ar fi stîrnit, desigur, admirația oricărui negustor de porci sau angrosist de cereale venit cu treburile, din provincie, în cel mai mare oraș al Americii.

Pelerina neagră e destrămată pînă la urzeală, iar manșetele pantalonilor au franjuri-tăieței. Gulerul hainei e ros pe margini, însă nodul cravatei-fluture e strîns impecabil „a la bohemienne”. Dar noaptea nu se observă. Așa cum nu i se vede nici melonul din fetru plesnit sau sforile care îi susțin — ham — pe umeri, pieptii cămășii fără mînci și fără de spate.

Pe la timp și de sub marginea gambetei, părul cărunt i se revarsă netuns pînă după ureche.

O pereche de ochelari fumurii, cu ramă groasă, împrumută o trăsătură stranie figurii. O tăbliță de carton prinsă pe piept informează laconic: „Sînt orb”.

De la stația metroului și pînă la blocul editurii „Metropolis” de pe Rodster-Avenue nu sînt decît — măsurați — două sute cincizeci de pași. Bătrînul cerșetor a făcut de cinci ori în trei ore drumul acesta, fără să îndrăznească a intra pe ușa turnantă care duce spre ascensor.

În cele din urmă s-a hotărît. A ieșit din caseta îngustă cu pereții de cristal ai uși și a luat-o spre unul din cele patru ascensoare.

Cea dintîi persoană cu care s-a întîlnit a fost o doamnă în vîrstă, exagerat de fardată, cu un cățeluș în brațe, care tocmai coborîse de undeva de la vreun etaj. S-a dat înapoi speriată:

— Ooo!

Picul negru i-a deschis serios ușa.

— Poftiți! La al cîtelea să vă duc?

Bătrînul cerșetor a întors capul. N-a mai apucat să vadă decît spatele doamnei care pleca bombănînd, și propria imagine — în haine de ginere, închiriate — prinsă în urlașa oglindă de cristal din hol.

A rămas incremenit, cu privirea lipită de oglinda în apele căreia plutea un clovn bătrîn și deșirat, cu pantalonii prea largi și lungi, cu coada de rîndunică a fracului ajungîndu-i aproape de călcîie și cu beteala coclîtă, cusută pe rever...

— La ce etaj doriți să urcați? Poftiți înăuntru.

S-a încălzit o clipă în ochii nevinovați ai copilului de la lift.

— Mulțumesc. Nu vreau să urc. Și l-a mîngîiat pe obraz.

Într-o mansardă din Bowery, cartier al sărăcimii din New-York, a fost găsit ucis, împreună cu soția sa, scriitorul progresist Maxwell Bodenheim. Alături de cadavrul său, autoritățile au descoperit o tăbliță cu inscripția: „Sînt orb”. Neavînd alte mijloace de trai, scriitorul se dădea în ultima vreme drept orb, pentru a putea cerși pe străzi. Bodenheim și soția sa au fost ucise de un individ deklasat, care s-a predat singur poliției, cerînd să fie răsplătit pentru că a scăpat America de „doi rașii”...

Scriitorul Bodenheim a fost un acuzator intransigent al instituțiilor existente azi în S. U. A. și a luat parte la lupta șomerilor în timpul crizei din jurul anului 1930 — a scris pînă și un ziar reacționar ca „New-York Times”.

A plecat grăbit. Inchiriasse costumul de gală, numai pentru trei ore.

*

Bătrînul cerșetor stătu o clipă în cărciuma cu miros greoi de băutură, fum de țigară și mîncăruri. Trebuia să se hotărăscă rapid, înainte ca chelnerul să-l poftescă — din ordin — afară.

Ochi o chiftea rumenă...

Nu era încă decis, deși foamea îi fugise din stomac în fălci, în limbă și în vârful degetelor care-i tremurau.

— Hei, meștere, cu ce socoteli pe la noi?

Chelnerul era în spatele lui, gata să-l înșface de guler. Inghiți un nod amar, care i se urcase, sufocant, în gît.

Puse repede o monedă pe marginea mesei, înainte de a mai avea timpul să se răzgîndească.

— O fișă, te rog. Și intră în cabina telefonică.

*

— Alo, domnul Dick? Cu domnul director Dick vreau să vorbesc. Bodenheim la aparat. Domnul Dick? Da, chiar eu... Iată pentru ce v-am... Aș fi vrut să vă fac o propunere. Sînteți dispus să mă ascultați? Da, ați ghicit. Despre un volum. De data asta proză. O serie de reportaje din viața celor... Despre intelectualii șomeri. Cei care cerșesc. Mă gîndeam să vă trimit în cîteva zile primul reportaj. Ce spuneti? Nu s-aude.

De la capătul celălalt al firului, domnul Dick se repezi:

— Bodenheim, lasă prostiile și vino pînă la noi. De ce ne ocolești? Nu mai fi încăpățînat. Am o temă pentru tine. Mmm! Ceva extra! Îți trîntesc și o reclamă... Text gras pe cinci coloane. Ascultă: „Bodenheim, scriitorul comunist, a venit în mijlocul nostru”. Cum? Ești comunist, Bodenheim. Nu nega, de vreme ce ai scris împotriva instituțiilor noastre de bază. Dar nu-i nimic. Cu atît mai bine.

— Alo, domnule Dick, eu vreau să scriu altceva. Cu totul altceva. Dați-mi voie să vă spun tema. Să vă explic...

— Nu, nu-i nevoie. Tema țî-o voi da eu. De data asta am o idee... Bombă! Titlul: „Spovedania unui fost comunist”. Subtitlul, care va fi totodată și temă... Ești atent, Bodenheim?

— Domnule Dick... Eu vă propun o serie de reportaje despre viața de mizerie a intelectualilor democrați care...

— Bodenheim, Bodenheim! Iar propagandă. Nu țî-au venit mințile în cap? Pînă cînd ai să ne mai tragi cu d-astea? Nu știu cum și din ce trăiești, dar de publicat nu țî se mai publică de ani. De foarte mulți ani, moșule. Cine a mai citit ceva de tine sau despre tine, din 1939, cînd te-a premiat revista „Poetry”? Nimeni. Te-ai întrebă de ce?

— M-am întrebă.

— Și-ai aflat motivul?

— L-am aflat.

— Este acela pe care țî l-am spus eu. Adică din cauza... Cum să mă exprim ca să nu te supăr? Din pricina poziției tale critice față de instituțiile noastre?

— Exact.

— Prin urmare, se pare că ești de acord cu mine.

— Da.

— Atunci? Ai ajuns cumva la vreo concluzie?

— Bineînțeles.

Mister Dick oftă ipocrit.

— Poate că domnul s-a înduraț de tine și țî-a dat mîntea cea din urmă. Spune, ce ai hotărît?

— Incerc să public mai departe.

— Aceași propagandă, Bodenheim?

— Același adevăr!

Urmară cîteva clipe de tăcere. Domnul Dick își stîngea probabil țigara în scrumieră sau aprindea alta nouă. Reluă:

— Bodenheim! Ești om bătrîn, ce naiba! Îți ofer glorie și avere. Tu le dai cu piciorul. Recunosc că ai talent. Chiar foarte mult talent, dar... Cum? Ei, pe vremuri era altceva.

„Scheciurile” publicate în „Poetry”, „Mina și cu mine”... Apoi „Părerile” tale sau delicioșul volum de poezii... Stai! Cum îi spune? Aha! „Introducînd ironia”...

— Nu astea au fost, domnule Dick, lucrările de care m-am bucurat cel mai mult, după ce le-am scris.

— Iar începi...

— Vă reamintiți, de criticile care s-au făcut volumelor mele „Regele Spaniei”, „Impotriva acestui secol”, „Reintoarcerea la emoție”?

— Da, da, Bodenheim. Mi-aduc aminte. Afaceri dintr-acelea nu se uită prea ușor. Pe atunci romanele, culegerile tale de poezii socialiste, comuniste, mai mergeau. Azi...

— Oamenii așteaptă să le scriu. Să mă citească. N-o să pierdeți nici un cent editîndu-mă. Dimpotrivă. Veți avea tiraj.

Domnul Dick părea că-și pierde răbdarea.

— Așa ai fost și tot așa ai rămas, Bodenheim.

Lipsit de simț practic. Cum nu-ți intră în cap că editarea volumului ce mi-l propui mi-ar aduce lichidarea, distrugerea? Sînt cititori care vor astfel de teme? Poftim, admit. Dar citiți? O sută, o mie, zece, o sută de mii?

— Toată America. Toți cei care muncesc adunînd bogății pentru alții, în timp ce ei crapă de foame...

— Domnule Bodenheim, pe mine să nu mă prelucrazi, că-s cal bătrîn și am uitat de cînd am învățat să merg în buiestru. Alerg în trap dacă vrei. Îmi pun zăbale și mă las înhămat și la o coligă dacă vreo bancă îmi va mai da un dolar credit, dacă concernul fabricilor de hîrtie îmi va livra un singur sul, dacă trustul tipografiilor îmi va mai culege un rînd, iar compania reunită pentru difuzarea cărții va primi spre vînzare o singură pagină din volumul ce mi-l propui. Care librar va îndrăzni să expună în vitrină sau să țînă în raft o astfel de carte? Ce spun eu pe carte!... Dinamită, bombă atomică, Bodenheim! Și chiar dacă s-ar găsi cumva o tipografie și un librar — da, recunosc, mai sînt și din ăstla care vor să riște — apoi, dragă mister Bodenheim, oricît ai fi de genial, nu mă pot rezuma la editarea unui singur autor, proscris. De aceea îți propun... Cum, Bodenheim, ce tot vorbești? Socoteli, lichidarea conturilor vechi?!

— Mai am de primit un rest de la dumneata pentru ultimele lucrări. De la „Bulevardul al nouălea” și „Nebunie New-Yorkeză” a mai rămas să-mi achitați...

— Bătrîne, Thomson țî-a făcut ultimul decont pentru... tot ce ai publicat tu la ei?

— „Georgie May” și „Golf pe patine cu roți”.

— Așa. Ai primit toți gologanii? N-ai primit. Vezi? Atunci de ce nu mă lași, domnule, în pace cu bulevardul și nebunia...?

— Vă rog, totuși, să vă reamintiți, domnule Dick, că pentru ultimele...

— Iar îmi dai zor cu ultimele dumitale lucrări? Cîți ani sînt de-atunci? Zece? Douăzeci? Te rog să mă crezi că am pierdut destul la operele dumitale. Ce decontare, omule? Nu înțelegi că nu vreau să-mi mai reamintesc de romanele și poeziile acelea? A fost cea mai mare prostie din viața mea că ți le-am editat. Oricînd și oricine poate acum să-mi scoată ochii. Ce înseamnă că n-am pierdut? De unde știi?

— Bănuiesc, de vreme ce nu v-a mai rămas nici un exemplar.

— Ba mi-a rămas, dar... Ascultă, ai auzit de un oarecare McCarthy? Atunci poate că ai și aflat totodată că în ultimul timp policemen și alți gentlemani s-au încălzit în parcuri și în piețe la focuri în care lemnele au fost înlocuite cu cărți. Volume, romane, versuri, reportaje, povești... Tot un fel de „ultime lucrări”. Că și ale tale, Bodenheim.

— Atunci... Nu puteți să-mi dați nimic în contul datoriei?

— Ești nebul, Bodenheim. Nebun de legat. În care cont și ce datorie? Bănuiesc că nu prea ai din ce trăi, deși te lași atît de greu... Eu, totuși, îți propun să închei un contract cu noi pe tema „Spovedania unui fost comunist”. În primul rînd te reabilitezi și apoi, chiar dacă banii nu te interesează atît de mult, vei căpăta din nou considerația pe care...

— Acesta-i ultimul dumitale cuvînt?

— Nu. N-am terminat. Trebuie să cunoști și subiectul lucrării ce-ți propun. Este vorba de un comunist cu spirit practic, care ajunge la constatarea amară că din cauza marxismului a pierdut o avere, renunțînd să facă negustorie... Ce zici? Nu-i greu. Intr-o lună dai gata manuscrisul dacă te-ai apuci serios de el. Îți suride, Bodenheim?

Cineva bătă în ușa cabinei. Bătrînul cerșetor întoarce capul. Bigg, patronul circumei, îl amenință cu degetul și-i strigă: „Ți-ai făcut dormitor în cabină pentru cinci cenți? Afară!”

— Indată.

Domnul Dick înțelese greșit.

— Ce îndată? Accepți? Vii la noi? Bodenheim dacă te-ai rîzgîndit, ne-a pus dumnezeu mîna în cap. Îți garantez un tiraj de 100.000 exemplare cu decontarea obligatorie la un an. Cinci sute dolari acout la semnarea contractului și cinci mii la predarea manuscrisului în forma definitivă. Ce spui...?

Bătrînul cerșetor privi prin foreastra cabinei la tava cu chiftele, la peștii afumați și sardelele înecate în untdelemn, apoi la coșurile cu felii subțiri de pîine și sticlele cu băuturi tari, din care o singură ceșcuță l-ar fi putut încălzi...

Făcu palma pîlnie deasupra microfonului, ca să nu se piardă nici un cuvînt.

— Vreau să-ți spun, mister Dick, că ești un porc și un bandit!

A închis, tulburat, ușa cabinei și nemi-putînd să-și controleze gestul, întinse mîna și luă din farfurie o chiftea. Mușcă cu poftă din ea și înghiți bucătura aproape fără să o mestece. Chelnerul îi răsări în spate.

— Ten cents!

Abia acum își dădu seama. Puse jumătate de chiftea pe tejghea.

— Da... Da... Ten cents. Vă pot rămîne cumva dator? Știi... Mi-a fost tare foame și tîrît de gînduri am uitat că nu mi-au rămas decît cinci cenți din zece...

— ... Am să văd păduri de banane și portocali... Păsări cu penele în mii de culori...

— Femei goale, doar să-ntinzi mîna și să le faci cu ochiul — îl întrerupse cineva pe vagabondul tînar care vorbea tare, cu glasul răgușit de băutură.

— Da, femei goale și draci galbeni pe care am să-i înșir cîte zece ca-n filmul „Voluntar în Coreea”... Unul în spatele celuilalt și-apoi cu un singur glonte dum-dum, îi înșir ca pe ată... Și-o să mă văd...

Bătrînul cerșetor n-a mai putut răbda. I-a pus cu blîndețe palma pe umăr.

— Poate că o să aibă ce vedea și ai tăi de-acas' dacă ai să ții la cineva.

Se făcu tăcere. Vagabondul sări în picioare.

— Ce vrei să spui? Cine să vadă...

— Familia dumitale...

— Ce să vadă? Spune o dată, cobe afurisită!

— Un sicriu de tablă însoțit de un aviz: „Fiul dumneavoastră a căzut eroic, aparînd Patria...” dar patria ta nu se găsește la zece mii de mile depărtare în Coreea. Tu vei fi pus să aperi proprietățile domnilor de pe Wall-Street... N-ai ce căuta acolo, dragul meu. Crede-mă pe mine, care n-am nici un interes... Ca să te convingi, îți pot da oricînd să citești...

— Afară! Afară! — urlă patronul. Faci propagandă comunistă într-un local cinstit?

Cînd să iasă din circumă, Bigg îi trase cartonul ieșit pe jumătate din buzunarul spart. Citi cele trei cuvinte și izbucni.

— Orb? Pungaș bătrîn! Ia uități-vă, oameni buni, cum sîntem înșelați de exorcii ăștia...! Auziți, orbi! Și chiftelele le vede mai bine ca mine. Las'că te-aranjez eu, să fii, nu orb, ci schiop de-adevăratelea...

— Nu-i orb! — strigă din fundul speluncii vlăjganul vagabond.

— Il cunoști, Harald? — întrebă cineva de lîngă el.

— Il cunosc. E comunist. Stă în cartierul meu. În Bowery. A încercat să mă „bolască” și pe mine cu papagalul, dar nu i-a mers. I se spune predicatorul roșu...

— Așa...? Roșu? Și...?

— Asta mă privește — răspuse vlăjganul. Nu te amesteca. Îmi aranjez singur sacoteliile...

Mama lui de mistreț. Tocmai acum și-a găsit să mă facă de baftă! I-auză-i pe ăștia ce haz fac...

Bigg — Old Bigg, cum îi spuneau prietenii și clienții care-l cunoșteau încă de pe vremea cînd se ocupa cu descărcatul din vapoare al sticlelor cu alcool prohibit — deschise larg ușa circumei și trînti un picior în spatele bătrînului cerșetor.

Cînd cei de la masă se potoliră din rîs, tînarul vagabond bătă din palme, și strigă răgușit:

— Hei, jupîne, Harald ce bea?

Dar nimeni nu-i răspunse. Mai bătă o dată, apoi mutîndu-și crîmpeul de țigară în colțul gurii, suieră prelung și răcni:

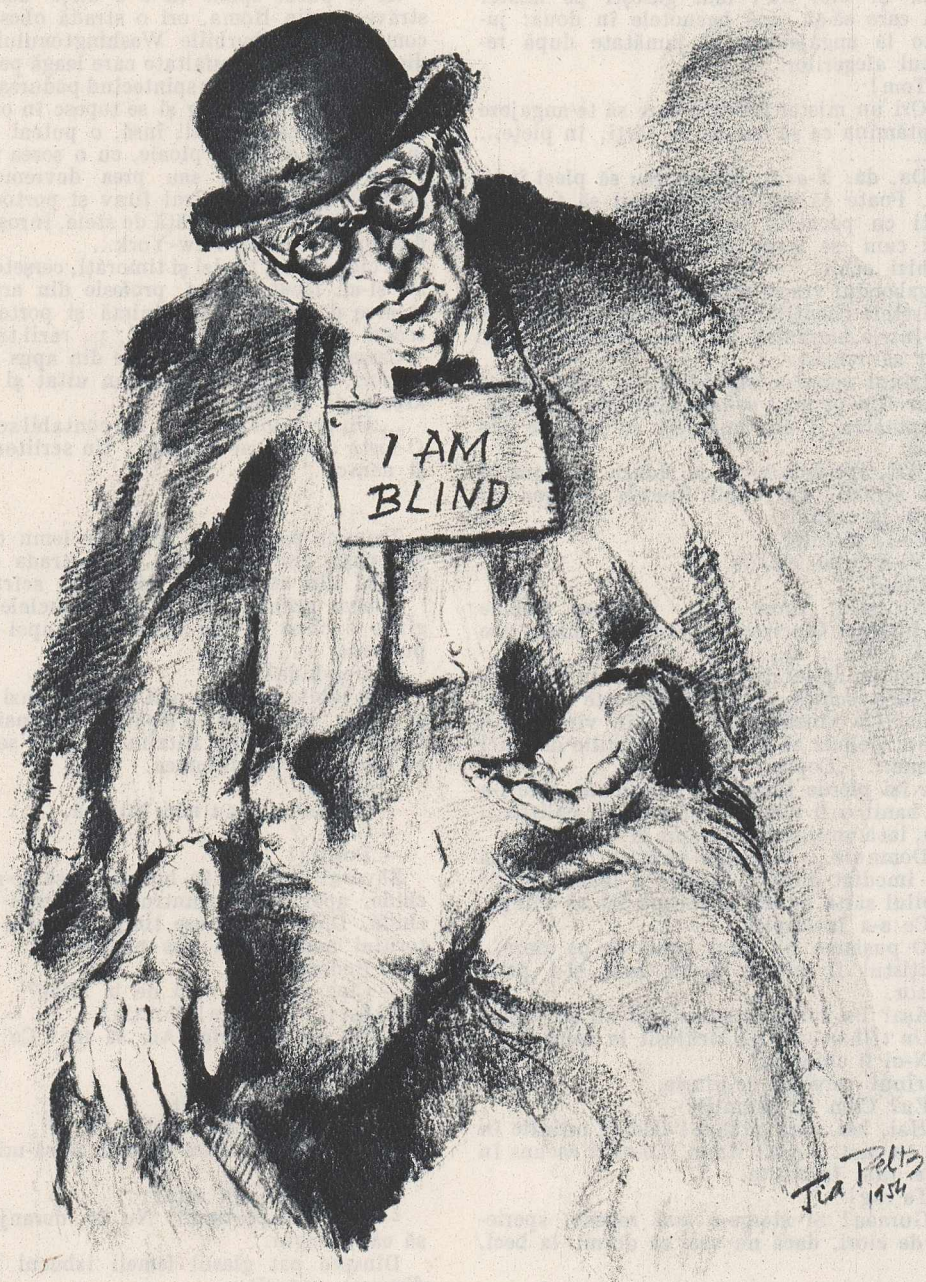
— Gin! Gin, jupîne, că am în berogată un pojar, în stare să-ți aprindă dughiana...

Cuvintele i se pierdeau însă în zgomotul infernal al tavernei, ceea ce pe vagabond îl înfurie peste măsură. Scurpă chiștocul, lipindu-l de tejghea, și se urcă pe scaun.

— Hallo, boys! Liniște! Liniște, vă rog!

Hărmălaia se potoli o clipă. Vagabondul profită.

— Boys! V-am spus că peste trei zile plec peste ape... Mîine iau arvuna și fac cînstă la toată lumea. Dar astă-seară vreau să-i garantez lui Old Bigg, vulpoiul, că Harald mai poate bea pe datorie în circiuma asta infectă în

SÎNT ORB

Desen de TIA PELTZ

care s-a înscris voluntar pentru Indochina și și-a lăsat destul dolari.

De la celelalte mese privirile se întoarseră spre el. „Iar vrea să ne ducă”, spuse careva. Iar altul, cu voce tare:

— Ne-am săturat de plecările tale. Așa a fost și cu Corcea...

— În Corcea nu m-am dus, că prea era înghesuială pe acolo, și-apoi...

Tăcu.

— Ce-i, Harald, ai amuțit?

Vagabondul își roti ochii peste capetele lor.

— Și-apoi... Dacă vreau să ucid comunisti, nu-i absolut nevoie să mă duc unde și-a înțercat dracu' nepoții. O pot face și aci.

— Ești un lăudăros, Harald.

— Cine spune? Tu, limbă cu pedale?

— Eu îți spun, Harald. Că ești un mincinos și un fricos. Nici Ben chorul nu te-ar primi în bandă, ca să-i furi cu ochii, de pe stradă, numerele caselor.

Un val de râs, în hohote cu sughițuri și icnituri acoperi ultimele cuvinte ale lui Tom.

Vagabondul scrișni, strânse pumnii și-i așteptă să se liniștească. Continuă:

— Peste trei zile o întind spre Indochina.

— Iar după patru zile o să te găsim iarăși aici și ai să ne ceri să-ți dăm de băut pe degeaba.

— Tom!

— În Indochina n-au ce căuta iepuri opăriți ca tine. Acolo... He-hei!... Nu mai dai cu ciomagul în alegători pentru un dolar de căpătină. Și nici nu-l mai găsești pe mister Burth care să-ți rupă bacnotele în două: jumătate la angajament și jumătate după rezultatul alegerilor.

— Tom!

— Ori un mister Edward care să te angajeze cu săptămâna ca să dai foc la cărți, în piețe...

— ...

— Da, da. N-ar fi, totuși, rău să pleci într-acolo. Poate că vei avea prilejul să te obișnuiești cu pocnetul de pușcă și chiar să și înveți cum se trage cu o armă de foc fără să-nchizi ochii.

Vagabondul vru să mai strige o dată „Tom!” dar risetele clienților lui Old Bigg se transformară într-o hărmălaie atât de asurzitoare, încât trebui să renunțe...

Bătrînul cerșetor se ridică cu greu de pe trotuar. Un picior i se-nțepenise din căzătură, iar spinarea îi era împunsă cu mii de ace de foc.

Se tîrî, sprijinindu-se de ziduri. A ajuns la colțul străzii. Un copil desculț plîngea cu pumnii la ochi.

— Ce-i, picuile?

— Mi-a furat ziarele.

— Cine?

— Nu știu. Unul înalt. Și-acum trebuie să le plătească. Cincizeci de cenți. Și mama are să mă certe... și... și...

Despre un astfel de puști a scris în urmă cu ani într-o schiță... își reamintește și amănuntele. Un vânzător de ziare în vîrstă de 6 ani care trebuia să întrețină o familie de cinci persoane... „Copilul străzii”...

Dar își pierde timpul și pușlamaua care i-a furat banii o fi departe. Și nici un polițist... Ba da, iață unul care vine spre ei.

— Domnule... Domnule polițist, trebuie să fugiți imediat după... Incotro a luat-o hoțul?

Copilul săltă umerii și începu iar să plîngă.

— Ce s-a întimplat?

— O pușlama i-a furat banii de pe ziare... Polițistul îl prinse de-un braț și-l privi bănuitor.

— Așa? I-a furat gologanii? Și nu știi cine?

— Un țilhar care s-a ticăloșit la banii lui...

— N-oi fi chiar tu?

Bătrînul cerșetor se-nfurie.

— Eu? Cum îți permiți?

— Hai, hai, fără gălăgie! Ridică mîinile în sus să te caut... Așa! Hmm. Le-oi fi ascuns în ghețele tale împușate.

— Te rog!

— Guraaa! Și șterge-o mai repede, sperietoare de ciori, dacă nu vrei să dormi la beci.

*

În cartierul Bowery mizeria se sleiește pe zidurile caselor și pe fețele oamenilor. Soarele nu reușește s-o spele niciodată, iar apa costă bani. Și tocmai banii sînt ceea ce lipsește mai mult în Bowery...

Cămăruța se află la mansardă și are tavanul înclinat. Lumina nu vine de nicăieri, căci pentru aceasta ar trebui să fie rupte cartoanele și bucățile de tînchea care înlocuiesc geamurile ferestrelor. Dar pereții înghețați sticlesc în vîpăi potolite de diamant.

Bătrînul cerșetor s-a trîntit pe fundul de lăzi nedate la rindea. De foame, din pricina frigului sau poate numai din slăbiciune, se simte ușor ca un fulg. Alături, în patul de fier fără saltea, îi zace soția suferindă.

— Max, tu ești? — șoptește cu buzele uscate bolnava.

— Am venit, Ruth.

— Ai adus ceva...?

Nu i-a răspuns.

Deasupra capului stau, într-un raft, cărțile. Cărțile lui. Nu s-a îndurat să le vîndă. Sînt acolo, prinse între copertile de carton, lacrimi și dureri. Este adunată acolo, pe ogorul în-negrit de hîrtie, întreaga lui viață de protest, de luptă, de ură.

Le privește cu ochii înlăcrămați. Cărțile... Cărțile lui... Copiii lui...

Parcă nu-i mai este frig. Ba chiar se simte atât de bine. Ar putea, dac-ar vrea, să înceapă, în minte, prima parte a reportajului...

...Cînd ultima reclamă luminoasă „Firestone Rubbers” sestînse, bulevardul de categoria nouă își schimbă brusc vîrsta și identitatea. Părea acum mai trist decît dimineața, mai bătrîn ca după amiaza.

Ai fi putut spune că e o uliță dosnică și străveche din Roma, ori o stradă obositor de comună din suburbiile Washingtonului. Unul din acele drumuri asfaltate care leagă periferiile orașelor mari din apus spintecînd pădurea cenușie a blocurilor ce se șterg și se topec în orizontul imediat. Dacă stăruiai, însă, o puteai asemui, în asfințit și după ploaie, cu o șosea violetă.

Era ora tîrzie, sau prea devreme, cînd noaptea spălăcește firul firav și portocaliu al zorilor, iar cerul se curăță de stele, înroșindu-se deasupra portului New-York...

E clipa cînd, timizi și timorați, cerșetorii care nu și-au făcut încă o profesie din arta de a stoarca o lacrimă, din inimă și portofel, încearcă sperioși și la colțuri, pe rarii trecători.

Cerșetorii din marile orașe din apus ce apar în zori, desprînși ca dintr-un uitat și prăfuit album de familie.

... Un profesor bolnav... Un contabil schilod... O fostă actriță cu renume... Un scriitor bătrîn și sărac...

Treptele putrede ale scării de lemn trosnesc sub pașii grei și repeziți. Balustrada de fier, slăbită din strînsoarea niturilor, scîrțîie.

Cineva grăbit urcă în fugă buclele scării, gîfîie o clipă la ușa mansardei, apoi lovește puternic cu pumnii.

— Deschide!

Prin tăblia subțire a ușii se poate auzi bine — și chiar identifica — țipătul de spaimă al femeii și geamătul bătrînului care se ridică cu greu de pe dușumea.

— Cine-i?

— Deschide și nu mai întreba.

— Cine...?

— Poliția!

Zăvorul clănțane în broască, ușa se-ntredeschide, apoi cel dinăuntru vrea brusc s-o închidă. Dar nu mai are timp. Piciorul vizitatorului nocturn s-a pus piedică.

— Bodenheim!

— Cine ești? Ce vrei de la mine?

— Sst! Nu striga! Poliția!

— Ba am să strig. Am să țip! Ce căutați noaptea la mine?

— Sst! Guraaa!

Abia acum l-a zărit.

— Aa! Dumneata erai?

— Da. Eu. Nu m-ai chemat ca să-mi dai să citesc ceva?

— Acum, la ora asta?

— N-are importanță. Nu te deranja. Am să caut singur.

Dinspre pat glasul femeii izbucni răgușit, disperat, ascuțit...

— Max! Ajutooor! Săriți! Aju... Aju...

Străinul se precipită spre pat. Lovi o dată, de două și de cinci ori, cu cuțitul, frîngînd și înecînd în sînge urletele bolnavei.

Bătrînul se năpusti spre atacator, îl apucă de haină și-l zgîlfîii întrebîndu-l amenințător:

Mihal BENIUC

Săcurea

Mi-i groasă muchea, buza subțirică,
Pe cine eu sărut, acela pică.
Vai de stejar, de brad, cînd eu fi tai,
Dar și mai vai și-amar de putregai!

Cu sele mușc în trunchiul viermănos,
În tot ce carii tainici surd au ros,
În creanga care nu mai vrea să-nfioară
Și stă, braț cerșitor, în primăvară.

Clopiesc și grinzi de casă, și sicrie, —
Vai, cite grele trebi mi-s date miel
Am fost ades și-n mînă de călău,
Ba cite-odată poate și mai rău.

Dar am și amintiri ce mă-nfioară
De-mi vine să scriesc în soare iară,
Căci mă gîndesc la vremi de-odinioară,
Cînd mă purtau volnicii subsuoară.

Și-aș mai scripi de-ar îndrăzni vr-odată
Pe-aci vrăjmașii țării să s-abată,
Acela ce visează sînge, jaf,
Robie, lanțuri; libertatea-praf!

Știu, armă nu-s de azi, de cea cu fală,
Nici nu rîvnesc vr-o poartă triumfală,
Dar vai de dușman, dacă se ridică, —
Îl mușcă, rece, buza-mi subțirică!

— Pentru ce? Pentru ce ai făcut asta? Ai să regreti, ticălo...

Un pumn în gură și altul peste ochi l-au zvîrlit pe bătrîn izbindu-l cu capul de ușa care se închise cu un pocnet sec.

În cămăruță se făcu deodată întuneric. Dar vagabondul cel tînăr avea ochi buni. El putu desluși, în dreptul ferestrei, umbra uriașă a scriitorului, cu brațele larg desfăcute pentru blestem sau pentru luptă... Nu mai avea nevoie să ochească. Trase întreaga încărcătură din browningul cu țevă lungă, model colonial...

*

Polițistul de serviciu tresări, își pipăi revolverul și mai întrebă o dată:

— Cum ai spus?

— ...am ucis doi comunisti în Bowery... Doi. Cred că nu ai nimic împotriva. Harald mă cheamă și plec poimîine peste ape. În Indochina.

Și vagabondul cel tînăr se așeză liniștit pe banchetă și începu să fluiere, atacînd primele note din imnul național american.

*

Cine horcăie atât de înfricoșetor?

Bătrînul cerșetor vrea să se ridice în capul oaselor și să străpungă cu privirea întunericul. Dar brațele și picioarele nu-l mai ascultă. Urechea însă prinde, iar creierul, care-i lucrează febril, înregistrează: e propriul lui horcăit, pe care-l identifică și-l urmărește, emoționat, ca pe-o pagină de coșmar...

O greutate uriașă îi apasă pieptul. Inima-i bate puternic. Și din ce în ce mai repede. Apoi, obosită, ticăie din ce în ce mai slab, mai rar... Și fiece zvîcnitură a ei îi zvîrle din trupul vlăguit șuvoi de sînge fierbinte, tîrîndu-l tot mai mult în fundul nesfîrșit și neștiut din care niciodată nu se va mai întoarce...

*

Apoi scriitorul american Maxwell Bodenheim a murit.

Pe Herăstrău, cu pânzele întinse în bătaia vântului...

Eclipsa parțială de soare ce a avut loc la 30 iunie a atras atenția nu numai a oamenilor de știință, ci și a numeroși oameni ai muncii de toate profesii, dornici să cunoască tainele științei. Cu sticle fumurii, alături de colaboratorii Institutului Astronomic din București, care au răspuns cu bunăvoință întrebărilor lor, cetățenii Capitalei au urmărit de pe străzi și din parcuri fazele eclipsei.

PRIN ORAȘELE ȘI SATELE REGIUNII CLUJ

Po malurile bătrânului Arieș se află așezat orașul Turda, puternic centru industrial al Republicii. Războiul a lăsat aici urme dureroase, brăzdând adânc cu ghearele sale de fier trupul orașului. Dar în anii puterii populare înfățișarea orașului s-a schimbat și se schimbă de la o zi la alta. Din cartierul muncitoresc Turda Nouă și până în cartierul muncitorilor și producătorilor agricoli din Oprisani, se înalță noi șantiere pentru construcții de locuințe, în timp ce numeroase clădiri își dezbracă brîul de schele și sînt date în folosința noilor locatari — familiile oamenilor muncii.

Numai în cursul anului trecut au fost refăcute peste douăzeci de mari clădiri distruse, iar 115 imobile au fost reparate. S-au construit 10 blocuri muncitorești, cuprinzînd 78 de apar-

tamente, au apărut străzi noi, cu case noi, ca strada Puntii, iar altele, ca străzile: Gheorghe Barițiu, Ștefan O. Iosif și Rațiu, care înainte erau pline de gropi și noroi, au astăzi aspectul unor bulevarde.

Tot în cursul anului trecut aproape 70 de muncitori de la fabrica de ciment „Victoria socialismului” au primit împrumuturi pentru a-și construi locuințe individuale. Nu demult s-au mutat în propriile lor case muncitorii Ion Gîrbovan, Ianos Szekely, Făgărășan Ion și alții.

LA NOI, ÎN BECLEAN

La Beclean, țărani muncitori au sărbătorit nu demult un important eveniment ivit în viața comunei: inaugurarea unor noi imobile.

— Să veniți să vedeți casele noastre cele noi — spun cu mîndrie cei din Beclean plugarilor din satele și comunele învecinate. Asemenea case sînt doar la Cluj!

Cele trei clădiri ridicate de curînd în inima raionului fac într-adevăr cinste Becleanului. Una dintre ele a fost destinată magazinului universal, a doua cuprinde o spațioasă sală de festivități, iar ultima va forma localul viitorului restaurant.

Magazinul Universal Sătesc, inaugurat în luna mai, cuprinde raioane de textile, încălțăminte, pielărie și coloniale. În sala de festivități s-au desfășurat deja numeroase spectacole și programe artistice. Nu peste multă vreme se va deschide și restaurantul.

Tot la Beclean, funcționează de la 7 octombrie 1953, în fostul conac grafesc, spitalul unificat al raionului, care cuprinde secții de boli interne, chirurgie, maternitate și pedlatrie.

Pentru combaterea tuberculozei, — tristă moștenire a regimului burghezo-moșieresc — a fost înființat și un dispensar T.B.C., iar în satul Ilișua un preventoriu T.B.C. pentru copii.

Înainte vreme nici nu se putea vorbi despre case de naștere în comunele raionului. Astăzi la Dobric, Chiochiș, Lechința, Nușeni și în alte șapte comune există asemenea case, cu o rodnică activitate. De asemenea, în cadrul raionului funcționează opt bucătării dietetice pentru copii, iar rețeaua farmaciilor s-a extins de la 2 la 6.

CONSTRUCȚII DE ȘCOLI ÎN RAIONUL NĂSĂUD

Nu există comună în cuprinsul raionului Năsăud în care să nu înălțăm construcții noi de școli și internate școlare. În comune ca: Zagra, Mocod, Romuli, Ilva Mică, Ilva Mare s-au construit prin auto-impunere și din fonduri alocate de stat, școli cu cîte două etaje. Aproape toate cele cincizeci și trei de școli care existau în raion înainte de 1944 au fost renovate, lărgite și amenajate. În afară de acestea s-au construit încă 43 de școli noi. În urma reformei învățămîntului au luat ființă 23 de școli de 7 ani, dintre care 16 au internate și cantine, în cadrul cărora sînt cazați și iau masa peste 2.000 de elevi, fii de muncitori și țărani muncitori.

În ele au crescut și au învățat Suhan Emil din comuna Rodna,

Spemezan Vasile din Nimieș de Jos, Rusu Ieronim din Ilva Mare. tineri care astăzi studiază în Uniunea Sovietică, la Moscova, Leningrad și Ivanovo.

O CREȘĂ MODEL

De cum intri pe poarta ce duce spre terenurile complexului sportiv al uzinelor „Ianos Herbak” din Cluj, privirile îți sînt atrase de o clădire înaltă, cu geamuri mari și luminoase. Aceasta este clădirea creșei uzinelor „Ianos Herbak”, creșă înconjurată de un parc frumos, unde copiii se zbunguie în vole, de dimineața și pînă la terminarea schimbului de zi, cînd muncitoarele vin să-și ia acasă.

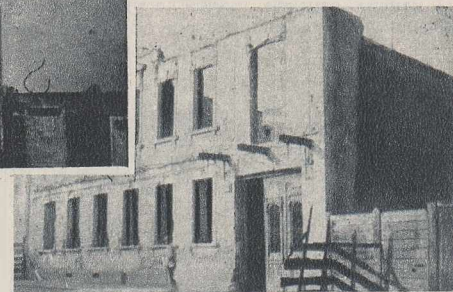
Această creșă, construită în cursul anului 1948, este una dintre cele mai frumoase și mai moderne din țară. La construirea ei s-a ținut seama de cerințele moderne ale unui astfel de lăcaș, avîndu-se la bază modelul unor creșe sovietice. Ea cuprinde 13 dormitoare pentru peste 140 de copii de diferite vîrste, băi moderne cu cîte 8 vane, o sală de tratament medical prevăzută cu aparate Röntgen și de quartz, o sală de joc și una de mese. Personalul creșei, compus din medici de diferite specialități și surori, se ocupă cu dragoste și atenție de creșterea și educarea copiilor muncitorilor din uzină.

Printr-o supraveghere atentă, îngrijire medicală la zi și alimentație consistentă, copiilor le sînt asigurate condiții de creștere dintre cele mai bune.

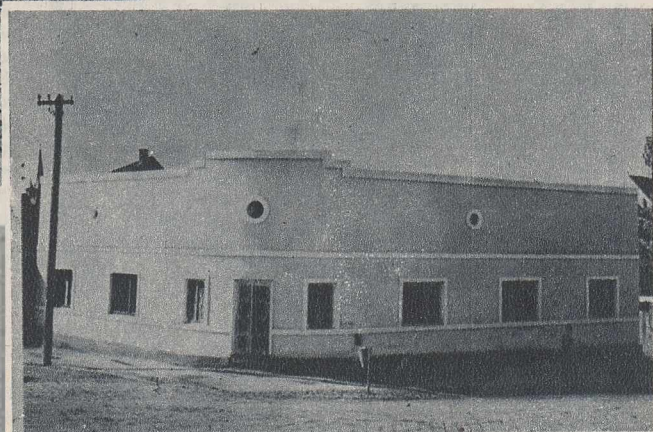
Ion ISTRĂȚI
Cluj

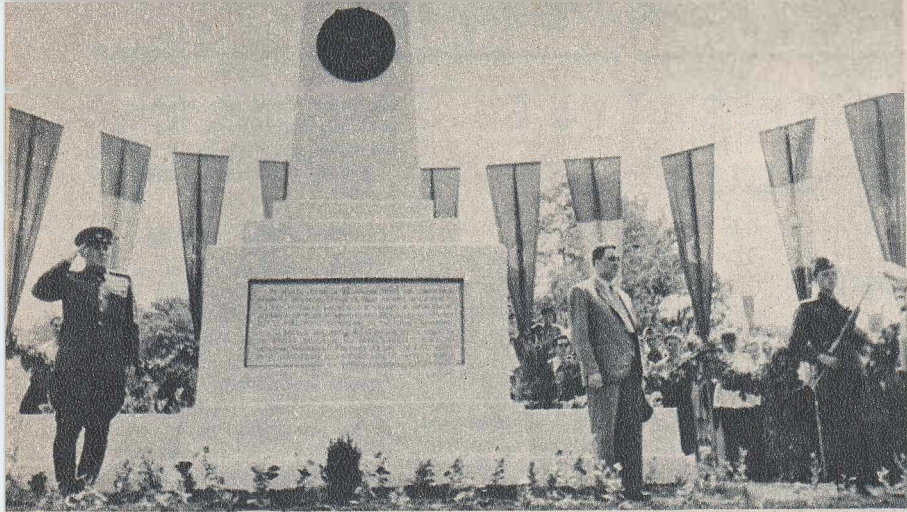

În urma retragerii hitleriștilor acest imobil din Turda arăta așa cum îl vedem în fotografia din dreapta. El a fost însă restaurat în anii puterii populare și acum locuiesc aici muncitorii de la fabricile de ciment, de sticlă și „Electroceramica”(stînga).

Un colț de stradă caracteristic unei periferii de oraș capitalist: o coșoabă învecinată cu ruinele altel coșoabe. Așa arăta la sfîrșitul războiului locul unde este acum imobilul din str. Filipescu nr. 12.

La 2 iulie 1954 s-au împlinit 450 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, strălucit om de stat și comandant de oști. Cu acest prilej, pe Dealul Plaiului de lângă Vaslui — unde viteazul domnitor moldovean a zdrobit în anul 1475 oștile catropitorilor turci — a fost înălțat un monument cu o placă comemorativă.

De la un capăt la altul al țării se desfășoară în prezent faza rațională a concursului căminelor culturale. Imbrăcați în pitoreștile lor costume naționale, membrii echipei de dansuri a căminului cultural din Hunedoara sînt gata să prezinte programul pregătit pentru concurs.

fotocronica
FLACĂRII

La examen numeroase Dumitru Că

Marele scriitor englez Charles [Despre viața și opera lui a vorbit Cultura

Vizitatorii Expoziției machetei care înfă

← la concursul de creație populară, organizat de A.R.L.U.S. și Ministerul Culturii, în vederea aniversării a 10 ani de la eliberarea României de sub jugul fascist de către Armata Sovietică, participă numeroși oameni ai muncii, talente din popor. În fotografia noastră îl puteți vedea pe bătrînul Iacob Gamanuc din comuna Balinț, raionul Timișoara, destoinic meșter în sculptură în lemn, lucrînd la unul din obiectele destinate concursului de creație populară.

REZULTATUL CELUI DE AL DOILEA CONCURS

DE JOURI DISTRACTIVE AL „FLACĂRII“

Organizarea celui de al doilea concurs de jocuri distractive al revistei noastre a fost bine primită de cititori. După apariția ultimei serii de jocuri, la redacție a sosit un mare număr de scrisori ale participanților — cu mult mai mare decât la primul concurs — conținând nu numai dezlegări, dar și propuneri, sugestii, observații critice ale cititorilor.

La încheierea lucrărilor de calculare a punctajelor s-a constatat egalitatea rezultatelor obținute de câțiva dezlegători dintre cei mai de frunte. Pentru a nu se recurge la tragerea la sorți, s-a mărit cu încă două numărul premiilor acordate.

Ca urmare, cele 46 de premii au revenit următorilor dezlegători:
PREMIUL I (1000 lei numerar): Liviu Șt. Baicu — ofițer activ M. F. A. Constanța (356 puncte).

PREMIUL II (800 lei numerar): Elena C. Niculescu, salariată la întreprinderea „Electro-Izolantul“ — București (347 puncte).

PREMIUL III (500 lei numerar): Mircea Homorodean — cercetător științific la Institutul de Lingvistică al Academiei R.P.R. — Filiala Cluj (336 puncte).

PREMIUL IV (300 lei numerar): Nicolae Ieva, tehnician la Sfatul Popular al raionului Tr. Severin (329 puncte).

Cite un abonament pe un an la revista „Flacăra“: Constantin Teodorescu — Tg. Jiu (325 puncte); Rodica Anastasescu — București și Laurențiu Sava — Constanța (ambii câte 323 puncte); Aurel Drîngă — Or. Stalin (320 puncte); Vasile Chiriță — București (317 puncte); Nicolae Traian — București (316 puncte); Mircea Gherman — Timișoara și Mircea Dumitrescu — București (ambii câte 313 puncte);

Elisabeta Dan — Timișoara (312 puncte) și Maria Ciuchi — Bacău (311 puncte).

Cite un abonament pe șase luni: Andrei Debie — Ploești (309 puncte); Cezar Rădușcu — București și Petre Cristofor — București (ambii câte 308 puncte); E. Scărlătescu — com. Codlea, regiunea Stalin (307 puncte); Ileana Abrudan — Cluj, Grigore I. Matei — București, Nicolae Gh. Constantin — București, Ion Mitroiu — Pașcani și Mucenic Cristea — Timișoara (toți cinci câte 306 puncte); Petre I. Bieltz — Ploești și Maria Adela Leonida — București (ambii câte 305 puncte).

Cite un abonament pe trei luni: Ion Spirescu — București, Andronie Negrea — București și Vasile Oprea — București (toți trei câte 304 puncte); Octavian N. Chirilă — București (303 puncte); Stănică Fl. Ionescu — București și Teodor Gălățeanu — București (ambii câte 302 puncte); Nicușor I. Bealcu — Giurgiu și Constantin Ungureanu — București (ambii câte 301 puncte); Gheorghe Niculescu — București, Gheorghe Gh. Coconeală — Ploești și Cornel Axente — com. Scăieni, regiunea Ploești (toți trei câte 300 puncte).

Cite un premiu în cărți: Petre Frangopol — Iași, Elena Gașpar — com. Codlea, reg. Stalin, Silviu Filipovici — București și Alexandru Pîrvu — București (toți patru câte 299 puncte); Valeriu Dumitrescu — București, Dumitru D. Marin — București, Alexandru Muscă — București, Virgil Lăzărescu — București, Ioan Mușat — com. Chitila, regiunea București și Ștefan Pîrvulescu — București (toți șase câte 298 puncte).

DEZLEGĂRILE JOCURILOR

SERIA I

SEARA IN EGIPT, PE MALURILE NILULUI: Autorul a făcut numeroase greșeli. Hipopotamul, tigru, gorila, urangutanul, cangurul, morsele și pinguinii nu trăiesc în Egipt. Bradul și mesteacănul sînt copaci care cresc mult mai la nord, iar pagoda este o construcție specifică Asiei răsăritene.

CALCUL REBUSIST

$$\begin{array}{r} 18 \times 6 = 108 \\ + \quad \times \quad : \\ \hline 18 \quad 3 \quad 36 \end{array}$$

$$36 : 18 = 2$$

DOMINOUL SILABELOR: Copil — Pildă — Dădu — Dura — Rață — Tată — Tăcea — Ceapă — Pată — Tabu — Bunic.

LIGAMENTE: Predeal, Galați, Anina, Brăila, Cluj, Arad, Iași, Reșița.

MONOVERB: Er — o — are.

ANAGRAMA: Zarvă — Varză.

NINGE! Orizontal: flori — basm — răpă — polei — ad — ic — arba — morskă — rea — c — geam — lapoviță — za — fân — plapomă — iliaș — a — iu — avalanșă — ape — uz — lupi — atac — ino — răci — onor — țurțuri — patinaj — poleia — t — nămeți — afla — cârnă — adi — iac — ierni — ier — sănii — rondel — ceai.

SERIA II

„FABULE“ DE CRİLOV: Orizontal: broască — panteră — quartet — d — mai — muță — motan — sgărcit — istov — oc — bame — leu — ipsa — lu — hou — tu — găște — ae — sel — iscă — z — i — stup — l — ești — acre — e — an — ac — ni — ja — știucă — jucată — o — crin — efor — r — bric — tactician — cili — oa — alin

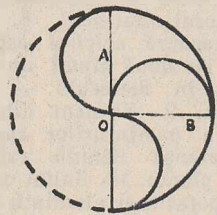
— rar — sîdo — uc — listă — diamant — arapi — do — șerpi — marin — si — trimes — piatră.

PROBLEMA: Jocul admite o infinitate de soluții. Dăm aici cîteva din ele:
 $5 \times 5 + 5 = 30$
 $6 \times 6 - 6 = 30$
 $3^3 + 3 = 30$

$$\sqrt{100} + \sqrt{100} + \sqrt{100} = 30$$

MONOVERB LITERAR: Ne — în — frînți — i.

PROBLEMA:

CIFRE GRĂITOARE: Orizontal: 10 — 2 — 7 — 218 — 7 — 1062000 — 1 — 4 — 0 — 0 — 0 — 3 — 0 — 280000 — 1730 — 5 — 0 — 0 — 8 — 0 — 0 — 118000 — 13600 — 0 — 0 — 0 — 6 — 0 — 4 — 6000 — 2000 — 5 — 0 — 0 — 3,5 — 0 — 50000 — 12000.

SERIA III

SILABE INCRUCIȘATE: Orizontal: cămilă — muzică — zar — trăsură — mi — măcar — dor — pion — butoi — găsi — sine — lu — casă — la — panama — lu — berechet — repetă.

REBUS:

El e sol precum se vede
 Mă-sa l-a trimis în sat
 Zezi de-aceea-i încrunțat
 Și se-avintă și se crede
 Că-i bărbat.
 (din poezia „Iarna pe uliță“)

JOCUL SINONIMELOR: Diră — Urmă — Sfîrșit — Fine — Delicate.

PROBLEMA: Paginile 9 și 10 se găsesc pe aceeași filă a cărții; deci între ele nu se poate afla nici un leu.

CRİPTOGRAFIE LITERARĂ: Șed și tot șed la sedințe.

CU FERESTRELE DESCHISE: Orizontal: Institute — naiv — ion — cățea — st — etruscă — u — pac — crez — alam — rai — t — siret — a — osma — sais — re — secret

CUVINTE INCRUCIȘATE: Orizontal: Cigorin — răbdare — a — ar — nebun — os — n — si — arc — a — urc — re — cap — sam — cal — măr — a — oi — sobol — aa — g — dumas — s — m — altai — ar — discoboli — se — ac — l — o — i — b — sk — er — botvinic — em — neaz — i — a — negru — g — un — atâți — ca — s — lat — id — s — na — pat — eu — damă — aden — ta — z — ra — iliri — op — n — apărare — șatrang.

SERIA IV

LA VINĂTOARE: Orizontal: vânătoare — prepețitor — adiposă — scoțocitori — năut — setter — iar — atac — apr — te — zaur — aclam — abo — toc — mi — atrage — anin — as — siam — sos — a — nt — sp — triat — e — ați — risc — voci — et — ep — amici — țap — a — sn — ae — i — răs — tic — decalibrare — soră — uvar — țipătoare — rabar — ionică — ogar — e — gretă — e — crapi — orar — stăncuță — aer — lostriță — n — erete.

ȘTIȚI SĂ COMPUNEȚI CUVINTE INCRUCIȘATE?

Orizontal: isac — acel — atractivă — mr — lei — it — banan — ada — lentile — rug — rășni — oc — mat — tr — licitații — atac — ceas.

JOCUL SINONIMELOR: flămă, flăcările, pălălaie, bobotaie de foc, focșor, prîjol de foc, arșită de foc, limbi de foc, incendiu etc.

ALPINISM: Poale — poate — poște — paște — parte — carte — curte — cul — te — Culme.

MAI MULT, MAI BUN: 1. Stor — i — Rosti. 2. Note — s — Eston. 3. Roti — z — Zorit. 4. Clei — e — Elice. 5. Orar — t — Rotar. 6. Cine — v — Vecin. 7. Teme — i — Emite.

Citite în continuare inițialele și finalele dau: Rezerve interne.

DOUĂ CRİPTOGRAFII TEATRALE: Sînziana și Pepelea — Inșir'te mărgărite.

PROBLEMA: Imaginea reprezintă capul mărît al viespei.

MONOVERB: Des — t — in — de — re.

SERIA V

ECONOMICĂ: Orizontal: Prefdecost — record — pia — ido — u — cerc — muncitor — t — acord — nas — emi — actor — pritocea — e — le — iris — db — a — ace — ilău — nava — minut.

JOCUL SINONIMELOR: Travaľiu — trudă — zbućium — operaćiune — acćiune — execućiune — producćiune — infăpćuire — sîrguinćă — hărnicie — încordare — etc.

MONOVERB DETERIORAT: A — variat și Variat-ă.

ARITMETICĂ INCRUCIȘATĂ: Orizontal: Civil — o — ovid — mici — o — o — i — ci — do — lic — cloci.

PRIMUL FILM SPECTACOL ROMÎNESC: Orizontal: Joića — Agamićă — Bal — Farfuridi — Ași — Ergo — Talianu — Arin — L — Aba — Ma — Pt — Ale — I — Ic — Iliă — Este — Ct — Gazetă — Răsgăi — Ataca — Suiră — Naht — Luat — Va — Gg — Vers — Maia — Anita — Tiran — Scaeti — Tumult — Iu — Film — Pori — Eo — L — Fac — Od — Le — Cca — N — Ison — Alegeri — Arși — Uit — Pristanda — Teu — Comedie — Regizat.

CRİPTOGRAFIE ASTRONOMICĂ: Stele căzătoare.

MONOVERB: Spart — a — cu — s.

MONOVERB ASTRONOMIC: E — c — lipsă.

PROGRAM MUZICAL: Beethoven, Enescu și Hacıaturian.

SERIA VI

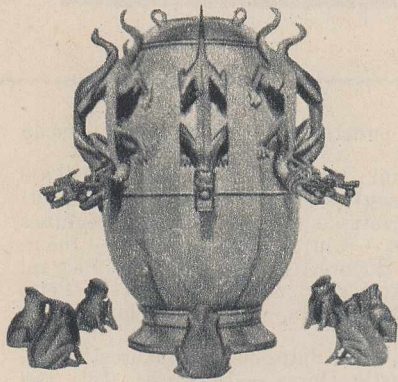
DREPTUNGHI: 1. Amic — Calm. 2. Urzi — Inși. 3. Raid — Date. 4. Emit — Tril. 5. Lear — Roșu. 6. Bani — Idol. 7. Artă — Acut. 8. Reda — Acru. 9. — Acum — Maur. 10. Nasc — Club. 11. Goni — Iată. 12. Amor — Rost.

Citite în continuare inițialele dau: Aurel Baranga, iar finalele: Mielul turbat.

CUVINTE INCRUCIȘATE ILUSTRATE: Orizontal: Animal — notă — za — ițari — c — mare — la — azi — laț — lacăte.

PATRAT: Orizontal: Fal-lada — Plenară — Cranach — Brocart — Tratare — Ilustru — Flamură.

(Continuare în pag. 32)

Astronomia chineză s-a ridicat pe trepte înalte din cele mai vechi timpuri. Încă din primele secole ale erei noastre, în Marea Imperiu Chinez se făceau cercetări astronomice de mare precizie. Astronomii chinezi izbuteau să prevadă eclipsele și alte fenomene cerești.

Poporul care a dat lumii hîrtia și praful de pușcă, busola și porțelanul, a creat și primul seismograf — aparat care înregistrează cutremurele de pămînt.

În regiunile muntoase ale Chinei, secole în șir populația suferise cumplit de pe urma cutremurelor catastrofale. Era necesar să se știe măcar unde și cînd se produceau cutremurele, pentru a se putea veni mai repede în ajutorul sinistralților, care, în cele mai multe cazuri, rămîneau izolați sub dărîmături și condamnați pieirii.

În anul 132 al erei noastre, adică în urmă cu mai bine de 18 secole, marele savant și astronom chinez Cian Hen, după cercetări neobosite, a construit primul seismograf din lume. Ceea ce-i uimitor la acest aparat străvechi este simplitatea construcției lui și totodată precizia cu care înregistrează mișcările scoarței terestre.

Iată în cîteva cuvinte cum se prezenta seismografului lui Cian Hen. El e format dintr-un corp de alamă, avînd forma unui vas răsturnat, pe suprafața cărui sînt fixați opt dragoni. În gura fiecărui dragon se află o bilă metalică. În jurul vasului sînt așezate opt broscuțe cu gura larg deschisă. Înăuntrul vasului este fixat un ax metalic — un pendul vertical, a cărui parte de jos este mult mai subțire decît cea de sus. Din gura dragonilor pînă la ax pornesc opt pîrghii mobile articulate.

În momentul cutremurului, pendulul înclinîndu-se, apasă pe o pîrghie, gura dragonului se deschide și bila

cade drept în gura deschisă a unei broaște. Aceasta indică savanților direcția în care a avut loc cutremurul.

Contemporanii lui Cian Hen au manifestat multă neîncredere față de invenția acestuia. Părea absolut imposibil ca un vas cu dragoni și broaște să poată înregistra cutremurele ce au loc

la distanțe mari. Cu toate acestea, cînd în partea apuseană a provinciei Gansu a avut loc un cutremur și vasul lui Cian Hen a semnalat aceasta înainte ca vestea să fi fost adusă de acolo de vreun sol, orice urmă de îndoială și de neîncredere față de noul aparat a dispărut.

Mai tîrziu, nu se știe prin ce împrejurări, seismografului lui Cian Hen a dispărut. Abia în anul 1951, pe baza însemnărilor din biografia lui Cian Hen, savanții din R.P. Chineză au reconstituit în lemn modelul seismografului și l-au dăruit Prezidiului Academiei de Științe a U.R.S.S., care îl păstrează în Muzeul ei antropologic și etnografic.

(După „Tehnica molodiotii“)

ARITMOGRIF

Înlocuind cifrele cu litere veți găsi pe rîndurile orizontale și pe verticalele A—B 14 localități balneo-climaterice din R.P.R.

A

14	18	7	12	6	5	13	15				
		1	7	18	12	7	5				
4	7	13	17	7	11	14	17	12	6	15	
		5	15	12	7	15	7				
	3	16	19	15	7	5					
	8	6	17	20	16	18	7	12	6		
20	7	18	15	1	7	12	6	5	13	15	
		6	2	14	17	15	7				
4	7	5	15	18	6	17	14	7	15	13	7
	9	17	6	11	6	7	18				
4	15	20	13	14	17	15	7				
		5	14	4	7	13	7				
		3	7	19	12	7					

B

DEZLEGĂRIE JOCURILOR

(Continuare din pag. 31)

VERIFICAȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE: 1. La ecuator (din cauza forței centrifuge care fiind acolo mai mare absoarbe o parte din greutatea corpurilor). 2. Insulele Noua Siberie, alcătuite din gheață peste care s-a depus zăpadă și nămol înghețat. 3. În Marea Caspică și în Lacul Baical. 4. Nu; el ajunge la o insulă cu numele Somerset din nordul Americii, unde se află polul magnetic de nord al pămîntului. 5. La poli. 6. Polul nord; acolo raza pămîntului este cea mai scurtă.

JOCUL SINONIMELOR: A zidi, a clăi, a grămădi, a înființa, a confecționa, a da naștere, a produce, a compune, a monta, a realiza, a cititori etc.

ROMB SILABIC GEOGRAFIC: Orizontal: Ob—Turcia — Obcina mare — Amazon — Re.

MONOVERB: Ante — ri — or.

CUVINTE INCRUCIȘATE: Orizontal: Agricolă — timp — granulate — ții — răsări — estici — op — te — ul — rt — n — mecanizată — te — i — act — ajutor — nara — preparat — imobilă — a — agr — meșină — c — prea — selectoare — c — stră — araci — at — iei — atelier — o — scîntela — ruhr.

Jocuri distractive

C H I M I E

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1	C	A	T	A	L	I	Z	A	T	O	R	
2	A	L	U	M	I	N	I	U		L	O	
3	L	I	T	I	U		H		V	I	D	
4	O	Z	O	N		A	C	T	I	V	A	
5	M	A	R	E	S	C		E	T	I	N	
6	E	R	I		C	T	I	L	E	N	A	
7	L	I		A	C	I	D	U	L	A	T	
8		N	O	N	A	N		R	U			
9	S	A	M	A	R	I	U		S	U	C	
10	E	A	L	A	U	N	I		R	A		
11	B	A	T	I			T	A	N	I	N	
12	U	P		Z	A	H	A	R	I	T	A	
13	M	E	T	A	L			R	A	R	I	T

ORIZONTAL: 1. Substanță care mărește viteza unei reacții chimice. 2. Metal alb și ușor cu largă întrebuințare în industrie — In cior! 3. Un alt metal alb și ușor — Gol fizico-chimic. 4. Formă alotropică a oxigenului — A provoca mărirea puterii de absorbție față de gaze și lichide la cărbunii de lemn. 5. Ceea ce fac microscopul — Acelilenă. 6. Erbiu și iod! — Cea mai simplă hidrocarbură olefinică. 7. Litiu — Lichid înăcrit puțin cu ajutorul unui acid. 8. Hidrocarbură aciclică saturată, cu nouă atomi de carbon în moleculă — Ruteniu. 9. Element din familia pămînturilor rare — Substanță lichidă extrasă din plante. 10. Sulfat dublu de potasiu și aluminiu (pl.) — Radiu. 11. Lovosti — Făină de susan, materie primă pentru fabricarea halvalei. 12. Uraniu și fosfor! — Substanță cu un conținut mare de zahăr. 13. Element din una dintre cele două mari grupe ale chimiei — Despărțit în intervale mai mari.

VERTICAL: 1. Clorură mercurică — Materie grasă produsă de glandele sebacee. 2. Materie colorantă — Din punct de vedere chimic poate fi: pură, minerală, oxigenată etc. (pl.) 3. Așa pot fi considerați catalizatorii pentru unele reacții — Apă în stare solidă. 4. Derivați ai amoniului — Des-

compunerea corpurilor. — compuse în elementele componente în scopul identificării compoziției lor. 5. Litiu și uraniu! — Plantă din care se fabrică secărică și amidon — Aluminiu. 6. Indiu — Element radioactiv cu proprietăți chimice asemănătoare cu ale lantanului. 7. Metal alb-albăstrui folosit în aliaje pentru protecția artificială a oțelurilor etc. — Iod fără nimic! — Muncitor în ramura alimentară a chimiei, specialist în prepararea unui derivat al laptelui. 8. Aur — Metaloid alb-albăstrui cu proprietăți asemănătoare celor ale sulfului — Încă o dată! 9. Materii nutritive acumulate în ou — Talent. 10. Mineral cristalizat în sistemul rombic, de culoare verde sau galbenă și cu luciu sticlos — Lipsiți de frumusețe. 11. Rodanură de amoniu — Parte a unei uși.

COPERTA I-a: La oțelăria Combinatului Metalurgic Reșița. Prim oțelăru Ion Roman și Vicent Leotki urmăresc „fana“ (oala de furnare) care alimentează cuplorul cu fontă. În cîteva ore, suvoial incandescent va fi transformat în oțel.

COPERTA IV-a: Irinel Liciu, primă solistă a Teatrului de Operă și Balet al R.P.R., în rolul dansatoarei chineze Tai Ho din baletul sovietic „Macul Roșu“ de R. Glier. Noua redacție scenică a acestui balet — sub conducerea artistică a lui M. Gabovici, artist al popoului din R. S. F. S. R. — a însemnat un mare succes al primei noastre scene lirice.

REDAȚIA: BUCUREȘTI Căsuța Poștală 56
PIAȚA ȘCINTEII Tel. 7.60.10 Int. 1788

ABONAMENTE: la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

PREȚUL ABONAMENTELOR 3 luni: 9 lei
6 luni: 18 lei
un an: 36 lei

CARNET EXTERN

PASIUNE PENTRU ȘTIINȚĂ

Au sosit în Creta nu demult. Sînt 40 la număr, înarmați cu legitimații de profesori ai universităților din Heidelberg, München și alte orașe vest-germane. Au și pașapoarte, eliberate de guvernul federal de la Bonn, și întărite cu vize americane.

O dată ajunși pe pămîntul cretan, s-au pus pe treabă. Zile de-a rîndul ei aleargă pe coastele stîlcoase ale insulei, trec cu automobilele lor peste plantații, fotografiază terenurile, privesc prin teodolite și-și notează în carnetele lor de savanți observațiile „științifice” pe care le fac. În urmă-le și sub comenzile lor traduse din germană, se execută săpături și construcții al căror rost nu apare limpede, la prima vedere, oricui...

Cine sînt acești 40 de reprezentanți ai „kultur”-ului junkerilor prusaci care au executat această nouă invazie a Cretei? Presa din Atena pretinde că e vorba de un grup de istorici și arheologi veniți din Germania occidentală pentru „cercetări științifice”. Cretanii, care i-au mai cunoscut în anii trecuți — cînd se lansaseră cu parașutele din înaltul azurului al cerului mediteranean pentru a introduce în insula lor, ca și în întreaga Grecia, „noua ordine europeană” — nu prea dau crezare palavrelor presei ateniene. Ei văd de altfel prea bine că savanții germani nu scurmă pămîntul Cretei pentru a scoate la suprafață niscaiva monumente ale antichității. Ci că, dimpotrivă, atunci cînd în

săpăturile lor dau de coloane dorice, de minunate statui sau de capitelerii sculptate în marmoră, arheologii de la Bonn le aruncă cu dispreț într-o parte. Iar cînd peste săpături se toarnă betonul, devine clar că din ceea ce se construiește aici nu vor rezulta reconstituiri de temple închinat lui Zeus sau înțeleptei zeițe Athena, ci mai curînd construcții ce seamănă a cazemate, cazărmi, piste pentru decolarea avioanelor cu reacție...

...Știam de o veche pasiune pentru știință a hitleriștilor: pasiunea pentru cercetări în domeniul medicinei. Ea a fost făcută cunoscută omenirii prin „cercetările” întreprinse de forurile medicale ale celui de al treilea Reich, în anii războiului, în lagărele de exterminare de la Maidanek și Buchenwald, Osswieczim și Ravensbrück etc. Acolo s-au studiat pe oameni vii efectele inoculării tifosului și tetanosului, efectele infometării,

amputării „pe viu” a membrilor, sterilizării artificiale, supunerii la presiune înaltă sau la temperatură foarte scăzută, ale injecțiilor cu fenol în inimă etc., etc. — pînă la „efectele” saponificării sau incinerării victimelor „experiențelor științifice”.

Această pasiune științifică a fost răsplătită prin anii grei de închisoare prevăzuți în sentințele Tribunalului Internațional din Nürnberg. Dar prin grația protectorilor lor americani, bieții savanți germani au fost între timp absolviți de pedeapsă și, în așteptarea vremurilor mai bune cînd își vor putea relua activitatea în „clinici” special construite, au fost puși în fruntea treburilor publice din Germania occidentală.

Focul sacru de cercetător își cere însă între timp dreptul la viață. Și, cum în ultimii ani au ajuns la modă „cercetările arheologice” (vezi, spre pildă, cele întreprinse de „savanții” americani la frontiera turco-sovietică, în scopul găsirii... urmelor corăbiei lui Noe!), mecenatul de la Washington s-au hotărît să le subvenționeze o asemenea activitate.

Și astfel, sub comanda unor germani retribuți în dolari, brațe de muncă grecești plătite cu drahme devvalorizate execută niște construcții militare ce vor fi puse la dispoziția forțelor armate americane.

Și totul din pricina unei simple pasiuni pentru istorie și arheologie!...

V. SAVIN

Wehrmachtul reînviat, mi-crobii s-au dovedit o armată incomparabil mai ieftină, mai practică și mult mai de temut decît oricare din panzer-divizioanele scoase de Pentagon din mormint, șterse de mușgai, instruite și așezate pe șoselele care duc spre inima Europei.

Și cu atît mai puțin le va putea ajuta sinistra experiență hitleristă, dacă pînă acum nu le-a fost de în-vățătură.

M. AR.

„ANCHETA Nr. 60”

Titlu senzational de film cu gangsteri? De comics? Nu. Titlu de document secret și prețios, destinat să asigure pasă-mi-te „securitatea în industria americană.” La elaborarea „Anchetei Nr. 60” și-au dat concursul „minți luminate” din consiliile patronale ale companiilor Ford, General Motors, General Electric, United States Steel etc.

Legile antimuncitorești de genul Taft-Hartley, Smith, Mc. Carran, nu-i satisfac îndeajuns pe stăpînii marilor trusturi. Ei sînt în căutarea unor metode mai „originale” și mai drastice de prigonire a muncitorilor. Documentul intitulat „Ancheta Nr. 60” este tocmai o sinteză a acestor metode „tari”. Revista americană „March of Labour” îl caracterizează astfel: „Marele capital proiectează un nou plan ingenios. Acest plan costă în intensificarea spionajului în rîndurile muncitorilor. Sub pretextul luptei împotriva „diversiunilor” și a „elementelor subversive”, patronii speră să obțină o nouă armă puternică pentru distrugerea sindicatelor: dreptul de a concedia pe orice muncitor după bunul lor plac.”

De fapt metoda nu este nouă și cu atît mai puțin originală. Ea este împrumutată din arsenalul bine cunoscut al lui McCarthy care, la rîndul său, s-a inspirat din experiența hitleristă.

Documentul „Ancheta Nr. 60” editat la New-York într-o ediție luxoasă, care nu circulă decît în birourile marilor industrii, este un adevărat program de organizare a spionajului. Aceasta reiese clar și din recomandările pe care autorii documentului le fac trustmenilor. Iată cîteva dintre prevederile documentului: În primul rînd să se creeze așa zise comitete de securitate, care să aibă menirea de a „demasca”

pe toți muncitorii „suspecți” (adică cinstiți și iubitori de pace — N. R.). Urmînd îndeaproape tactica mcarthistă, patronii sînt sfătuiți apoi să ia amprentele digitale tuturor lucrătorilor, să introducă jurămîntul de loialitate în fabrici, să inițieze în fiecare întreprindere „sistemul supravegherii” de către „muncitorii care se bucură de încredere” (încerderea patronilor bineînțeleși) și care să urmărească activitatea și comportarea tovarășilor lor, denunțîndu-i fără scrupule, atunci cînd este cazul.

În această conspirație patronii primesc un ajutor substanțial și din partea agenției antimuncitorești de dedectivi, condusă de spionul Pinkerton. După afirmațiile lui John Kamben, vicepreședintele acestei agenții, proporțiile activității ei „s-au mărit aproape de două ori în ultimii patru ani, iar în 1953 activitatea a fost cu 20% mai amplă decît în 1952”.

Și acesta este doar unul din aspectele cîrdășiei dintre patronii marilor trusturi, spărgătorii de grevă și spionii mcarthiști. Pe de altă parte este limpede că, fără a fi un film cu gangsteri, „Ancheta Nr. 60” rămîne un document odios al gangsterismului patronilor din S.U.A. îndreptat împotriva muncitorilor americani.

Adriana STOICA

PRACTIC, IEFTIN, CONVENABIL !...

In laboratoarele militare de la Camp Detrick și la arsenalul din Rocky Mountains de lîngă Denver, ambele în S.U.A., se fabrică două noi arme care, lupă cum trîmbează ziarele americane, ar fi în stare să pună în umbră pînă și faimoasa bombă cu hidrogen. Este vorba de un gaz otrăvitor „gazul G”, sau „gazul Neve”, cum i se mai pune, descoperit de experții hitleriști în 1939 și preluat „pentru... uz extern” de fabricanții de moarte americani.

Proprietatea principală a gazului este socotită în primul rînd aceea că ar putea duce magnaților din S.U.A. la proprietăți — aur și eritorii; în al doilea rînd, aptul că el aduce moarte: hiar și numai absorbit prin orii organismului, gazul acă imediat sistemul nervos

central și inima. Simptomele: împăienjenirea ochilor, dureri de cap și respirație îngreunată. Vaporii a trei picături — se laudă yankeii — ar fi suficienți pentru a ucide un om în trei minute.

Mai practică decît bomba H, care pîrjolește, pulverizează și distruge, invenția nazistă, înfiată cu frenezie de industria de război americană, are avantajul că poate ucide populația unui întreg oraș, fără ca să clintească o piatră, să topească vreo casă de bani sau să distrugă vreo fabrică. Rămîne doar ca echipele speciale, trimise de agresori după împrăștierea gazului, să culegă cereeii și inelele din urechile și degetele victimelor, să le smulgă măselele de aur din gingii. (Specialiști hitleriști există berechet și în acest domeniu!). Iar alte echipe, grupuri, consortii, trusturi

sau cum naiba li se mai spune, să ia apoi în stăpînire fabricile, industriile...

Deci, practic. Și pe lîngă faptul că gazul este de zeci de ori mai ieftin decît bomba atomică, el este tot de atîtea ori mai convenabil pentru neguțătorii de război din America.

A doua armă cu care se laudă dumnealor ar fi o bombă purtătoare de microbi cu o prolificitate excesivă. În desăvîrșirea ei, „tehnicienii” americani au avut de întîmpinat însă o greutate: primejdia de a se periclită viața microbilor în momentul cînd bomba, venind în atingere cu solul, face explozie. Soluția a fost însă găsită prin construirea unei instalații speciale de difuzare a microbilor.

Mai docili ca sateliții lor din țările capitaliste, mai puțin pretențioși decît însuși

Prețul 1,50 lei

